Bibliotek 1800

Mogens Klitgaard

Ballade på Nytorv

Mogens Klitgaard

Ballade på Nytorv

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Mogens Klitgaard: *Ballade på Nytorv* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden (undtagen muligvis Mexico og USA).

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Mogens Klitgaard: *Ballade på Nytorv* is based upon sources in the public domain worldwide (except maybe USA and Mexico).

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Første kapitel

Da arrestforvareren gik til den evige hvile, var hans kone toogtyve år. Hun var en lang, ranglet pige med sort hår og små brune øjne. Dagen efter begravelsen indsendte hun en ansøgning til kongen om at overtage sin afdøde mands embede. Hun understregede, at myndighederne ved denne ordning ville spare pensionen.

Imidlertid indsendte den konstituerede arrestforvarer ligeledes en ansøgning om embedet og da han tilbød at betale enken pension og desuden kunne vedlægge sin ansøgning en varm anbefalingsskrivelse fra samtlige arrestanter, anså enken sine chancer for truet og giftede sig med politibetjent Bygom og lod ham ansøge om stillingen. Han fik den.

En måned senere ankom arresthusets nye præst. Han var en kraftigt bygget mand på et parogtredve; da han gik op ad arresthusets trappe lyttede hele huset til hans trin og prøvede at gætte sig til ham efter lyden. Forbryderne i kælderen lyttede, gældsarrestanterne lyttede, arresthuskarlen lyttede, og den sorthårede, nygifte enke lyttede. Bygom havde sørget for at være af vejen, en ankomst er en højtidelig ting og hans nye autoritet tålte ikke at sættes på prøve. Men konen lyttede, og da præsten nåede det næstøverste trin, åbnede hun døren.

Hun så en lyshåret mand med et barnligt ansigt og blå øjne.

Det sker for mennesker, at de pludselig står ansigt til ansigt med et menneske, som de synes at stå i hemmelighedsfuld forbindelse til, et menneske de aldrig har set før. Og hvad sjælelivet angår er der jo det pudsige, at fiktioner og

indbildninger er realiteter; en fornemmelse der bunder i et bedrag eller en særlig indre modtagelighed er en realitet i samme nu den føles. Og mange gange en voldsom realitet. Særlig når fornemmelsen er gensidig.

Det var den her. Den ramte både præsten og den toogtyveårige Kristine. Præsten standsede på det næstøverste trin og kvinden blev stående i døråbningen med hånden på dørhåndtaget. I et langt øjeblik var der ingen af dem der rørte sig.

Så rystede præsten fornemmelsen af sig og hilste. Kristine gik foran ham opad trappen og viste ham de to kamre, der skulle være hans embedsbolig. Nede fra kælderen trængte mærkelige lyde op gennem trappens skakt, latter og berusede kvinders skrålen. Huset var næsten nyt, men gennemtrængt af en underlig sødligt vammel lugt, som af våd uld.

Da døren lukkede sig bag arrestforvarerens unge kone og præsten stod alene i sit kammer mellem de uåbnede kister og bohavet, der endnu ikke var sat på plads, gennemrystedes bygningen pludselig af en voldsom tumult fra et eller andet sted i de underste etager.

Da Bygom skønnede, at det godt og vel måtte være på den tid, at præsten var ankommet, satte han kursen hjemefter. Der var fuldt af folk på gaderne, det var et stykke hen på eftermiddagen og på Pistoltorvet var der så fuldt af handelsfolk og købere at han dårligt kunne komme igennem. Udenom brandtomterne, der stødte op til torvet, havde magistraten ladet opsætte høje plankeværker, fordi folk havde den beskidte vane at smide alt muligt skidt og møg derind, så det

efterhånden var blevet rene lossepladser, plankeværkerne var endnu ikke en måned gamle, men handelsfolkene havde allerede fundet ud af, at de egnede sig som bagklædning til deres skure. Nutildags foregik al udvikling med en hastighed, der aldrig kunne være af det gode, i gamle dage lå byen rolig og ordentlig hen og folk besindede sig på, hvad de gjorde. Desuden burde magistraten ha hånd i hanke med den slags.

Bygom var en gammel mand. Det meste af sit liv havde han faret til søs, men dagen før han fyldte halvtreds, blev hans skib opbragt af algierske sørøvere i Middelhavet. I fire år havde han været slave i Algier sammen med den øvrige besætning, den danske slavekasse havde ganske vist gjort forsøg på at købe dem fri, men deyen af Algier ville ikke af med dem, da de var altfor hurtige og dygtige til at arbejde. Han slap dem først, da de blev sure og opsætsige over slaveriet og han ikke længere kunne ha fornøjelse af dem. Da de omsider kom hjem med et hollandsk skib gjorde man blæst af dem en uges tid og på den konto lykkedes det Bygom at blive ansat som politibetjent. Og da stillingen som arrestforvarer blev vakant, havde han søgt den. Som så mange andre. Men selvfølgelig havde han ikke fået den, hvis der ikke var sket noget. Men det gjorde der:

En dag fik han besøg af arrestforvarerens enke, der rent ud foreslog ham at gifte sig med hende og hævdede at han i så fald ville være sikker på at få stillingen. Hun så ikke ud til at være mere end en snes år og var smuk, selvom hendes ansigt var hårdt. Han ville nok ha hende til kone, selvom han ikke fik stillingen med i købet. Så blev de gift og han blev udnævnt til arrestforvarer. Han formodede, at hun kendte en eller anden af de fine. Eller måske en i magistraten. Og så var det vel sådan, at

man ikke kunne gi hende stillingen, hvor gerne man end ville, fordi hun var kvinde og så ung, at man ikke kunne vide hvad arrestanterne ville kunne finde på med hende.

Da Bygom nåede Nytorv så han, at de var begyndt at gøre det murede skafot rede til halshugningen. Det var ellers torvedag og vognene fra valbyerne holdt endnu på torvet med deres varer. Og da han åbnede døren til arresthuset, hørte han en tumult af den anden verden. Det var arrestanterne, der teede sig, de havde vel set fra vinduerne, at man var begyndt at ordne skafottet, arrestanterne blev altid skøre, når der var henrettelser i luften.

Tumulten kom fra kælderen, de dødsdømtes etage. En kvindes knyttede hænder hamrede løs på den svære egetræsdør, den dør der førte til livet og friheden, den dør der som en jernnæve holdt hende fast og først gav slip, når skarpretteren hentede hende. Udenfor døren stod den nye præst, denne Rothenborg ved siden af Bygoms kone og arresthuskarlen. Sådan så han altså ud, den nye præst. Bygom tog mål af ham, som den verdslige og gejstlige magt altid har taget mål af hinanden, autoritet er en skrøbelig ting, som en sæbeboble: pludselig er den væk og man kan ikke engang se resterne af den.

Præsten ville ind til den dødsdømte, ville tale hende til ro. Kvindens skrigen og de spinkle hænders hamren på den svære dør havde ophidset ham, han stod der, endnu i rejsetøjet. Bygoms kone og arresthuskarlen stod ved siden af ham og ville få ham fra det.

Der stod præsten, denne Rothenborg, og var høj og myndig. Bygom så straks, at denne kamp ikke kunne vindes, men

klarede situationen ved fortørnet at tage præstens parti: Hvad man mente med at formene præsten adgang til en dødsdømt.

Så stod præsten i kamret hos Maren Christoffersdatter, der den dag imorgen skulle miste sit hode for at ha ombragt et barn. Han bad dem lukke døren bag sig og sagde, at han var præsten.

Der var ikke meget lys i kamret, kvinden var gået bort fra døren og stod ved væggen. På briksen lå et lag forligget, skidden langhalm. Dette liv måtte være let at forlade. Den sødlige, vamle stank af menneske hang i kamrets vægge og i briksen og i gulvet og loftet. Der stod kvinden for ham, en morderske. Disse skidne, spinkle pigehænder havde klemt om et barns strube, dette hode havde udtænkt den uhyggeligste og mærkeligste af alle tanker. Det var et satans påfund, en epidemi, disse lystmord, der hærgede staden, unge karle og piger lokkede børn ind i porte og skar halsen over på dem eller kvalte dem uden at kunne gi anden forklaring på deres handling end at de var kede af livet.

Jeg er præsten, sagde han og tænkte, at nu stod han endelig i en af disse situationer, han så tit havde forestillet sig og havde ønsket sig frem til, hjælpe et menneske gennem nøden, føre det til gud. Dengang han studerede harmedes han over terperiet, var dette guds gerning, sidde og stave sig gennem mugne bøger, dertil duede han ikke, men stil ham overfor et menneske i nød, der var det det gjaldt, indtale guds fred i et menneskes forpinte sjæl, der ville han ikke komme til kort. Nu stod han her og vidste ikke af sig selv overfor dette snavsede kvindemenneske, en morderske, satans værktøj. Imorgen ville

dette hode trille i en kurv, en lille rund kugle i en kurv, med håret sølet i blod, med brustne øjne og forvreden mund.

Så blir det nat, hans første nat i arresthuset. Guds repræsentant i staden Kiøbenhavns arresthus, et centrum i en verden sådan set, porten til himlen og til helvede. Han ligger med en god tung dyne over sig. Han havde ikke vidst, hvad han skulle sige til den dødsdømte, havde følt, at dette ikke var et af de tilfælde han havde forestillet sig og ventet på, hans time var ikke kommet endnu. Gud havde ikke villet tale gennem ham til denne kvinde med de snavsede, spinkle hænder, der havde klemt om en barnestrube, til livet var udslukt.

Under den tykke og tunge dyne ligger præsten og føler, at han er sat ind i denne tilværelse for at udrette noget. Han har altid følt det. Studierne var blot forberedelserne, det lå ikke til ham at læse, mennesket regner efter lærdommen men gud ser på hjertet. Nu er han præst og han vil øve guds gerning i denne morderhule. Her skal ryddes op, guds ånde skal gennemtrænge denne bygning. Det er et slag, der skal vindes, arresthuskirken skal blive guds mund i Danmarks og Norges hovedstad. Imorgen vil han se tingene an, han ønsker det var morgen, han vil inspicere kirken og han vil tale med arrestanterne, han vil tale indtrængende til hver eneste af dem, vinde deres fortrolighed.

Og denne Bygom vil han tale til. Vinde ham for sine ideer om arresthusets højnelse. Det vil ikke fejle, at arresthusets nye ånd vil blive sporet i staden. Om et år, måske om to, vil han blive kaldt til et større embede, en større gerning. Og studiekammeraterne, der havde spottet over hans vanskeligheder med bøgerne, ville komme til at erkende at guds

ord er en levende strøm, der intet har med trykte bøger at gøre, at lærdommens hovenhed er intet mod guds levende kraft, der taler gennem et menneske.

Og han vil tale til Bygoms kone, den sorthårede kvinde med det forunderlige lys i øjnene. Han vil gøre en gerning i dette hus.

Et sted ovre bag svenskekysten står solen op. Den hæver en kæmpemæssig rød skive over horisonten og lader den ny dags stråler spille på sundets små krappe bølger, på Sjællands kyst, skovene og de flade strande og staden Kiøbenhavns røde tegl. En augustmorgen, indledningen til en ny dag, en dato der går bort med solen og forsvinder i fortiden, men en overmægtig og flimrende realitet: Nuet, hvor skæbnerne krydser hinanden, hvor Maren Christoffersdatters hode skal trille blodigt i en kurv, hvor præsten Rothenborg vil inspicere sin arbejdsmark, sjælene og kirken, felten hvor han vil vinde et slag til guds og Rothenborgs berømmelse, hvor hans majestæt, Danmarks femte Frederik vil drøfte det russiske problem med Baron Bernstorff og bese flådens nye kranhus, en tilfældig dag omkring midten af det attende århundrede med krigsfare og stigende priser, med konvoyerede handelsskibe og ikkeangrebspagter, en almindelig dag i en nordeuropæisk hovedstad.

Opad formiddagen kommer Mühlhausen til arresthuset med to svende og en sluffe. Sluffen er natmandens kærre og Mühlhausen er byens mestermand, skarpretter i Danmarks og Norges residensstad. Han har fast honorar for hver henrettelse og desuden 4 skilling af hver gård og 2 skilling af hvert hus, ekstra for kagstrygning og brændemærkning, han bor i et lille

hus udenfor Vesterport, holder høns og svin og foretrækker landlivet og guds åbne himmel for de trange stræder indenfor voldene.

Mens svendene og arresthuskarlen henter Maren Christoffersdatter, får Mühlhausen sig en passiar med Bygom. Da svendene kommer med kvinden, er præsten med. Og da de har anbragt Maren i sluffen med sammenbundne hænder og strikke om halsen og processionen skal til at drage afsted, gør præsten mine til at ville følge med, men stoppes af mestersvenden: Velærværdigheden kan ikke følge med, men må vente på skafottet, til processionen kommer tilbage. Men Rothenborg vil med, vil gøre op med gammel slendrian og forsømmelighed. Det er mod skik og brug, siger Mühlhausen.

Men præsten insisterer, det gælder at vinde den første kamp, om en ny ånd skal komme til at råde i dette Arresthus.

Mestermanden er et fredsommeligt menneske: Pigen skal jo knibes siger han. – Og med en håndbevægelse mod de mange tilskuere og betjentene, siger han: Vi må afsted.

Og sluffen sætter igang, drejer fra Sluttergade ud på Nytorv, baner sig Vej gennem de mange mennesker.

Men præsten følger med. Og da processionen drejer ned i Nissegangen, hvor betjentene spærrer gyden af for begge ender, kommer han i skænderi med betjentene, der ikke vil la ham passere. Her i Nissegangen, i en portåbning, skal Maren Christoffersdatter knibes første gang, her er gerningsstedet for forbrydelsen, her skal de gloende tænger og kvindens skrig formane fremtidige mordere. Og mord sker der jo snart hveranden dag i denne by, så en og anden morder skal der jo nok være mellem menneskeklyngerne for gydens ender. Eller

mellem betjentene, der holder Vagt. Eller mellem soldaterne, der står i kæde bag betjentene.

Nu er sluffen standset, det var altså i bryggerens port, hun dræbte barnet. De løfter hende ned fra sluffen, hun sparker og regerer, men de løfter hende, den ene af svendene tar hende bagfra om livet og bærer hende ind i porten.

Gyden ligger stille hen, mærkelig forladt og uddød. En kat går tværs over gaden og nede i den anden ende, udenfor værtshuset, slår en flok duer ned og gir sig til at pikke mellem brostenene. For begge gydens ender er der nu tætpakket med mennesker, to tavse, åndeløse, stivnede menneskeklumper, øjne der stirrer på det øde stræde.

Der sker intet. Minutterne er lange som evigheder. At en gade kan være så uddød. Katten er kommet frem igen og sidder i en solstribe og vasker sig. Slikker på poten og gnider hodet mod den, mens den ikke så meget som skæver efter duerne.

Så kommer skriget. Det fylder luften og får alle til at fare sammen. At en kvinde kan skrige sådan, det er næsten som et brøl, et langtrukkent, frygteligt skrig. Katten er væk i et spring og duerne klaprer allerede afsted over tagene. Ovenover dem er himlen blå, det er en smuk augustdag, det var bare dette lange, gennemtrængende skrig, der bliver siddende i ørerne og giver den underlige frysende fornemmelse i hovedbunden.

Rothenborg får svedige hænder, hans tungespids fugter læberne, øjnene flakker. Han vil igennem, gud har betroet ham den dømtes sidste timer, men betjenten holder ham tilbage, det nytter alligevel intet, hævder han, kvinden er faldet i afmagt.

Er hun faldet i afmagt?

Det gør de altid, siger betjenten. Men tilføjer, at hun jo nok skal komme til sig selv igen inden næste gang. Tre gange skal hun knibes på vejen til skafottet og for sidste gang på selve skafottet. Præsten gør bedst i at gå til retterstedet og vente der.

Nu har Rothenborg mødt modstanden og det var godt det samme. Nu vidste han hvor han skulle sætte ind, om dette embede skulle blive ham til ære og gud til behag. Han skulle vide at bøje disse grove karle efter sin vilje.

Han går hjem til arresthuset. Der er god tid, skal hun knibes tre gange endnu vil det vare mindst en time inden de når skafottet. Ved næste henrettelse skal alt dette blive anderledes, han vil tænke over, hvad der kan gøres, vil anordne et sangkor af studenter på skafottet. Og han vil tale til folk, højtideligheden vil gribe dem og hans ord vil trænge ind i deres hjerter. Byfogedbetjentene og vægterne skal deltage i sangen, tilskuerne skal fornemme guds nærhed, i en sådan stund vil han kunne tale til dem, en sjæl forlader jorderig for at stedes for den højeste domstol. å, hvor skal han tale til dem, der skal komme til at stå gny af den nye præst ved arresthuset.

Da han kommer op på sit kammer, ligger det nye nummer af Kiøbenhavns Post-Rytter på hans bord. Han tar det ivrigt og blader i det, jo her står det, hans udnævnelse til præst: Ved Hans Kongelige Majestæts Allernådigste Befaling.

Han lægger bladet åbent på bordet. Hans tjenestepige kan ganske vist ikke læse, men Bygoms kone. Og Bygom. Hans navn og udnævnelse på tryk.

Han retter sig og går hen foran spejlet, ordner lidt ved parykken og betragter sig selv alvorligt, gør sit udtryk mere

bestemt og træder et skridt tilbage, så han kan se sit billede til bæltestedet. Han bevæger læberne, somom han taler:

Pastor Morten Trane Rothenborg, hvisker han og synes at se navnet som en snørklet inskription under sit billede.

Da det banker på døren, sætter han sig hastigt ved bordet og sætter sig til at læse i Rytteren, inden han siger: Kom ind.

Det er arrestforvarerens kone. Den sorthårede, nygifte enke med det forunderlige lys i øjnene. Hun går frimodigt ind i kammeret og ser sig om, inden hun sætter sig. Præsten har rejst sig og står bag sin stol.

Hun har tænkt over, at det måske var bedst ordnet sådan at præsten spiste hos arrestforvarerens ligesom den forrige præst. Desuden havde hun tænkt, at hun ville skaffe ham en tjenestepige, om han syntes det.

Joe, siger Rothenborg og er lidt forvirret over det forunderlige lys i de brune øjne. – Måske det er lettest sådan.

Han har svært ved at tale til hende, kan bare svare kort og ved så ikke videre, hvad han skal sige. Men hun hjælper ham ved bestandig at sige noget nyt: Hvordan præsten er tilfreds med kamrene, om støjen fra arrestanterne generer ham ogsåvidere. Hver gang, der er ved at opstå en pause, en mærkelig foruroligende pause, hvor han bare står og ser på hende, spør hun igen om noget.

Og da hun spør, om han fulgte med processionen for at overvære knibningen, er han ovre det og får munden på gled, kan fortælle, at de nægtede ham ret til at følge sluffen, om den tomme port, om skriget. Han står og ser frem for sig og har uden at vide det fået det bestemte udtryk om munden, som han før fremmanede foran spejlet.

Hvornår er den næste henrettelse, spør han pludselig.

Allerede i næste uge, svarer hun. Det er to nordmænd, der har lavet falske pengesedler, han må da ha hørt det, kancelliråden fra Gudbrandsdalen og hans manufakturist, de sidder i kælderen og er to mærkelige mennesker, Bygom har fået besked på at behandle kancelliråden lempeligt, han ejede en jernfabrik og var en anset mand i Norge. Der er vist noget mellem dem, siger hun videre efter en kort pause, så var de ikke blevet henrettet for det med bancosedlerne, ville de vel før eller senere være blevet det for ulovlig omgang.

Men enten fanger præsten ikke den skjulte mening i hendes ord eller også står han og tænker på sit eget.

Det vil blive en glimrende lejlighed til at gennemføre hans planer om en ny praktik, studenternes sang på skafottet, hans tale til menneskemængden. Han står der og ser allerede i ånden det hele skuespil for sig, staden skal få at mærke, at arresthuset har fået en ny præst, i to riger vil denne henrettelse vække opmærksomhed. Allerede imorgen vil han træffe foranstaltninger. Han vil få modstand, men han skal vide at feje den bort.

Og han gir sig til at fortælle om sine planer, lader sig rive med af sine egne ord, han vil ordne arresthuskirkens forhold, han vil tale med fangerne, han vil tale med magistraten og få dens støtte til sine planer.

Han føler hendes øjnes forunderlige lys, føler at hun betragter ham, som han står der og taler om den opgave, gud har udset til ham, føler hendes øjne på sit hår, på sin krop, det gør ham stærk. Hvor underligt at det føles så ligefremt at stå og fortalte denne kvinde om sine planer, igår så han hende for

første gang og hun er ham allerede som en kær bekendt. Hun har guds lys i sit blik.

Så pludselig er han udtømt, bliver igen opmærksom på sig selv. Og blir ligesom lidt forlegen.

Han ser på hende, men hun sidder tavs. Hendes øjne der igår var små, synes nu at være store og den brune iris har et skær af gyldent i sig. Som af sol.

Hun bryder ikke pausen. Hans forlegenhed tiltager. Han går et slag hen mod vinduet, står lidt med ryggen til hende. Da han vender sig igen, spør han, om hun har set det nye nummer af Post-Rytteren.

Han sætter sig og skyder bladet over til hende. Hun blader i det, blader det igennem og gir sig til at se i avertissementerne.

Købmand Heman i Store Færgestræde har fået nye varer siger hun. – Citroner og kastanjer, franske æbler og pommerantser.

Min udnævnelse til præst står forresten averteret, siger han let henkastet.

Hun blader om. Ja, siger hun ivrigt, her står det: Ved Hans kongelige Majestæts allernådigste Befaling – – – Morten Trane Rothenborg.

Hendes tonefald er imponeret ved at se hans navn der i bladet, det gir sig lidt i ham ved at mærke det.

For at forhøje virkningen vil han gå let hen over det: Om der ellers er noget nyt.

Hun blader igen. Der har været oprør i Genf, læser hun. Det var på grund af de høje brødpriser, myndighederne måtte foranledige, at priserne sank igen, før der blev ro.

Da hun mener at det interesserer ham, læser hun om subsidietraktaten med Frankrig, der er blevet fornyet. Og om kvægpesten, der stadig breder sig.

I det samme skærer et skrig gennem luften.

Et langtrukkent, uhyggeligt skrig.

Det er Maren Christoffersdatter, siger præsten og rejser sig. De er ved at knibe hende, jeg må afsted til skafottet.

Der er noget forceret over Rothenborgs entre i dette arresthus. Som var han kommet i en malstrøm, der drejer ham rundt. Når man i årevis har siddet over bøgerne, bliver alting til begivenheder og problemer. En ting bliver ikke færdig, før en ny maser sig frem, en tanke bliver ikke tænkt til ende, før en ny trænger sig på. Han er vant til, at livet glider som en roligt flydende strøm, når han går henad en gade, er han vant til at gå langsomt, et billede på ro, iagttage hvad der sker omkring ham, lægge mærke til de små ting, tænke sine tanker til ende, men idag blir det til flimmer for ham og hans gang er rastløs. Da han når op på skafottet, ved han dårligt, hvordan han er kommet derop, opdager blot at han altså er der, kvinden står ved kagpælen, torvet er fuldt af mennesker, borgerhoder med parykker og trekantede hatte, hist og her en sirlig pisk, enkelte bondehoder, mange kvinder, en summen af mennesker fra hele torvet, øjne der stirrer. Der står mestermanden, der står byfogeden.

Rothenborg går hen til kvinden. Han ved ikke, hvad han skal sige til hende, har end ikke tænkt over det. Hun står ved kag'en, hendes blik er slukket af lidelser.

Idag skal du blive med mig i paradiset, siger præsten.

Men hun hører ham ikke.

Andet kapitel

Men der er det ved dette menneske Rothenborg, at han hører til de mennesker, der har anfægtelser. Nu er han med brask og bram rykket ind i arresthuset, væbnet til tænderne med beslutsomhed og vilje, parat til at nedkæmpe al modstand, der måtte vise sig.

Og så melder anfægtelserne sig, en snigende tvivl, der får al beslutsomhed og vilje til at fuse ud af ham lige så stille. Det er satans farligste våben, tvivlen, den bedrøvede latter over ham selv og det han vil. Et våben, man er hjælpeløs overfor. For hvem kan kæmpe for noget, han inderst inde tvivler om. Modstanden kan ægge ham til det, men tvivlen lammer ham.

Vilje og beslutsomhed er egentlig tåbelige egenskaber siger tvivlen, de er tegn på dumhed, manglende evne til at se klart, skyklapper for øjnene. Mennesker kæmper for ideer og går i døden for dem, indbyrdes modstridende ideer. Og uanset argumenter sejrer den idé, som tiden har brug for.

Og når tiden ikke længere har brug for en idé, stemples den som nonsens og kan forsvinde ad bagdøren. Mennesker er gået i døden for den idé, at jorden var rund. Somom verden alligevel ikke før eller senere ville ha erkendt, at den var rund. Og selv om verden ikke ville ha erkendt det, hvad så.

Tvivlen er satans giftigste våben, tvivlen er de trolde, sagnet beretter om, som hver nat river ned, hvad der i dagens løb er bygget op. Der vil komme en tid, da menneskeheden har overvundet materien, har overvundet sult og sygdom og kulde. Men da vil tvivlen sætte ind og spørge til hvilken nytte og det vil blive menneskehedens frygteligste periode, selvmordernes

periode. Efter sejren over materien vil der komme et sindets nederlag, straffen for at ha spist af kundskabens træ.

Men vil bekæmpe tvivlen, men den vil le sin egen sørgmodige latter og fortsætte sit ødelæggelsesværk. Tvivlen kan ikke bekæmpes med henrettelser eller insektpulver, den vil komme som en vældig bølge og skylle menneskeheden i en afgrund, der er dybere end den vi kom fra. Man vil klynge sig til halmstrå, bonden vil sige, min far havde kun tre kør, jeg har fem, verden går fremad, livet blir bedre, men tvivlen, giften fra kundskabens træ vil snige sig i hans blod. Før levede vi i katolicismens halvmørke, vil biskoppen sige, nu lever vi i Luthers lys. Men tvivlen vil slå ham pennen af hånden og le sin sørgmodige latter. Tiden og stedet hylder de ideer, der er brug for i menneskehedens kamp hen mod noget, den ikke ved hvad er og som kun bliver til for at gå til grunde. Men mennesker kæmper og lider og dør for disse ideer, eller mod disse ideer. Som Rothenborg vil kæmpe for sin ret til at følge delinkventen og sin ide om at få studenterne til at synge på skafottet. Og hvis han får sit sangkor, vil tvivlen akkompagnere de unge menneskers sang med sin sørgmodige latter, og hvis han ikke får det, vil han blive kværulant og dranker og dø i troen på, at sangkoret ville ha gjort verden bedre.

Men menneskene klynger sig til hver sit lille halmstrå og hvis bøn og salmesang ikke hjælper, er det fordi det er guds mening, at han selv skal overvinde tvivlen ved egen kraft. En kold afvaskning og en tur ud gennem Vesterport, ud på det fri land kan måske gøre det. Om han kunne blive glad, rent balstyrig glad og kåd, om han kunne blive rent overdådigt kåd og munter, ville hans latter jage tvivlen til helvede, hvor den kom

fra. Hvis hans liv er rigt og stærkt, hvad kan da tvivlen gøre ham. Om en sejrsfølelse gennemgløder ham, om det risler i ham, når sangen fylder luften over Nytorv og skafottet og fortæller verden, at arresthuset har fået en ny præst, hvad kan da tvivlen gøre ham. Hvad vedrører det ham, hvor verden går hen, ser han noget vrangt, vil han rette det, det er guds bud til mennesket og guds svar til tvivlen. Skønt er bedre end grimt, føde bedre end sult, ro bedre end uro, glæde bedre end sorg, sundhed bedre end sygdom. Om alle djævle sender deres sørgmodige, mørke latter op fra afgrunden, skal guds sang følge den norske kancelliråds bortgang fra denne forunderlige Verden.

Rothenborg får samlet sit sangkor. Otte studenter har han fået samlet og de holder sangøvelser i kirken til fryd for arrestanterne og som et varsko til forbipasserende om den ny tid, der skal oprinde for arresthuset. Degnen Quistgård synger for og Rothenborg selv står på prækestolen som en feltherre, der inspicerer sine tropper.

På Søndag skal de dødsdømte berettes i kirken og der vil blive fuldt hus, kirken vil blive stoppet til sidste plads af folk, der vil se den norske kancelliråd, den fine mand, der ikke var finere end at han kunne ende på et skafot. Og til den lejlighed har Rothenborg ladet kirken gøre ekstra istand, der er blevet skuret og skruppet, han har rekvireret otte lys, der skal brænde om prækestolen, fire på hver side, og for at vise, at sagen står over personen, har han af sin egen lomme købt og betalt en flyvende engel, der skal svæve over prækestolen. Englen er udskåret i træ og har været dyr, Rothenborg dirigerer ophængningen, lidt mere til højre, lidt højere op, og han går

ned i den bageste ende af kirken og forestiller sig synet af sig selv på prækestolen, indrammet af lys og med englen svævende over sig, høj, myndig, med det bestemte udtryk om munden står han der og tvinger dem til ro med sit blik, tvinger dem til at føle øjeblikkets storhed, gøre dem ydmyge af hjertet. Der skal oprinde nye tider for arresthuset.

Ved middagsmaden forklarer han Bygom sine planer, lader ham forstå, at han med denne henrettelse vil skabe en ny praksis, at kirken for fremtiden ikke blot skal være for arrestanterne, men også for byens borgere, for fremtiden skal denne kirke ha fuldt hus, kirken skal restaureres og både han og Bygom vil høste myndighedernes og stadens anerkendelse for arresthusets nye ånd.

Men måske er det fordi Bygom ikke hører til dem, der siger så meget eller måske er det fordi han ikke bryder sig så meget om alt det postyr, ihvertfald sidder han og tygger sin mad og det er ikke til at se på ham om han er begejstret eller misfornøjet.

Altså blir det nærmest Kristine, præsten taler til. Og Kristine synes at være en bedre resonansbund for det han gir udtryk. Gang på gang møder han hendes øjnes forunderlige lys, hun forstår ham. Der er en egen forståelse mellem dem, af og til spør hun om noget, af og til bringer hun med en beskeden sidebemærkning hans planer ned i mere praktisk leje. Da Bygom omsider gir udtryk for en vis tvivl angående planernes gennemførlighed, tar hun præstens parti og fejer indvendingerne tilside med en kort bemærkning.

Berettelsen af delinkventerne gik storartet. Der var fuldt af folk i kirken, og da Rothenborg stod på prækestolen søgte han

at læse i deres øjne, hvilket indtryk arrangementet gjorde på dem. Til højre og venstre for ham brænder lysene, trods det at det er dag udenfor falder deres gule skær hen over biblen, der ligger opslået foran ham, han står i lysets forfinende skær og over hans hode svæver englen. Han føler der er en særlig stemning i kirken idag, de må kunne føle den allesammen, noget højtideligt. Han læser i deres blikke forundring og betagelse, de er mere stille end sædvanlig. Der er mange borgere og flere højtstående personer i kirken, skulle rygtet om ham allerede være trængt ud i byen, har man hørt at den ny præst ville følge delinkventen på den sidste vandring, er man harmedes over bødlens afvisning og har man forstået at her har staden fået en ny præst, der ikke er skåret over den gamle læst. Og som det så ofte er gået i historien, står den nye præst ikke i et pragtfuldt ornat i en domkirke, men i en beskeden, fattig arresthuskirke, som fiskeren fra Genesarets sø, der ikke stod i templet i ypperstepræstens pragt, men blev den der indvarslede en ny tid.

Så præker Rothenborg. Ikke i fine teologiske vendinger, en bogens mand har han aldrig været, men han føler at han taler, så hans ord trænger ind i dem. Der er halvmørke i kirken og i tællelysenes gule skær er hans hænder smukke og fine, som de ligger der over bogens blade, sådan ser de ham dernedefra, alle disse øjne, og hans ord rammer dem og varsler dette hus nye ånd. Rothenborg føler sig gennemstrømmet af kraft, snart lader han sit blik glide over hoderne i baggrunden, snart ser han indtrængende på de forreste stole, snart gør han en halv drejning mod de dødsdømte. Men oftest har han blikket vendt

mod den nederste stol ved døren, hvor Bygom og hans kone sidder.

Dagen oprinder med gråvejr, skyet himmel og blæst. Røgen fra skorstenene rives i flager henover tagene, en efterårsdag, skønt vi endnu er i August, det har været en tør sommer, på voldene er græsset svedet gult i store pletter på sydsiden, enkeltstående udsatte træer har allerede mistet blade og den første septemberstorm skal nok gøre det synligt for enhver, at sommeren er forbi.

Op ad dagen begynder det at småregne, tagenes tegl lyser rødt og friskt af væde, torvets slidte brosten skinner af regnen, når solen af og til sender et blegt lysstrejf over byen, der er en egen stilhed og sagtmodighed over gaderne, småregnens sagtmodighed, et nølende tempo, vinden har lagt sig og det begynder at småpludre under rendestensbrætterne af vandet, der trods sin sagtmodighed efterhånden får samlet sig til små bække.

Præsten har været tidligt oppe, har raget sig, vasket sig fra top til tå i vaskekamret, dampet sin paryk over en kasserolle kogende vand og har i sit kammers åbentstående vindu spist et af de friske og gode æbler, der igår var sat ind på hans bord, mens han var i kirken for en sidste gang at gennemgå dagens opgave med de otte studenter og degnen. Livet er godt for de foretagsomme og det sørgmodige efterårsvejr kan ikke slå hans håb til dagen ned. Kun de svage tror deres fremgang er afhængig af vejret. Og da det begynder at småregne, er det ham kun til behag, en passende ramme om en sådan dag, en dæmper på livets støj og selvoptagethed, en blød tone af sorg og død i naturen selv, tankens henledelse på det, der er hinsides

denne verden og dens forkrænkelighed. Et æble i et åbentstående vindu med morgenens friske kølighed slående mod sig efter badet gør en forunderlig ren og frisk i sjælen. Oplader så at sige sindet for alt, hvad der er rent og ædelt, gør en stærk til at møde nedrighed og modstand. Bag denne gave, disse røde og nyplukkede æbler på hans bord, ligger en smuk tanke, hendes øjnes forunderlige lys synes at ha forlenet frugterne med yderligere glans og farve der midt imellem de tykke gamle bøger på hans bord. Hvilken kontrast, de slidte bøger i læderbind med gulnede, fugtplettede blade og så disse friske, røde æbler på en fajancetallerken, guds natur selv, sat op mod den mugne teologi, støvet og pedanteriet; livet selv, det levende evige liv sat op mod boglærdommen, mod det støvede hjernespinds forkrænkelighed.

Og præsten tar endnu et æble, og gnavende af det går han ud af sit kammer og ned ad trappen, bag den røde skræl gemmer æblet al efterårets friske kølighed og i sit kernehus den lidt bitre bismag, der gør livet stærkt for den stærke.

Da han går forbi døren, der fører ind til Bygoms kamre, går han langsommere, døren står på klem, som ville hun bede ham om ikke at gå forbi uden videre.

Men han går videre ned ad trappen, går til vagtkamret og ber arresthuskarlen følge sig til de dødsdømte. De går sammen ned i kælderen, præsten spændstig og oplagt, karlen ludende, sløv og allerede nu på morgenstunden med en duft af brændevin om sig.

Kancelliråden og hans manufakturist sidder side om side på briksen. Den norske fabriksejer og seddelfalskner rejser sig og byder venligt præsten godmorgen, han er rolig og rank, mens

manufakturistens ansigt er rødt og hævet af gråd, håret uredt og øjnende flakkende og fortvivlede.

Der er noget mærkeligt ved kancellirådens ansigt, det ser ud somom han ler mens øjnene er strenge og kolde. Det skyldes et sår i hver mundvig. Præsten spør om årsagen.

Man har anvendt en mundspærre, forklarer kancelliråden imødekommende. En mundspærre er et instrument, man til brug ved forhør anbringer i anklagedes mund, når man drejer på en skrue, spærres mundvigene ud og hvis man skruer tilstrækkeligt længe sprænges mundvigene.

Rothenborg har ikke set sådant før, han blir bevæget, bringes lidt ud af ligevægt, står og fingererer ved sin underlæbe og stirrer på de to sår, der ser ud som et smil.

Kancelliråden betragter køligt denne præst, der er kommet for at indgyde ham styrke til at møde døden. Så viser han med et blik hen mod manufakturisten, der stadig sidder på briksen: Til min ven Sundblad har man ment et paternosterbånd mere anvendeligt. Ved pastoren hvad et paternosterbånd er.

Og da Rothenborg stadig mere usikker bare stirrer på denne mund, fortsætter han: Et paternosterbånd er en Jesu tornekrans, der anbringes om panden. Små jernpiggede kugler på en snor, forsynet med en anordning, ved hvilken man kan stramme båndet, så jernpiggene borer sig ind og blodet springer frem. Biblen har således inspireret den moderne justits, kun kendte romerne ikke den kunst at stramme tornekransen.

Præsten føler sig kuet ved disse lidelser og denne modige ro. Føler sig ydmyget, lidt skamfuld over sin livsglæde på vejen herned. Han føler sig ussel overfor dette menneske, han er

kommet for at indgyde styrke til at møde døden og han er selv den svageste. Han tar et tag i sig selv og blir igen præsten, der står overfor delinkventen. Han blir højtidelig og taler indtrængende om livet og døden og guds kærlighed til mennesker.

Men kancelliråden standser ham høfligt: Pastoren skal ikke ulejlige sig.

Præsten tier, og er igen den lille overfor dette alvorlige ansigt, der ser ud somom det smiler.

Men måske min ven Sundblad, – fortsætter kancelliråden og viser med en håndbevægelse mod manufakturisten, der sidder sløv på briksen: Sundblad, vil du tale med præsten?

Manufakturisten stirrer på dem med døde øjne. Rothenborg går et skridt hen imod ham: jeg er kommet for at tale med Dem.

Men manufakturisten ryster blot på hodet, det dirrer i hans mundvige. Han er en slank, blond bergenser, der er noget forfinet, noget sirligt over hans ansigt og over hans skikkelse. Pludselig bryder han sammen, krummer sig sammen på briksen, presser hænderne mod sine øjne og hulker, det gir sig i hans skuldre, det rykker i ham som af krampe.

Kancelliråden ser tankefuld på ham, men Rothenborg går hen til briksen, lægger sin hånd på hans skulder og taler til ham. Gråden sagtner. Hvor vidunderligt, tænker Rothenborg, en hånd på en skulder og denne heftige krampe ophører, guds kraft går gennem min arm og bringer ro til dette forpinte menneske. Det går som en bølge af varm glæde gennem Rothenborg, hvilken velsignelse at kunne bringe lindring, hvor vidunderligt at være guds redskab, en hånd lagt på en skulder

og lidelsernes storm lægger sig. Han blir bevæget og stryger den dødsdømte over håret, stryger det bort fra den svedklamme pande, lægger sin arm om hans skulder og rejser ham op.

I dette øjeblik ser Sundblad, at det er præsten, der sidder hos ham på briksen, han gør sig heftigt fri, rejser sig fra briksen og mumler: rør mig ikke.

Da Rothenborg forbløffet rejser sig gentar han: Rør mig ikke.

Vær rolig Sundblad, siger kancelliråden, der tavs har betragtet optrinnet. Og til præsten siger han: jeg tror pastoren skal lade os være alene.

Da Rothenborg går mod døren standser han ham: Endnu en ting.

Rothenborg standser afventende, lidt forvirret, lidt såret i sin skuffelse.

Jeg har her en lille ting, siger kancelliråden, en necessaire, som min hustru brugte til vellugtende vand, vil De gøre mig den glæde at modtage den.

Præsten får den i hånden. Kan ikke dy sig for at kigge på den, ligesom lidt undersøgende, veje den lidt i hånden, en uanselig genstand af metal.

Den er af sølv og gjort af en fransk kunstner, siger kancelliråden smilende. Giv den bort, hvis De ikke bryder Dem om den. Præsten takker, og er glad, da han omsider er ude af kamret og karlen slår døren i lås bag dem.

Da han kommer op i sit kammer, går han hen i lyset fra vinduet og gir sig til at betragte necessairen. På dens forside er der et relief: omgivet af blomster og fugle ligger to nøgne mennesker tæt sammenslynget.

Præsten blir tankefuld, står længe og betragter dette billede. Det blir ligesom levende for ham, blomsterne får farve, fuglene synger og de to menneskelegemer blir levende og varme.

En times tid senere kommer tjenestepigen med mad til ham. Rothenborg forstår det ikke rigtigt, han plejer jo at spise nede hos arrestforvarerens.

Hun er syg, svarer pigen. I formiddags blev hun ilde og måtte lægge sig.

Hun er syg, tænker Rothenborg og erindrer sig døren, der stod på klem og ligesom kaldte på ham. Hvor alt er forandret siden han imorges stod i vinduet og spiste det røde æble, imorges var han fuld af kraft og mod.

Da han har spist, vil han gå ned i kirken for at hente en ting, han har glemt der. Det er underligt at han får den tanke, at hvis han møder nogen på trappen, vil man finde det påfaldende, han plejer jo aldrig at være udenfor sit kammer i middagsstunden. Det er en urimelig tanke, hvad påfaldende er der i, at præsten går ned i kirken for at hente noget. En ting, han nødvendigvis må ha.

Alligevel tøver han, da han står ved døren og skal til at trykke dørklinken ned. Huset er så stille, det er i middagsstunden. Han står længe og lytter ved døren. Går så hen til spejlet og ser, at han er bleg, hans øjne ser så mørke ud. Der er halmstrå på hans kjole fra de dødsdømtes briks. Han piller dem af og går atter hen til døren, trykker rask klinken ned og blir stående. åbner langsomt døren, men kommer ikke længere. Der er så mange ting, der går gennem hans hode: sårene i mundvigene, æblets kølige saftighed, manufakturistens øjne, necessairen og hendes øjnes forunderlige lys. Dette lys, der gør ham rolig.

Han lukker døren bag sig og blir stående på afsatsen. Alt er så stille, det er i middagsstunden. Man vil kunne høre hans skridt ned gennem huset. Hvad påfaldende er der i, at han nødvendigvis må hente en ting i kirken.

Han går ned ad trappen.

Døren til Bygoms er lukket. Alligevel går han langsommere forbi døren.

Han kommer ned i kirken. Det var en bog han skulle hente, den skulle ligge i sakristiet. Han finder den ikke. Der ligger flere bøger, men ikke den.

Så gør han noget mærkeligt. Tager en anden bog og begiver sig på tilbagevejen.

Han går langsomt op ad trappen. Da han er på vej op til anden afsats, gir det et lille sæt i ham: Døren til Bygoms står på klem.

Han rømmer sig og jo nærmere han kommer afsatsen, des langsommere går han.

Da han når op på afsatsen, hører han nogen sige hans navn et sted derinde bag døren. Og nu igen, dennegang lidt højere: Rothenborg.

Hans hjerte slår hårdt og han stivner, kan ikke flytte en fod. Det må være trapperne, det er for latterligt at en mand i hans alder ikke kan gå op ad et par trapper uden at blive kortåndet.

Rothenborg!

Hans stemme er næsten ikke hørlig, da han svarer: Ja.

Han rømmer sig og siger igen: Ja. – Dennegang højt. Så tydeligt, at han synes, det gennemtrænger det stille hus.

Men han står stadig ubevægelig. Lytter til lydene fra huset og prøver at dæmpe denne kvælende fornemmelse af

stakåndethed. Inde bag døren er der stille.

Ja, jeg må vel gå derind tænker han så, hun må jo ville tale med mig. Hun er jo syg, ligger måske alene og skal ha bragt en eller anden ting. Tjenestepigen må være gået, mens han var i kirken. Og hun har glemt at lukke døren efter sig.

Så går han ind. Og lukker døren bag sig.

Han går gennem køkkenet og videre ind i kamret. Der er halvmørkt, der er trukket for vinduet og i første øjeblik ser han kun rummet utydeligt. Kisten, stolene, bordet. Og der i baggrunden alkoven, det må være der, hun ligger.

De er syg, spør han.

Ja, svarer hun, og stemmen kommer fra alkoven. Jeg var lidt skidt og måtte lægge mig.

Præsten står ubehjælpsom midt i kamret. Om der er noget, han kan gøre for hende.

Jo, svarer hun, Bygom er hos byfogeden og kommer først hjem til henrettelsen, tjenestepigen er gået, og hun ligger helt alene og trænger så hårdt til noget at styrke sig på, et glas brændevin ville gøre hende godt, men de har ikke en dråbe i huset. På vagtstuen er der noget.

Det passer præsten godt at få en opgave, det næsten løser ham fra hans underlige lamhed. Da han går for at hente brændevinen, støder han mod døren, og da han kommer ud på trappen, flimrer det sådan for hans øjne, at han må føle med foden efter trinnet, før han vover sig ned ad trappen. I vagtstuen står der en dunk brændevin, karlen er der ikke, han sidder vel hos gældsarrestanterne og drikker. Rothenborg tømmer en pot eller deromkring over på en bouteille og går tilbage.

Dennegang går det bedre. Man kan ikke lade et sygt menneske ligge alene, det er uforsvarligt af Bygom og det er forkert, at Kristine lader pigen gå, når hun er syg. Man kan være for god af sig, og pigen burde ha så megen sans og omtanke, at hun alligevel var blevet hjemme.

Med sådanne betragtninger kommer præsten nogenlunde frimodig op ad trappen og ind i kamret. Han er sådan omtrent blevet sig selv igen, taler til Kristine, som den voksne til et sygt barn, finder et glas i køkkenet og går med glasset i den ene hund og bouteillen i den anden hen til alkoven.

Sæt Dem her, siger hun og rykker sig lidt længere ind, så han kan sidde på sengekanten.

Han sætter sig, men da han skal skænke i glasset, ryster hans hænder. Han prøver at bekæmpe sin uro, støtter albuen mod knæet, men ryster stadig og spilder brændevinen ned i sengetøjet.

De ryster, siger hun.

Ja, svarer han, jeg er vist ikke rigtig rask.

Lad mig, siger hun, sætter sig op i sengen og rækker ud efter glas og flaske. Han føler hendes kropsvarme slå imod sig, duften af hende fortumler ham. Han ser brystets runding i særkens udskæring, det er lige ved hans hånd, han mærker varmen mod hånden som ild.

Hun skænker. Uden at spilde. Sætter glasset til munden og tømmer det i eet drag.

Drik et glas, siger hun, det vil gøre Dem godt. – Hun skænker igen og rækker ham glasset. Hendes øjne er brune med et forunderligt lys.

Han drikker, det brænder ned igennem ham, men han ryster stadig.

De er ikke rask, siger hun, hvad er der i vejen.

– Og hendes stemme er lav og fortrolig. Med en undertone af omhu.

Nej, jeg er vist lidt utilpas, svarer han. Og finder på at fortælle, at det nok skyldes, at han i formiddags har været hos de dødsdømte, det har virket så sært på ham. Og han fortæller om sårene i mundvigene, om paternosterbåndet og om guds kraft, der gik igennem hans arm, da han lagde sin hånd på manufakturistens skulder. Han fortæller ikke, at Sundblad troede, det var kancellirådens hånd, han har måske glemt det.

Og da De strøg ham over håret, blev han rolig. Hun lægger sin hånd på præstens nakke, lader fingerspidserne glide ind under parykken.

Gi'r det ro, spør hun.

Ja, hvisker han.

Hendes hånds varme går igennem ham, hendes hår strejfer hans mund. Han trykker hende til sig, løfter hendes hode, trykker hendes ansigt mod sit, kysser hende på kinden, på panden, på munden. Hendes læber er fyldige og bløde og varme.

Hun lægger sig tilbage i alkoven, hendes hånd ligger fast om hans nakke. Hans paryk glider af ham.

Så rejser han sig pludselig. Står der på gulvet foran alkoven uden at kunne tale.

Hun smiler.

Du –, siger hun.

Hans øjne flakker over sengen, over hendes nøgne skuldre og brystet, hendes sorte hår, den skære hud, hendes øjnes lys, flasken og glasset på gulvet, hendes mund. Og brystet, der lå i hans hånd og føltes så livsaligt rundt og varmt og blødt. Dets søde tyngde mod hans håndflade.

Så kommer det faste drag igen om hans mund. Han Bøjer sig over hende og kysser hende på panden, rejser sig igen og tumler ud af kamret. I køkkenet standser han, går igen tilbage til kamret, tar sin paryk, der ligger på gulvet, og går igen, uden at gi sig tid til at ta den på.

Hun ligger stadig i sengen og smiler.

Tredje kapitel

Så kommer byen til sig selv igen efter middagsstunden, stivvognene begynder at rulle ud fra gæstgivergårdene, det har været torvedag og det er ikke alle bønderne, der bliver for at overvære henrettelsen. Men mange bliver og efterhånden er der godt med folk i gaderne, det ser ud til at blive en af de store dage. Selv når deres hode skal trille for øksen, er der forskel på folk.

Allerede nu er der mange på Nytorv, de står i smågrupper rundt om det murede skafot og er opsat på at få det hele med. Fra gaderne, der munder ud i torvet, kommer stadig flere; som bække der løber ud i en sø. Der er jo det ved henrettelserne, at de er stedet, hvor man træffer hinanden, her kan man løbe på folk, man ikke har set i månedsvis og få sig en sludder. Der sker jo så meget, og det er ikke alt der står i Post-Rytteren eller fortælles på værtshusene, ustandselig er der jo mennesker der dør og små nye mennesker der kommer til verden, en har brækket en arm og en har fået vattersot, små og store ting som det er rart at vide besked om. Det er jo en forunderlig verden, vi lever i, bestandig vendes der op og ned på tingene og man ønsker at følge med i det som man anser har betydning. At verden aldrig kan blive rolig, det der hidtil har været en grundfæstet regel, blir pludselig omstødt og må vige pladsen for nye opfattelser, somom verden blev bedre af det. Som nu med parykkerne for eksempel, siger bødkeren, der står lænet op ad skafottet og udbreder sin filosofi for et par gode bekendte.

Parykkerne, spør øltapperen.

Ja, parykkerne, svarer bødkeren. – Nu har det jo i umindelige tider været sådan, at man har brugt parykker af uld og hestehår, men nu har de nede i Paris fundet på at lave dem af Kalverumper.

Ja, siger øltapperen, det er måske ikke så tosset, så kan de vel gøres billigere.

Billigere, svarer bødkeren forarget. – Somom man burde gøre sådanne ting til genstand for simpel spekulation, parykken er en vigtig sag, et slags symbol, der adskiller mennesker fra dyr. Har man nogensinde set et dyr med paryk. Men nutildags skal der vendes op og ned på alting. Og hvis det så endda kun var det med kalverumperne, men nu får man at vide, at en parisisk parykmar var begyndt at lave parykker af kobbertråd.

Nå, siger øltapperen forbløffet, skal vi nu til at gå med kobbertråd på hodet.

Nej, svarer bødkeren, så galt er det ikke. Fyren kom for dommeren og fik besked. Han forsvarede sig med, at kobberparykkerne var af større varighed og desuden beholdt sine krøller. De andre parykmarer i Paris rottede sig sammen mod ham og overfaldt hans bod og slæbte både ham og hans kobberstads for dommeren. Hvis fyren ikke var blevet dømt, ville mange mennesker have mistet deres næring og livets ophold.

Pludselig blir der uro på torvet. Grupperne spredes og danner nye grupper, henne foran Vajsenhuset har der dannet sig en hel forsamling nedenfor trappen. Nogen bryder ud fra grupperne og forlader torvet.

Øltapperen går hen til Vajsenhuset for at høre, hvad der er på færde.

Det er det ostindiske skib, der er ankommet fra Tranquebar, det er lige ankret op på reden. Fyrretyve mand af besætningen er omkommet undervejs af blodgang.

Skal man nu gå ned til Toldboden eller blive på torvet. Grupperne på torvet er opløst, en del forlader pladsen, men der kommer stadig nye til.

I dette øjeblik ankommer processionen med de dødsdømte. Forrest går præsten og de otte studenter og degnen, derefter byfogeden og bysvendene lige foran mestermanden og sluffen med delinkventerne. Tilsidst betjentene og vægterne og soldaterne.

Byfogedens ansigt er ildrødt af arrigskab, han kæmper mellem at bevare sin ro overfor tilskuerne og få luft for sit raseri.

Hvad i djævelens navn skal dette komediespil være godt for, – siger han til den af bysvendene, der går ved siden af ham. – Nogen skal han jo sige det til. Hvad bilder det lede præstesvin sig ind, snærrer han mellem tænderne, – her kommer han og laver maskeradeoptog med sine beskidte studenter og sin lille fede degn. Og jage dem bort her for øjnene af folk kan man jo ikke.

Processionen baner sig langsomt vej gennem mængden. Der er noget forklaret over Rothenborgs ansigt, i spidsen for dette optog indleder han en ny tid. Hans holdning er frimodig og det dirrer i ham over den opsigt det vækker at se ham og "studenten" i spidsen. Alle stirrer på ham. Han forstår at de beundrer og anerkender hans initiativ. Og han forestiller sig,

hvad de hvisker til hinanden, læser anerkendelsen i deres øjne. Og han forestiller sig den gamle byfoged dér bagved ham nikke for sig selv og indrømme, at sådan skal processionen være. Så at sige under guds førerskab. Under højtidelighed og andagt skal kancelliråden stedes for sin himmelske dommer.

Præsten og hans studenter går forrest op på skafottet. Og da de dødsdømte og bysvendene og vægterne er kommet derop, går præsten hen til bysvendene og gir dem besked om at synge med, når studenterne og degnen sætter i. Også vægterne beordrer han til at synge.

Men lige før alt er klart og man bare mangler byfogeden, der har ordnet afspærringen om skafottet, ser præsten, at byfogeden, der er på vej op ad trappen, stirrer rasende på ham og vinker med hånden. I mindre end et sekund går det op for ham, at byfogeden ikke billiger arrangementet. Han træffer en lynsnar beslutning og gir tegn til degnen om at istemme sangen.

Og inden byfogeden er nået helt op, løfter sangen sig fra skafottet. Præsten selv synger med og vægterne og bysvendene synger med, selvom det kniber lidt, uvante som de er til sang.

De sidste to trin tar byfogeden i eet, han er på eksplosionspunktet, løfter hånden mod bysvendene og råber: Stille! Og da vægterne fortsætter uanfægtet, vender han sig mod dem: Stille. Den gamle mand er et under af kraft og raseri og myndighed. Vægterne tier på stedet.

Og så står byfogeden foran studenterne, der stadig synger med øjnene stift rettet mod degnen, der står foran dem og synger for med sin gennemtrængende stemme og sin højtidelige vuggen med overkroppen.

Hold op, brøler byfogeden, så spytpartiklerne flyver i ansigtet på dem. Han løfter begge hænderne og ser ud somom han kunne flyve i hodet på dem, hvad øjeblik det skulle være.

Men nu er Rothenborg vågnet til besindelse. Han står bagved degnen, hans ansigt er blegt, men beslutsomt: dette slag må vindes. – Syng! –, råber han.

Et par af studenterne har sluttet sangen, men resten synger. Og da præsten råber *Syng* og de ser hans beslutsomme ansigt over byfogedens skulder, synger de alle igen. Og da de nu er færre, kommer den hellige ild over dem og de synger af deres lungers fulde kraft, modstanden ægger deres mod.

Men byfogeden er ikke til sinds at tåle dette her. Han brøler ubehersket ukvemsord i ansigtet på dem, og da det ikke hjælper, tar han fat i degnen og rusker ham: Jeg skal lukke kværken på dig, hvæser han i øret på ham. Og da degnen er ordnet, farer han midt ind i flokken af studenter og puffer dem til højre og venstre, til de opgir det.

Slaget er tabt.

Ganske vist råber Rothenborg endnu engang *Syng*, men det lavbenede rødhodede byfogedmenneske står mellem ham og studenterne og er parat til at kaste sig over den, der vover at åbne munden.

Så fatter Rothenborg sin heroiske beslutning. *Ham* vil byfogeden vel ikke vove at røre. Han træder et skridt frem og fortsætter sangen alene. Hans røst er ikke høj her i fri luft, men han synger af stædig vilje. Ganske alene synger han udover dette skafot og dette menneskefyldte torv. Synet af byfogeden, der med sammenbidte tænder står lige foran ham, men ikke vover at standse ham, forstærker hans vilje, stilheden der lidt

efter lidt lægger sig over torvet, gør hans røst kraftigere. Det bruser gennem Rothenborg, at gud indgir ham det samme mod, der fyldte de kristne martyrer på arenaen i Rom. Af og til bæver hans stemme lidt af sindsbevægelsen, af og til knækker den over, men han synger vers efter vers, sangen til ende.

Da han omsider er færdig, fanges hans blik af kancellirådens ansigt. Kancelliråden smiler. Det er sårene, tænker Rothenborg, men kancelliråden smiler virkelig, hans øjne smiler.

Og da Rothenborg går hen til ham for at berede ham til døden, hvisker han: Storartet pastor, hvilken henrettelse.

Så griber bysvendene den norske seddelfalskner, fører ham hen til kag'en og tvinger ham i knæ.

Mestermanden hæver sit sværd og i næste øjeblik triller hodet.

Endnu i dette øjeblik ser det ud somom munden smiler.

Da sker der noget.

Manufakturisten river sig løs fra bysvendene, kaster sig på knæ og griber hodet, holder det mellem sine hænder, stirrer på det og bøjer sig fremover og kysser det på de blodige læber.

Bysvendene styrter til og griber ham, han taber hodet, der knalder mod gulvet og triller hen foran præstens fødder.

Men nu skriger Sundblad, et skrig der fylder luften over torvet og får det til at risle i rygmarvene. Og man skriger igen og igen. Og da præsten skal berede ham skriger han, kæmper omsonst for at komme fri af svendenes jerngreb og skriger som et dyr.

Så tvinger de ham i knæ, mestermanden træder til og et øjeblik efter dør skriget bort.

Rothenborgs knæ skælver under ham, det suser i hans ører og han må støtte sig til en af vægterne for ikke at falde.

Retfærdigheden har fået sine hoder.

Da Rothenborg er nået hjem, går han som i blinde op ad trappen og ind på sit kammer uden at lukke døren efter sig. Uden tanke for nogetsomhelst i denne verden, lægger han sig i alkoven i fuldt ornat. Hans hode støder mod noget hårdt. Det er en bog, der ligger på puden. Den bog, han hentede i kirken og som han glemte i Bygoms kammer.

Et par dage efter er det September og regn fra morgen til aften. Stille silende regn. Rothenborg har ikke været udenfor en dør siden henrettelsen, maden har han fået bragt op på sit kammer.

Men så en morgen hører Kristine ham gå nedover trappen. Og da hun går til vinduet, ser hun ham skrå over torvet og gå op på rådhuset.

Jo, Rothenborg er på vej til magistraten. I sin lomme har han en detaljeret redegørelse for optrinnet på skafottet med klage over byfogeden, krav om oprejsning og krav om respekt for sit embedes udførelse.

Til hans store overraskelse er magistraten ikke ophidset over hændelsen på skafottet, har knapt nok bemærket den. Og da man hører, at han vil klage og da han folder sine redegørelser ud på bordet, dages og nætters møjsomt arbejde, blir man ubehagelig tilmode og synes det hele ikke er værd at gøre så megen blæst af.

Ingen blæst af, bruser Rothenborg op. Han er blevet forhindret i sit embedes udførelse, hans studenter er blevet voldeligt behandlet. Ingen blæst af. Jo her skal gøres blæst, her

skal skabes ordnede forhold. Hvordan skal det ellers gå i fremtiden?

Der har jo ikke før været sunget på skafottet, siger man undvigende og fredsommeligt.

Om man da ikke vil ta sig af sagen?

Jo naturligvis vil man læse hans redegørelse, når han insisterer.

Og meddele byfogeden sit mishag med hans skandaløse optræden, – tilføjer Rothenborg.

Å, denne magistrat, der ikke har bemærket en hændelse, som hele byen taler om. – Jeg skal skaffe attest fra samtlige otte studenter, siger Rothenborg. – Jeg skal skaffe vidner.

Og Rothenborg forlader rådhuset og den lallende magistrat og går direkte ud for at opsøge studenterne. Gir sig ikke engang tid til at gå hjem og få lidt morgenmad først, men går direkte ud for at søge studenterne.

Så render præsten byen rundt, fra den ene student til den anden. Han har travlt, ser hverken til højre eller venstre, hans paryk sidder i uorden, somom han havde ligget med den på i sengen, kjolens krave sidder forkert og hans halsdug er krøbet op og sidder og flagrer i septemberblæsten. Han sætter sine store sko hårdt i brostenene, hans mund er beslutsomt lukket og øjnene let sammenknebne, rokokopræsten med det pietistiske hjerte. Født femogtyve år for sent. Eller femogtyve år for tidligt.

Rundt om ham er der travlhed i stræderne og i husene. Håndværkere, bønder og borgere er på vej til og fra, handelsfolk og arbejdere drejer om hjørnerne og skrår over de smalle gader, en kone med æg, en flok legende unger, en to tre grise, der

under et forfærdeligt spektakel ryger ud ad en port og galopperer afsted mellem vogne og mennesker, en håndfuld fredelige høns, der finder sig lidt mellem de toppede brosten. To rigers hovedstad. Flådebasis og garnison, en menneskerede med højtidelige paryk borgere, der er på vej til og fra og tar sig selv alvorligt. Centrum for det barske klippeland deroppe mod nord, dette Norge, dette tungsindige og fåmælte og kværulerende Norge og for de par øer og den stump halvø, der stikker nordud af det europæiske fastland og hedder Danmark. Det attende århundredes Danmark, Rokokodanmark, fladt land og bakkedrag, – skove, klitter og heder, et pænt lille land med en snes rare små købstæder med svalegange, storkereder på tegltagene og parykmænd i gaderne, rokokomennesker. Og med sine slotte og sin konge, sin livsglade, drikkende og elskende Frederik med den pudrede paryk og den lange næse: Rokokokongen.

Det går udmærket. En for en erklærer studenterne, at de vil vidne. De er blevet puffet til på skafottet, man har forhindret deres sang, hver eneste af dem vil vidne og hævne knubseriet. Da Rothenborg omsider er hjemme igen, sætter han sig til at udforme et klageskrift, som alle studenterne skal underskrive, nu skal der blive bal, hvis den gode magistrat tror, at den ny arresthuspræst er sådan at komme om ved, skal den komme til at erfare sin fejltagelse, endnu er der lov og ret i Danmark. Det blir en klage med næb og klør, Rothenborg lægger ikke fingrene imellem, det tar sig godt ud på papiret, man griber sig til hodet over, at en byfoged kan optræde på den måde, et rasende menneske, der slår løs til højre og venstre på skafottet, en forargelse for byens befolkning, en skandale for landets

retsvæsen. Den mand skal ikke komme til at dø i synden, hvad der her står på prent er vidnefast, dette kan selv den sløveste myndighed ikke komme udenom, sejren er vis.

Gang på gang læser Rothenborg studenternes klageskrift igennem, retter lidt hist, forstærker lidt her. Stakkels gamle byfoged, hans sag er hermed faktisk afgjort.

Ved middagsmaden læser præsten klageskriftet højt for Bygoms. Eller rettere sagt for Kristine, Bygom er halvfuld, har igen siddet og drukket med arrestanterne, han vrøvler og sir noget om at det ville være simplere at gi byfogeden et spark bagi. Det ville han Bygom foretrække, stikke fjolset et par blå øjne og så la det være ude af verden. Bygom overdriver forsætligt sin brutalitet, hvad skriveri angår, er han den underlegne og foragter derfor metoden, hvis det gælder øretæver er han præsten overlegen og fremhæver derfor øretæverne som det retfærdigste og mandigste middel til at bringe sagen ud af verden. Hans tone er blevet en kende mere rå, efter at præsten er kommet i huset, han er blevet lidt bredere over brystet og hans gang lidt mere sømandsmæssig og hans underholdning ved bordet er oftere end før beretninger om herlige slagsmål i fremmede havne.

Men Kristine synes ikke at kunne se det herlige ved Bygoms mandighed, hendes øjne hænger ved præsten, der er fortræffelig og imponerende, hvad han end gør eller siger. Den lille episode i hendes alkove er trængt i baggrunden af begivenhederne omkring henrettelsen, men den ligger bag ved alt, bag ved smil og miner og ord, og når sindene igen er faldet til ro, vil erindringen om den pirrende fornemmelse træde frem og kræve fortsættelse. De brune øjne smiler, præstens kys føles

endnu på panden og på skulderen, erindringen om hans hånds kærtegn føles endnu i kroppen.

Nu blomstrer lyngen på hedestumperne ned mod Kalvebod Strand og under buskene i Filosofgangen skyder svampene op af den sorte våde jord fra den ene dag til den anden, knaldrøde, sortblå og rødbrune. Og den kølige lette efterårsluft renser byens stræder og torve og portåbninger for mados og fims og menneskesved, de toppede brosten er skyllet rene af natteregnen, skafottet er skyllet rent og bag skafottet står arresthuset nybygget og solidt og er beredt til at ta hvad der kan komme af begivenheder bag dets mure.

Præsten har endnu en gang været byen rundt og på dokumentet med klageskriftet står nu alle studenternes navne på prent. Alle otte navne. Det ser vægtigt ud, et sådant højtideligt papir, det har den rette ærbødige og hvasse tone og skal nok gøre sin virkning.

Men præsten er ikke den eneste, der har været i byen, arrestforvarer Bygom har også været i byen, lidt mindre hidsigt måske, lidt mindre energisk, men ikke med mindre brod. Bygom har været hos byfogeden. Han havde endnu lidt brændevinståge i hodet, da han gik hjemmefra, hans gang er betydelig sømandsmæssig og han er ikke den mand, der overfor sig selv besmykker, hvad han har isinde. Det er ikke idealistiske grunde, hans hjerne er beskæftiget med at udfinde på vejen til den gamle, Bygom har en fært af, at der er optræk til noget i arresthuset, som han ikke synes om og hans reaktion er primitiv og lidt lumpen. Selvfølgelig lyver Bygom også, blot ikke overfor sig selv. Hvis han ikke løj, men var tilhænger af det storartede helteprogram, han lige har siddet og rullet op, skulle

han jo nu bare ta præsten i kraven og stikke ham en på kæbebenet, men istedet går han krogveje.

Da han når frem, er byfogeden ikke hjemme. Bygom tar mod tilbuddet om at sætte sig og vente. Når det gælder den slags ting er man blid, tålmodig og ærbødig; var han kommet i embeds medfør hadde han raset og bandet over at skulle sidde her og spilde sin tid.

Byfogeden bor pænt, må man sige. Han er enkemand, den gamle, og har en kone til at holde hus. Gud ved, om han lar det blive ved det, tænker Bygom da han ser konen, som er trivelig og pæn. Bygom sidder yderst på stolen, sin hat har han lagt over knæene, han er gammel sømand og vil aldrig kunne befinde sig vel i en stue, der er for fin. En salon så at sige. Det er vel byfogedens afdøde kone, der har fået det lavet så fint, kvinderne har det jo med denslags.

Så kommer byfogeden.

Da Bygom forklarer sit ærinde, farer han i flint, rejser sig fra stolen og går op og ned ad gulvet: Det satans præstedrog, – snærrer han, – så han vil klage, han vil samle underskrifter og lave ballade. Men lad ham komme, der skal blive taget varmt imod ham.

Bygom gotter sig. Han sidder der på kanten af stolen og ser fredsommelig og vennesæl ud, hans ansigt er fromt og lidt bekymret over den ubehagelige pligt, han her har måttet gøre. Sagen vedrører jo ikke ham, og det er jo sådan sin egen sag detteher, men han fandt det rigtigst at informere byfogeden om hvad der var i gære, varsko ham så det ikke kom altfor bag på ham. Egentlig synes han godt om præsten, men detteher er

alligevel for galt, det er jo nok bare embedsiver og nidkærhed for herren, men der må jo dog være grænser.

Ja, De har ret, – siger byfogeden og takker ham. – Der må være grænser og præstemanden skal få at lære, hvad det vil sige ikke at kende sin begrænsning. – Byfogeden er ægte rørt over Bygoms kollegiale venskabelighed, han er en ilter og umistænksom mand, tar folk for, hvad de gir sig ud for. Han følger Bygom til døren og trykker hans hånd hjerteligt.

Men gengældelsen lurer allerede i vandskorpen. Da Bygom kommer til arresthuset, møder han på trappen en pige og straks slår mistanken ned i ham.

Han standser pigen: Hvad gør du her?

Pigen svarer ikke, står og trykker sig op mod trappens væg, men siger ikke et ord.

Svar for pokker, gentar Bygom hidsigt, han er i den stemning, lader sig ikke byde noget.

Og da pigen stadig ikke svarer, tar han hende hårdt i armen, og da han har rusket hende lidt og knubset hende lidt, gir pigen sig, siger at hun er budsendt af nogle arrestanter, skal i byen for dem.

Hvad har du der i hånden, spør Bygom pludseligt.

Og da han vrider hendes arm om og tvinger hende til at åbne hånden, har hun en mark og to skilling i den.

Da han tar den, gir hun sig til at græde. Det er jo de penge, hun har fået af arrestanterne at købe for, en bimpel øl og en pot brændevin.

Jeg er ligeglad, svarer Bygom, jeg vil ikke ha det evige renderi her op og ned ad trapperne. Se og kom af sted.

Og da pigen ikke gør mine til at ville gå, blir han pludselig aldeles rasende og puffer hende ned ad trappen. Derefter går han op til gældsarrestanterne, han har sin embedsmandsmine på og det er tydeligt, at han ikke er god at komme nær.

Skrædderen sidder som sædvanligt henne på sin briks og syr, de andre sidder henne ved vinduet og ryger og har det fornøjeligt.

– Jeg vil ikke ha det renderi her, – siger Bygom. – Hvis I skal købe brændevin, kan I købe det af mig.

Hvadfornoget, – siger skræderen og lægger sit arbejde fra sig. – Skal det forbydes os at købe brændevin.

Jeg forbyder ikke noget, – råber Bygom rasende. – Jeg siger bare, at jeg vil ikke ha det evige renderi her op og ned ad trappen. Det er et arresthus detteher.

Og han går og smælder døren i efter sig, hugger slåen i og rasler med nøglerne, så det gir genlyd i hele huset.

Nå, – siger karetmarsvenden, ham der sidder for brudt ægteskabsløfte. – Nå, nu har vi ham.

Og der blir en almindelig grinen og fornøjelse. Den italienske skuespiller tar et par dansetrin hen over gulvet og synger på sit gebrokne dansk: Nu har vi ham, nu har vi ham. – Men skrædderen er ikke i lune, kan ikke se det sjove i situationen, han er bare forarget og sur: Så han vil forbyde os at købe brændevin, det er dog den stiveste.

Nu skal der klages, siger karetmarsvenden lystigt. Og da de omsider har fundet papir og skrivetøj frem, er han den, der dikterer. Han tar en alvorlig og forarget mine på, rynker brynene og blir vred i øjnene for at få den rette tone frem i brevet til den højtærede magistrat. "– dette meget uforsvarlige

forhold mod dem og deres bud, idet han overfalder buddet med ørefigen og trusler, så og at han i dag fratog en pige 1 mark og 2 skilling, som hun skulle hente en bimpel øl og en pot brændevin for til dem, med anden hans grove og uanstændige adfærd."

Så blir der skrevet under, og der er en almindelig fnisen og henrykkelse. En herlig adspredelse i ensformigheden. Karetmarsvenden læser klagen op med høj og brøsig stemme og selv skrædderen begynder at synes, at det er sjov. Italieneren efteraber Bygoms rullende gang og manerer: Jeg ber den høje magistrat underdanigst undskylde mig denne min optræden, gud er mit vidne, at jeg intet ondt haver forment dermed.

Da de har grinet af, begynder stemningen så småt at ebbe ud, kan ikke holde. Den høje magre karetmarsvend falder i staver henne ved vinduet, han er melankoliker og har det med at drømme om en pige, der tjener i huset ligeoverfor hans værksted, skrædderen tar igen fat på sit arbejde, han har siddet i otte år for gæld og skal antagelig sidde resten af sit liv. Og den lille italiener gir sig til at vade op og nedad gulvet, som et dyr i bur.

Fjerde kapitel

Endnu har ingen hørt fra magistraten. Om det nu er ud fra den betragtning, at en myndighed bør gi sig god tid, eller fordi den endnu overvejer sin holdning. Byfogeden er gået ud fra det gamle princip, at angreb er det bedste forsvar, fra hans hånd foreligger der en kort og vred klage over præsten, der så aldeles har overskredet sin kompetence. Fra Rothenborg er studenternes højtidelige og underskrevne vidneudsagn kommet, og fra en kres af arrestanter er der indsendt klage over Bygom, der skal ha overfaldet en pige, de havde sendt i byen efter lidt øl og brændevin.

Nu havde man ellers fået sig et nyt arresthus, støt og godt og grundmuret ligger det der, man har udarbejdet nye reglementer og hele den sag burde være iorden, men fra den første dag har der været vanskeligheder. Man har lige antaget ny arrestforvarer og ny præst og de er dårligt kommet indenfor døren, før der begynder at blive vrøvl. Vrøvl er der ellers nok af i forvejen, de gode og værdige mænd i magistraten har bryderier til højre og til venstre, det er ikke underholdning, de trænger til, har de ikke den ærgrelse, at kancelliet ikke svarer på deres henvendelser er det de 32 mænd, der går dem på nerverne. Eller den evige pengemangel og de ustandselige byrder, kongen læsser over på byen, gid helvede havde denne Rothenborg og hans sangkor.

Men da selv en magistrat før eller senere må svare på en klage, får Rothenborg en skønne dag en skrivelse med byens våben i øverste hjørne. Og da myndigheder har for vane, når de skal afgøre et problem, først og fremmest at ta hensyn til, hvad

der tjener myndighedernes interesse og derefter skifte sol og vind mellem parterne, så de begge føler sig retfærdiggjort, gør skrivelsens indhold det fuldstændigt af med præsten. Ikke fordi Rothenborg er dårligt begavet, rent forstandsmæssigt ved han udmærket at der ikke gis anden retfærdighed i denne verden end den, der finder udtryk i denne skrivelse, men i sit hjerte er han naiv og tror på retfærdigheden.

Han blir bleg af harme og går til Bygoms for at læse skrivelsen op.

Bygom mener, at det er der jo ikke noget at gøre ved. Hvis magistraten er af den opfattelse, at der ikke bør være sang på skafottet, er sagen jo sådan set færdig og ude af verden.

Det er ikke et øjeblik faldet præsten ind at se sådan på det, magistratens skrivelse repræsenterer en hindring, han vil vide at overvinde, en modstand der skal tilintetgøres.

Det svarer Bygom ikke på og Kristine lader overhodet ikke til at interessere sig for spørgsmålet.

Hvad er nu det. Præsten studser og ser på Kristine. Også hun?

Han blir forvirret. Og hendes øjnes forunderlige lys? Hendes øjne er små og brune og lidt hårde.

– Forøvrigt anerkender magistraten mine bestræbelser for bedre forhold, – fortsætter Rothenborg.

Kristine rejser sig og idet hun passerer Bygom, børster hun lidt støv af hans ærme. – Jeg synes egentlig, Bygom har ret, – siger hun så. – Sådan set er det måske også en uskik med sang på skafottet. –

Blodet stiger Rothenborg til hodet, hans ører blir underligt hede og han bider sig i læben.

Sådan står han lidt og ser på dem begge. Bygom sidder fredsommeligt og med et naivt udtryk, på bordet foran ham ligger hans regnskaber. Kristine står ligegyldig og ordner noget henne ved vinduet.

Så drejer han om på hælen og går.

Hvis nu magistraten havde stillet spørgsmålet således, om Rothenborg havde ret eller ikke, havde man jo nok betydet byfogeden, at den gejstlige del af ceremonien ikke angik ham, den ville ha indset det storslåede og højtidelige i, at man overantvortede sjælene til den højere retfærdighed med sangledsagelse. Og den ville måske ha indset, at jo mere blæst man gjorde af en henrettelse, des bedre tjente den sit formål: at skabe respekt for menneskelivet. Når øvrigheden sådan huggede hoderne af folk uden videre ceremonier og vrøvl, hvor meget skulle da menigmand regne et menneskeliv.

Men naturligvis stillede magistraten ikke spørgsmålet sådan. Den så sådan på det, at det selvfølgelig var udmærket med en præst der ville skabe gudfrygtighed i arresthuset, men at man på den anden side satte stor pris på den gamle byfoged, der forstod at holde udgifterne ved sit embedes bestridelse nede i en passende højde. Desuden skulle det jo nok vise sig, at hvis der gik institution i sangkoret, ville det betyde en bebyrdelse af budgettet.

Så fik altså Rothenborg sin skrivelse og man troede den hellige grav velforvaret. Byfogeden snakkede man venskabeligt med, var solidarisk med ham og skulle så sandelig sætte denne præst på plads. Så var der denne klage fra arrestanterne. Naturligvis kunne man ikke formene fangerne adgang til øl og brændevin og lade dem aldeles forkomme, ikke mindst da

arrestforvarerens løn måtte sættes op, hvis han mistede indtægterne ved salg af disse ting til fangerne, på den anden side kunne man heller ikke gi arrestforvareren monopol på salg af de våde varer, da man så ville få et syndigt vrøvl med byens handlende. Det er ikke altid let at være magistrat. Man afgjorde sagen med en reprimande til Bygom og en formaning til ham om ikke for fremtiden at hindre fangernes frie indkøb.

Rothenborg fik altså sin skrivelse med forbud mod sang på skafottet og i tilgift et lille skulderklap for sin iver, byfogeden fik sin venskabelige passiar og fangerne fik deres ret til uhindret indkøb af brændevin stadfæstet. Men magistratsarbejde er utaknemmeligt arbejde. Det er som en hullet strømpe, når man stopper et hul, opstår der et nyt ved siden af.

Nu er Rothenborg præst ved arresthuskirken og hans hverv er at berede de dødsdømte, at holde gudstjeneste og morgensang. Og han gør det, men hans tanker er andre steder, to ting rumler bestandig rundt i hans hode, trænger sig på og vil beskæftiges med: Magistratens skrivelse og et sorthåret kvindehode med brune øjne. Pudsigt at han tænker mere på det hode nu, hvor de brune øjne er små, hårde og lidt onde, det er somom det forunderlige gyldne skær i den brune iris hørte med i hans tilværelse og måtte bringes tilveje igen. Han hører ikke til de mennesker, der resignerer, han opgir ikke på grund af vanskeligheder og modgang. Før spekulerede han ikke så meget over disse øjne, over deres forunderlige lys, de var der og det var som det skulle være, de så på ham, når han spiste hos Bygoms, de så på ham, når han stod på prækestolen og han følte dem, når han gik forbi Bygoms dør. Men nu de er slukket er det noget der er taget fra ham, noget der på en eller anden måde var

værdifuldt og som han ikke kan slå sig til ro med at skulle undvære. Han ser ustandselig det hode for sig, slår han op i en bog, ser han det, slukker han lyset for at sove ser han det, og når han går forbi Bygoms dør ser han det stærkere end nogensinde.

Hver dag, når han går ned for at spise til middag, spekulerer han på at få lejlighed til at være i enrum med hende, der må jo være en forklaring på hendes afvisende kulde, han må på en eller anden måde ha fortrædiget hende. Og hver dag, når han går op efter middagen, har han ikke så meget som haft lejlighed til at se hende i øjnene, hun passer sine ting, øser maden op og når hun siger noget, er det Bygom hun henvender sig til.

Men så en dag sker der noget. Bygoms vindu ud mod Sluttergade har altid været en sand fryd for øjet, Kristine elsker potteplanter og vinduet er nærmest en lille have med krusemynte, ambra, gyldenlak, balsaminer og aurikler. På en sokkel mellem al denne naturens dejlighed står et bur med en papegøje, osse papegøjen elsker hun. Bryder sig ganske vist ikke om fugle i almindelighed, men papegøjen elsker hun på en egen personlig og rørende måde, taler til den som til et barn og pusler evig og altid om den. Og planterne elsker hun; når hun ikke har andet at gøre, er hun jævnlig i vinduet, piller et vissent blad af, kradser jorden op, så der kan komme luft til rødderne, og vander. Måske er hendes trang til at yde kærlighed så stor, at hun må kaste den på papegøjen og planterne.

Mellem planterne har Rothenborg særlig bidt mærke i en liden, nydelig rosmarin, der har stået i vinduets hjørne og set så spæd ud, somom den trængte til beskyttelse, og han har vist en af de første dage han var i arresthuset, sagt noget pænt om den.

En eftermiddag, da han kommer op på sit kammer for at forberede sin søndagspræken, står rosmarinen i hans vindu.

Han blir stående ved den og kan ikke rigtigt forstå det. Hans kinder blusser lidt og han føler en mærkelig bevægelse, står og roder med pegefingeren i pottejorden, rører ved plantens blade og tænker hundrede tanker, ser hendes fine ansigt så klart for sig som stod hun her i stuen, i øjnene er det forunderlige lys tændt igen og de store læber er bløde og let adskilte, som da hendes hode lå på puden i hendes alkove.

Billederne skifter gennem hans hode, døren der stod på klem, tyngden af hendes bryst i hans hånd, de røde æbler på fajancetallerkenen, Eva med æblet. Han bliver munter, gir efter for en indre dirrende trang til at blive overgiven, haha, Eva med æblet.

Endnu ved middagsbordet har han ikke kunnet overvinde denne indre sprudlende overgivne stemning. Han passiarer livligt og blir stædigt siddende, da Bygom rejser sig for at gå en runde gennem arresthuset inden middagssøvnen.

Da døren har lukket sig bag arrestforvareren ser han på Kristine, parat til at smile, parat til at tilgive hendes lune. Parat til at genoprette denne søde hemmelige forståelse mellem dem.

Men der er aldeles intet at mærke på Kristine. – Tak for planten, – sir han. – Det var smukt af Dem. –

Hun ser først desorienteret på ham, lyser så lidt op og sir: Å planten, ja jeg havde ikke mere plads til at ha den stående hernede og jeg nænnede ikke at kaste den bort. De har altså ikke noget mod, at den står oppe hos Dem indtil videre. –

Nej, dette er komediespil, tænker præsten og går hen til hende. Hvorfor skulle hun dog ellers netop gi ham rosmarinen,

som hun vidste, han syntes om.

Hun står i vinduet med ryggen til ham og ordner ved planterne. Han lægger armen om hendes skulder og drejer hende om mod sig.

Hvad gør De, siger hun protesterende og gør modstand.

Kristine, – sir han.

Men Rothenborg, hvad går der af Dem, – sir hun og prøver at vride sig løs.

Å dette komediespil, hun vil bare straffe ham lidt endnu, ikke gøre det for let for ham.

Hun gør en kraftig bevægelse for at komme fri. Men Rothenborg tar kun så meget des hårdere fat, dette må ha en ende, han forstår hende ikke rigtigt, men han vil overvinde hendes modstand, udrydde denne misstemning mellem dem. Da hun stadig gør modstand, blir han vild, holder hende som i en skruestik, presser hendes hode bagover og kysser hende.

Hendes læber er hårdt sammenpresset, men da han blir ved at kysse hende, blir ved og blir ved som grebet af galskab, blir hun myg og blød og lægger sit hode viljeløst på hans skulder.

Idetsamme hører de skridt på trappen. Hun river sig løs og gir sig til at ta af bordet. Præsten blir stående i vinduet med ryggen til døren, står og stikker fingeren ind i papegøjens bur og er hed i hodet og ophidset, fugter læberne med tungespidsen.

Så hører han, at det er Bygom der kommer ind.

Da Bygom kommer ind i stuen, vender Rothenborg sig ikke om med det samme. Han er sikker på, at Bygom studser og finder det mærkeligt, at præsten ikke er gået endnu. Ganske vist er det sket før og der har ikke været noget opsigtsvækkende

i det, men idag er Rothenborg sikker på, at Bygom studser og finder det mærkeligt. Desuden er han hed i hodet og sikker på at parykken ikke sidder, som den skal. For dog at foreta sig noget, gir han sig til at snakke med papegøjen: Så'n en lille spraglet fyr, – sir han og prøver at nå den med fingeren. Og mens han står der og spiller komedie, slår det pludselig ned i ham, at han jo kan klage til kongen. Fremhæve sine uegennyttige bestræbelser for at udfylde sit embede, som det bør udfyldes. Der er næsten tradition for, at kancelliet i tvivlsspørgsmål indtar det modsatte standpunkt af magistratens. Desuden er han jo ansat af kongen, er så at sige kongens repræsentant i dette magistratsroderi, er udset af kongen til at vareta denne post. Magistraten har sådan set fornærmet kongen ved at fornærme hans repræsentant. Og hvis han klager til kongen er sagen endnu svævende en tid, han får respit og i mellemtiden kan der ske så meget.

Og da Rothenborg er den mand, der rider når han bar sadlet, drejer han øjeblikkelig om på hælen og forlader kamret uden at skænke Bygom en tanke. Hans kode er allerede begyndt at forme visse sætninger i hans klage til kongen og han er opsat på at få dem skrevet ned, mens han husker dem.

Da han på vejen op ad trappen former en særlig god sætning, gipper det i ham af fornøjelse, der er noget af det rigtige, sådan skal de ha det, disse forbenede bureaukrater og kassegniere på Rådhuset. Da han kommer ind på sit kammer, gir han sig ivrigt til at rode på bordet efter skrivetøjet, der som sædvanlig aldrig er til at finde, når man skal bruge det. Og da han gir sig til at rummestere i vinduskarmen efter gåsepennen, står han pludselig med necessairen i hånden. Necessairen, som han fik

af kancelliråden. Han lægger den straks fra sig igen og gir sig til at rode videre, men et øjeblik efter går han istå og falder i staver. Necessairen. Med en tøvende hånd tar han den igen, står og vejer den i hånden. Der begynder at røre sig noget i ham, nogle fornemmelser, der ikke omsættes i tanker, men i billeder, sårene i mundvigene, bergenseren, der kyssede det afhuggede hode, relieffet med de to nøgne mennesker, æblets kølige friskhed og Kristines hår, der kildrede hans læbe. Brevet til kongen glider i baggrunden, blir utydeligt som i en tåge. Og som denne underlige fornemmelse i ham skaber disse billeder, gør billederne fornemmelsen stærkere. –

Han holder necessairen op mod lyset og betragter relieffet, de to nøgne mennesker mellem blomster og fugle. Genstanden er lidt slidt og omridsene af kvinden lidt udviskede. Det ser ud somom hendes hånd ligger om mandens nakke.

Denne opdagelse ligesom standser hans blodomløb. Han blir svedig i hænderne og føler et tryk over panden. Han stirrer stadig på relieffet, men ser det som gennem flimmer, blomsterne blir til rosmariner og fuglene til papegøjer, kvindens ansigt blir levende, Kristines ansigt.

Siden Bygom fik sin reprimande fra magistraten, har han været venligere mod fangerne. Og da han ikke er en mand, der har sjælelige anfægtelser og idealiserer sine hensigter, er det såre let og ligetil for ham. Embedet kaster jo nemlig ikke meget af sig, magistraten rejser børster hver gang der er tale om den ringeste udbetaling, jamrer sig og viser den tomme kasse frem til beskuelse, og da det er overladt til ham selv at få embedet til at løbe rundt i økonomisk henseende, har han efterhånden måttet disponere over de par skilling, han havde sparet

sammen som politibetjent. Penge skal der jo til og selvom han kniber aldrig så meget, er udgifterne i det store og hele større end indtægterne. Den eneste indtægt, som han selv kan gøre noget til at stimulere, er salget af øl og brændevin til fangerne. Og når magistraten gir fangerne lov til at købe i byen, må han på anden måde se at få indtægten sat i vejret.

Altså er Bygom på sin egen fremkommelige måde begyndt at være vennesæl og til at tale med. Såsnart han har tid, kigger han indenfor hos fangerne efter tur og han er ikke bange for at sætte dem i humør ved selv at drikke dem til. Det går udmærket. Bygom gir en omgang, fangerne gir en omgang, det er fornøjeligt og skaber gode forhold og salget stiger.

Selvfølgelig er der stadig problemer at slås med. Der er nogen af fangerne, der ingen penge har og der er nogen, der blir balstyrige, såsnart de får lidt i hodet. Til gengæld kommer der af og til velbeslåede fanger, det skæpper lidt i kassen og gir fornøjelige dage. Skræderen har under de nye forhold vist sig at være en fortræffelig fange, han sidder for gæld og får 9 mark om ugen af sine kreditorer til sit underhold, han har siddet i en årrække og er et behageligt menneske og storforbruger af øl. Oprindelig skyldte han sine kreditorer 68 rigsdaler, da de lod ham sætte ind, men i årenes løb er summen blevet uoverkommelig og der er ingen sandsynlighed for, at han slipper ud af fængslet i dette liv. Bygom er glad ved skræderen, skræderen driver sit håndværk i arresten, tjener slet ikke så ringe og er en habil aftager. Ved at skaffe ham lidt friere forhold, kunne man muligvis forbedre hans indtægter, det ville øge salget af øl og pynte i Bygoms regnskaber.

Gældsarrestanterne er i det hele et muntert og omgængeligt folk og efterhånden tilbringer Bygom de fleste af sine eftermiddage i deres kammer og skåler med dem. Af og til formaner han skræderen til at være flittig og når skræderens kunder kommer i fængslet for at hente tøj, er Bygom den hyggelige og rare velynder, der udtaler sig rosende om skræderens arbejde.

En dag finder skræderen på at spørge, om han kan forlade arresten en times tid, det er en kunde han nødvendigvis må tale med, hvis det kan lade sig gøre er han sikker på en god ordre, nemt og hurtigt arbejde og godt betalt. Og da Bygom heftigt ønsker at se skræderens indtægter stige mod skyerne, gir han sin tilladelse og skræderen drager af. For en ordens skyld lader Bygom arresthuskarlen følge med.

Å, det går storartet. Efter magistratens reprimande og den nye kurs er arresthuset efterhånden blevet et helt fornøjeligt sted. Af og til trænger højrøstet tale og latter ud på gaden og får folk til at vende hoderne, og selvom arrestanterne dingler lidt mere end før, når de skal i kirke, og selvom der af og til opstår slagsmål i kamrene, er den nye ordning ikke til fortræd for nogen og gir pæne tal i regnskaberne. Bygom selv får jo også en del mere at drikke end tidligere, får det sådan set i embeds medfør, men fra sin politibetjenttid er han vant til saften og kan tåle en del. Og hvilken venskabelig og kammeratlig tone har det ikke ført med sig. Da den melankolske karetmagersvend en dag ber om at måtte ha en kanariefugl hos sig til vederkvægelse, går Bygom selv i byen og køber den. Og da skræderen en gunstig dag igen ber om tilladelse til udgang, nikker Bygom og sender ikke engang karlen med.

Så er det, at Bygom en dag af særlige grunde skal ned til Korsør for at hente en ny fange. Han tar afsted ved middagstid og ventes først hjem næste dag. Det er en af de oktoberdage, hvor København ligger pølet til i regn. Ikke vejr til at være ude i, fra tredje og fjerde sals højde vælter vandkaskaderne ud af dragerendernes opspilede munde og styrter som talløse vandfald ned over gaderne, nogle steder rammer de midt ude i gaden, nogle steder i rendestenen og nogle steder på fortovene, det driver af vand ned over husenes facader, det drypper med tusinde dråber fra altaner og udlæggere, det fosser i rendestenene og risler, gurgler og klukker under afløbsbrædderne. Sammenfejning, affald og skarn fra mennesker og dyr skylles med vandstrømmene gennem stræderne, kogødning og forligget halm sejler på den brungule, mudrede strøm, der baner sig vej, hvor brolægningen er lavest, støder sammen i gadehjørnerne, hober sig, dæmmer op, standser småfloderne, der breder sig til søer og trænger ned i kældrene.

Men ovenfra ser byen anderledes ud. Rothenborg er på volden, han har været ude i et vigtigt ærinde, og da han alligevel var gennemblødt, fik han lyst til at gå op over volden, nyde væden, lugte jorden og la sig gennemstrømme af denne naturens karske friskhed, der virker så oplivende på et menneske, der tilbringer sin tid i et studerekammer mellem bøger og papirer og støv.

Heroppefra ser byen anderledes ud, heroppefra ser man ikke byens bund, hvor mudrede strømme skyller gennem de trange stræder, alle de mørke afsides kroge, hvor vandet trænger ind og skyller uhumskhederne med sig på sin videre færd mod

kanalerne og stranden, heroppefra ser man kun mylderet af høje spidse tage, skorstene og trækroner, der endnu har blade, og i regnen ser alt dette friskt og tilforladeligt ud, væden gør de røde vingetegl lysende røde og får de blå, glacerede tagsten til at glimte, træernes efterårsfarver blir skære og klare og midt i denne farverigdom hæver spirene sig mod den grå himmel, ligesom stræbende opefter, opover dette mylder af små og store menneskeboliger.

Det sjapper i hans store sko, som han går der, strømperne klæber til læggene, hat og paryk er gennemblødte og kjolen dasker som en våd klud om ham. Af og til må han gå udenom en pyt, af og til må han springe fra en tue til en anden. Da han igen er nede i gaderne, blir det værre, vandfaldene der slår ned i stenbroen fra dragehoderne deroppe i højden sprøjter til alle sider og i alle vinkler, det er håbløst at ville værge sig, man må gå durk igennem det hele, lade sig oversprøjte og tilsøle som himlen og dragehoderne finder det for godt, synke i til anklerne og vade gennem de stride brune bække.

Da han når arresthuset og får døren lukket bag sig, står han lidt stille for ligesom at ryste det værste af sig. Og da han går op ad trappen, efterlader han store pøle på trinene, hvor han har sat sine fødder.

Døren til Bygoms står åben, Kristine og tjenestepigen er i køkkenet, der slår en lun varme ud gennem døren, og da kvinderne ser ham, kommer pigen til at fnise, og Kristine slår teatralsk hænderne sammen og siger herrejesus.

De vil ha ham indenfor, men han undslår sig, må op og skifte. Op i det kolde kammer? sir Kristine og puffer ham ind i sit kammer, hvor der er varme. Pigen sender hun op på

præstens kammer efter tørre klæder, men da pigen kommer tilbage, har hun intet tøj med og erklærer at hun intet har kunnet finde uden præstedragten og den nye kjole. – Det er rigtigt –, sir præsten og husker, at det er sendt til reparation.

Nå, skidt, – sir Kristine, – De kan få noget af Bygoms tøj på.

Hendes omsorg gør ham godt, den varmer ham, men dette vil han dog ikke gå med til. Men hun vil ikke høre indvendinger, vil ikke ha sygdom i huset, hun finder tøjet frem og stikker det ind gennem døren til ham.

Tøjet passer elendigt, kjolens ærmer stumper og den spænder over ryggen, til gengæld hænger bukserne om ham og skoene er for store. Lidt efter kommer hun ind med varm te og har en evig fornøjelse af at se ham i den mundering.

Men den våde paryk, – sir hun. Og inden han ved et ord af det, har hun snubbet parykken af hans hode. – Om det så er hans hår, – sir hun moderligt –, er det vådt. – Og hun tar sit tørklæde og gir sig til at tørre hans hovedbund. Hun tørrer nænsomt og er længere om det end nødvendigt. Og da hun tørrer ham i nakken, hvor håret stadig er lidt vådt, kysser hun ham pludselig og trykker hans hode til sig.

– – Ved aftensbordet tar han necessairen op af lommen og gir hende. Han gør ikke stort væsen af det, han har fået den af kancelliråden og da den er beregnet til syartikler, kan hun måske ha nytte af den. Han gør på ingen måde nogen blæst af det, betragter det knapt nok som en gave, en ligegyldig ting, som det ville være meningsløst af ham at ligge og gemme på.

Hun tar den i hånden, vejer den og betragter relieffet. Blir lidt rød i kinderne.

– Den er af sølv og gjort af en eller anden fransk kunstner, – sir han ligegyldigt.

– Den er smuk, – svarer hun og lægger den ikke fra sig, sidder stadig og betragter den. Sidder med bøjet hode og ser ikke op på ham. Hendes øreflipper er stadig let røde.

Da han skal gå op til sig selv, smiler hun til ham og der er noget underfundigt i hendes øjne.

Hun følger ham ud i køkkenet og da han sir, at nå nu man han se at komme op, smiler hun stadig bare dette underfundige stille smil.

Da han går op ad trappen og vender sig om på afsatsen, står hun stadig i døren og smiler.

Femte kapitel

Først da han er kommet helt op, hører han hende lukke døren. Hun lukker den på en langsom og nølende måde, han kender jo så godt, hvordan det lyder, når den dør lukkes, har hørt den adskillige gange i den tid, han har boet i arresthuset og har af og til direkte lyttet efter den. Et hus er jo en underlig ting, lydene hører med til det og man hører dem kun hvis de er anderledes end sædvanlig, en dør der lukkes nølende, gør mere støj, end en dør der lukkes på sædvanlig måde. En lyd der udebliver, vækker mere opsigt, end lyden der punktligt og præcist indfinder sig som sig hør og bør og fortæller at alt er ved det gamle.

Og her, mens han står og lytter udenfor sin dør, udebliver en lyd: det lille knæk bag Bygoms dør, lyden af slåen der blir skudt for.

Hun har ikke skudt slåen for.

– Selvfølgelig står Rothenborg ikke og lytter efter den slags. Rothenborg er præst og tænker ikke på denslags, han har sit embede, klagen til kongen og sine funderinger over disharmonien mellem den tørre teologi og guds levende kraft. Men når en tilvant lyd udebliver, er der intet besynderligt i, at han lægger mærke til det, har man måske ikke hørt om folk, der vågner om natten, hvis deres ur går istå. Rent bortset fra den morsomme historie om sømanden, der kom hjem til sine forældre efter en lang rejse og ikke kunne sove, hvis forældrene ikke stod hele natten og slog vand på ruden, – og som vågnede hver gang, de hvilte sig. Den historie fortalte jo tydeligt, at det var en kendt sag, dette med lydene.

Han lukker sig ind og sir stædigt til sig selv, at hun har glemt at slå slåen for og at det er pudsigt med disse lyde, der ikke er og som man dog hører og at han nu må se at gøre det brev til kongen færdigt.

Men da han har siddet lidt og stirret på den ufuldendte skrivelse og spidset gåsepennen et par gange, rejser han sig igen og gir sig til at vandre op og ned over gulvet. Kan ikke finde ro.

Selvfølgelig gennemskuer han sig selv og sit naive narreri, og lige så selvfølgeligt skyder han erkendelsen fra sig; hvis han så på tingene som de er, ville det nøde ham til at træffe en afgørelse, som han ikke bryder sig om. Det han driver henimod har en tillokkelse, som han ikke kan modstå, nej ikke *vil* modstå, det der fylder ham og som han stadig gir mere og mere efter for, gir hans tilværelse farve og indhold, og han har ikke den fjerneste lyst til at modstå det. Snarere har han lyst til at fremelske og pleje det. Men han er for fej til at erkende det overfor sig selv, mere menneske end præst, et almindeligt menneske. Og som et almindeligt menneske fyldt af den slags smågnidderi og krinkelkroge og selvbedrag af den naiveste art, som vorherre nu engang har nedlagt i almindelige mennesker. Og når alt kommer til alt er der flere almindelige mennesker i denne verden, end det normalt antas.

Han pusler videre der i sit kammer, tænder vokslyset, sætter sig, sidder et par minutter og tar sig selv højtideligt, og rejser sig så igen, går et par gange frem og tilbage over gulvet, står lidt ved døren og lytter, stiller sig foran spejlet og betragter sit ansigt, forandrer sit ansigtsudtryk og smiler til sig selv, går hen

til vinduet, hvor han står længe og bilder sig ind, at han spekulerer over brevet til kongen.

Det blir mørkt efterhånden. Det blir aften, det er Oktober og det blir mørkt næsten straks efter aftensmaden. Det er holdt op at regne, og af og til er der lidt måne mellem skyerne. Gud ved hvor Bygom er nu, det har været en hård tur på landevejen i det vejr, måske sidder han nu i en eller anden kro og tyller brændevin i sig, han drikker aldeles for meget det menneske, man kan praktisk talt ikke komme i nærheden af ham uden at han jo damper af brændevin.

Præsten sætter sig og skriver et par linjer, men sletter dem igen. Sir til sig selv, at det er fordi han sidder her og fryser om hodet uden paryk. Han rejser sig og gir sig til at rode i dragkisten efter sin gamle paryk, der jo altid kan være god nok til at varme hodet med. Han finder den, men den er fladklemt, ser besynderlig ud og føles ubehagelig på hodet.

Han tar den oprømt af igen og konstaterer tilfreds, at den ikke er til at ha på hodet. Ihvertfald da ikke, hvis han skal arbejde. Og det er aldeles nødvendigt, at han får ende på den skrivelse til kongen og får kigget på den søndagspræken. Han skjuler møjsommeligt sin tilfredshed over, at parykken er ubrugelig og over den opdagelse, at det er aldeles nødvendigt, at han får fat i sin rigtige paryk endnu i aften. Han tar en misfornøjet mine på og finder det aldeles utåleligt at skulle undvære sin paryk. Forøvrigt må den vel være tør forlængst, Kristine hængte den til varme ved ovnen og en paryk er ikke flere dage om at blive tør. Muligvis er hun gået iseng nu, men han er nødt til at ha sin paryk.

Han tar sin gamle paryk i hånden, slukker vokslyset med to fingre og går hen til døren, trykker klinken ned og åbner den sagte. Står lidt og lytter. Da han har stået lidt, begynder han at kunne skelne de forskellige lyde i huset. Der er stemmer inde hos gældsarrestanterne, måske er karlen derinde og sidder og drikker med dem. Han vil vente lidt, hvis han løber på karlen på trappen, kan det gi anledning til misforståelser.

Han lukker sagte døren igen og står lidt der i mørket med sin gamle paryk i hånden. Hans hjerte står lidt hårdere end ellers, og af en eller anden fjollet grund holder han sit åndedræt tilbage.

Så tænder han vokslyset igen og står længe og ser på sit bord, flytter lidt om på bøgerne, lægger gåsepennen på plads og gir sig til at læse brevet til kongen uden at kunne få samling på det.

Så går han hen til vinduet, men vender lidt efter tilbage og sætter sig ved bordet. Opdager at han stadig har den gamle paryk i hånden og lægger den fra sig på bøgerne.

En vægter synger tiden ind på gaden. Rothenborg går hen og lukker vinduet op. Det er måneskin og på en tagryg et par gader henne jamrer et par katte, fra et eller andet sted i nærheden lyder der skrål og sang, en beværtning vel.

Nu fjerner vægteren sig og nattens spinklere lyde begynder at trænge igennem, alle disse puslende lyde, et pigefnis gennem et eller andet åbentstående vindu, fodtramp af en mand der går gennem en gade i nabolaget, vindens knirken i de handlendes jernskilte, et svagt bulder langt borte fra som af nogen, der tumler ned ad en trappe, et vindu der smækkes, en hunds undertrykte gøen, en kogende mumlen af lyde, et underligt pusleri af mennesker og dyr bag murene. Rothenborg prøver at

forestille sig, hvad de foretager sig i dette øjeblik, disse mennesker, hvad disse smålyde fortæller. Hefter sig særlig ved pigefniset og vinduet, der smækkedes i. Byen er stille, men den sover ikke, den lever sit liv, pusler i sengene og i mørke portåbninger.

På arresthusets mur hænger en tranlygte, der oser mere end den lyser. Gaden er tom og stille.

Han lukker vinduet og står der. I vindueskarmen står rosmarinen og på bordet ligger den fladklemte paryk.

Arresthuset er stille. Ikke en lyd i hele huset. Han tar parykken, slukker vokslyset og går sagte hen til døren. Det knirker i gulvets brædder og han har en fornemmelse af, at det må kunne høres gennem alle etagerne. Han trykker forsigtigt dørklinken ned og skyder langsomt døren op, holder åndedrættet tilbage og står længe og lytter. Arresthuset sover, af og til knirker det utydeligt en briks, af og til trænger en svag hosten op fra kælderen.

Nu kan han igen høre vægteren, der vel er ved Gammeltorv eller et sted deromkring.

Han lukker sagte døren bag sig. Står lidt og gir sig så til at famle ned ad den mørke trappe, skridt for skridt. Han føler med hånden langs væggen, føler med foden efter trinet og lader langsomt sit legemes vægt flytte fra den ene fod til den anden. Forsøger spagt at holde selvbedraget oppe: nogen ville kunne høre det og misforstå hans færden i trappen ved nattetid.

Omsider står han udenfor Bygoms dør. Han kan intet se, men ved at det er her, føler med hånden henover døren og famler sig frem til klinken.

Og da han er nået så langt, går han istå. Hans hjerte bulter så han kan høre det.

Han overvejer at banke sagte på døren, men skyder det fra sig, det ville kunne høres gennem hele huset.

Så trykker han langsomt klinken ned, døren gir efter, slåen er ikke skudt for. Duften fra køkkenet slår imod ham. Han går ind og lukker sagte døren til bag sig.

Der ligger staden København i måneskinnet. Rokokokøbenhavn med spidsryggede tegltage, skorstene og tårne. Og med slumrende folk og fæ under tagene. En firstusind sjæle stuvet godt sammen i menneskereden mellem volde og porte. Med sine katte og hunde og papegøjer og sirfugle og aber, med sine heste og køer og svin og sit mylder af rotter ligger den der i måneskinnet og ser rar og tilforladelig ud. Men det pusler i den. Og en del af det den ikke kan gøre om dagen i lyset, gør den om natten i mørket. Det pusler og hvisker og tisker, her og der holdes et åndedræt tilbage, her og der søger hænder i mørke, fra et og andet vindu ruller en rolig snorken ud i natten, i et og andet mørkt kammer hvisker hede stemmer og grådige munde søger hinanden, et sted hiver en døende efter vejret, et sted vånder en kvinde sig under veerne, et sted udløses den bespændte brunst i et langt suk, et sted knuger en pige sin tårevædede pude, borer sit forgrædte ansigt ned i den og gennemrystes af sorg over det, livet lod gå over hende, et sted stønner en kvinde under vægten af sin forførers legeme.

Der ligger staden og ser tilforladelig ud i det blege månelys. Hist og her med et blafrende lys bag en rude. Måske et sted, de holder nattesæde, måske hos en købmand, der sidder over sine

regnskaber, måske hos Holberg, der sidder og grifler på en ny komedie. Firetusinde huse klumpet sammen der, hvor Amager støder til Sjælland, en europæisk storstad en oktobernat et sted i midten af det attende århundrede. Dens indbyggere dør og gir plads for nye, men staden blir stående, forandrer sig kun langsomt. Af og til rydder en brand op i dens krinkelkroge, men krinkelkrogene rejser sig igen, forandrer sig kun langsomt, middelalderen hænger endnu i dens stræder, kongerne dør, den ene efter den anden, men staden ligger der stadig, dens borgere begynder at gå med pisk og dens borgere holder op med at gå med pisk, men staden ligger der stadig og forandrer sig kun trevent. Historiske begivenheder går over den, historiske tidsaldre går over den, men historie og konger og begivenheder er kun krusninger på overfladen og staden lever sit liv uanset, dens indbyggere lader historien gå over sig og lever i sine egne affærer.

Der ligger de firetusinde månebeskinnede huse med sit slumrende mylder under tagene, med sin konge og sit hof og sine øltappere og brændevinsbrændere, med sine dødsdømte og sine hørkræmmere, sine ministre og sine arbejdere, sine handelsfolk, håndværkere, prostituerede og grosserere og soldater og bødler og studenter og vægtere.

Og med sin arresthuspræst i Kristines alkove.

Skyerne driver over himlen og går af og til for månen. Vinden pusler med træernes blade og gynger gadernes knirkende smedejernsskilte, blafrer med skibenes vimpler og leger med klædefarvernes duge, der som faner hænger ned over gaden.

Parykkerne ligger på natbordene og papegøjerne sover på deres pinde.

Dagene går videre. Og byen lever sit liv videre. Hver dag er et blad i byens historie og tiden blader videre uden stands. Kongen får en sirlig klage tilsendt fra denne præst Rothenborg, Bygom kommer tilbage fra Korsør med sin dødsdømte logerende, Kristines øjne har fået dybere glans og karetmarsvenden har fået anskaffet sig en liden spilledåse, efter hvilken hans kanariefugl skal lære sig at synge.

Hver dag sker der små og store ting og sommetider er det de små ting, der forårsager de største ballader. En ubetydelig ting kan blive årsag til overordentlige begivenheder. Hørkræmmer Holms tvende små hvide grise, hvoraf den ene havde en lille bjælde om halsen og den anden et sort bånd løb bort Tirsdag morgen og gav derved anledning til begivenheder, der satte sig spor i byens historie.

Tirsdag eftermiddag kommer Bygom og byfogeden tilfældigt forbi hælermarkedet på hjørnet af Hyskenstræde og Læderstræde. Hælerne har i umindelige tider holdt marked hver eftermiddag på det hjørne, her sjakres døgnets tyvekoster, her omsætter Højbrostrædes lommetyve deres arbejdsudbytte i klingende mønt, en fast og hævdvunden institution på et gadehjørne, som myndighederne tolererer ud fra den betragtning, at når der alligevel stjæles og hæles, er det bedre at holde øje med på et gadehjørne end i skumle og lyssky kroge rundt om i byen.

Byfogeden, der er en nidkær sjæl og tyvehader om en hals, kan aldrig gå forbi dette marked uden at standse lidt op og lade harmen gennemgløde sig. Da han sagtner sine skridt og omsider helt standser op, må Bygom, der ellers er så inderlig ligeglad med den slags ting, ligeledes standse. Mellem dem og

markedet glider færdslen af sted, i mellemrummene mellem portechaiser og pindevogne og enkelte kareter kan de iagttage tyvene og deres aftagere. Om eftermiddagen er der altid en enorm færdsel i de smalle stræder heromkring.

– Hvad fanden de så ellers ustandselig futter frem og tilbage for, – sir byfogeden, der betragter færdsel som en slags uorden. Han sender et vredt sideblik ned til hjørnet af Højbrostræde, hvor en visekælling står og skråler en vise med et mægtigt opløb omkring sig. Af og til bærer vinden løsrevne stumper af hendes hæse sang helt herop: det er noget med en pige på Christianshavn, der har stukket en kniv i maven på sin kæreste, fordi han lavede øjne til en madamme på den anden side gaden.

– Noget satans tøjeri at høre på, – snærrer byfogeden.

– Ja, – sir Bygom og ser pligtskyldigt misfornøjet ud, – han har sgu nok mere end lavet øjne til madammen. –

Byfogeden er åbenbart i det agressive humør idag. Da en kone med en kurv citroner på armen standser foran dem og gir sig til at prise sine varer, ser han durk igennem hende. Og da hun fortsætter, blir han let blålig i hodet af raseri og er lige ved at eksplodere, så konen forsvinder i vrimlen uden en lyd mere.

Nu blir der et længere ophold mellem vognene, antagelig har visekællingens sukces fået færdselen til at gå fuldstændig i fisk. Der blir frit udsyn og tyvemarkedet åbenbarer sig for dem i al sin herlighed.

Uden at tage sine vrede øjne fra de fredeligt sjakrende forbrydere, gir byfogeden Bygom et lille kursus: de lange lømler der ved muren er lommetyve, der opererer i Højbrostræde, dels fordi det er Københavns mest befærdede gade, dels fordi virvarret af gyder og krinkelkroge mellem Højbrostræde og Lille

Færgestræde gir dem så mange smuthuller. Den plumpe fyr der på trappestenen er en gemen indbryder, han er ikke fiks nok til at gå i lommerne på folk og han har ikke pære nok til at regne mere snedige metoder ud; hans ører er skåret af, det viser at han har været på den før. Og ham bonden der med den store næse er en af dem, der stjæler fra bøndernes vogne, når de kommer til staden om morgenen og frejdigt sætter sig ind på et værtshus for at få sig en smule brændevin.

Pludselig får byfogeden øje på en fyr med en bitte hvid gris under armen. Grisen har en lille bjælde om halsen og spræller af og til energisk med de dumme små ben for at komme fri. Hver gang den spræller, klinger bjælden fornøjeligt. Markedet ser ikke ud til at ta den lille gris alvorligt og synes ikke at ha sans for dens pudsige pjat, man undersøger den nøgternt og forretningsmæssigt, klemmer lidt på den og trækker den i halekrøllen for at vise sagkundskab.

Gud ved, hvor han har den gris fra, mumler byfogeden. Og jo mere sagligt og alvorligt de undersøger grisen, des arrigere ser han på dem. Nu holder de den op i bagbenene som for at veje den, betragter den misfornøjet og ser ud, somom det ville være galskab at sætte penge i det lille stykke skidt.

Med engang brister byfogedens tålmodighed: Jeg vil sgu vide, hvor han har den gris fra, – snærrer han og begynder at skrå over gaden. Bygom følger efter.

Byfogeden går lige midt ind i flokken, tar brutalt manden i krebsen og spør: Hvor har du den gris fra?

Og uden at afvente svar siger han til Bygom om at ta grisen og begynder at slæbe af med fyren.

Byfogedens resolutte optræden har lammet markedet og desuden har en og anden af dem vel genkendt ham. Ihvertfald er der ingen kvalm, man overlader villigt Bygom grisen, han får det lille sprællende væsen under armen og følger efter byfogeden.

De vækker mægtig opsigt hvor de kommer frem og har snart en hel flok af gadedrenge om sig. Gang på gang eksploderer byfogeden og splitter flokken, men den samler sig hurtigt igen, og da de når frem til Nytorv, er de et helt optog, en hel lille procession med Bygom og grisen i spidsen.

De går ind i arresthuset, hvor Bygom går op i køkkenet med grisen og byfogeden gir sig til at forhøre fyren i vagtkamret. Anholdelsen er jo ikke helt reglementeret, men byfogeden har sat sig i hodet, at der er noget fordægtigt ved denne gris og han skal den onde æde ham nok få fyren til at rykke ud med sproget.

Men hvor meget han end bakser med manden kommer der ikke andet ud af det, end at han har truffet grisen et sted nede ved Nørrevold, han var ude at gå sig en morgentur, da han løb på grisen, der stod og rodede i noget skarn. Han havde leget lidt med den og da han syntes det var synd, at sådant et lille herreløst væsen skulle løbe om for lud og koldt vand, havde han taget den under armen, idet han tænkte at han måske kunne hjælpe den hjem til dens ejermand.

Du stod da og var ved at sælge den, – sir byfogeden koldt.

Men manden havde på ingen måde været ved at sælge den lille gris. Han var kommet gennem Hyskenstræde med den og på hjørnet havde der stået nogle bekendte af ham og han havde ladet dem se på den, fordi de muligvis kunne sige ham, hvor den hørte hjemme.

Selvfølgelig har byfogeden kun spot tilovers for den søforklaring. Og for at hjælpe på mandens hukommelse beordrer han ham indsat, grisen må Bygom holde i varetægt indtil videre.

Nu sker der det, at Rothenborg får svar på sit brev til kongen. Kancelliet ønsker en udførligere redegørelse for episoden på skafottet og har derfor beordret nedsat et udvalg på tre uvildige personer, der skal undersøge sagen og afgive indberetning. Rothenborg skal i den anledning henvende sig til magistraten.

Dette er fortræffeligt. Rothenborg glemmer øjeblikkelig sin viden om krigstilstanden mellem kancelliet og magistraten og gir efter for sin naive trang til at se retfærdighedsfølelsen som en drivkraft i hvad der sker omkring ham.

Han griber sig i at stå og nynne foran spejlet, da han ordner sin paryk og da han går ned ad trappen, slår han et slag ind om Bygoms køkken, hvor han sir et par oprømte og upræstelige ting til Kristine og kilder grisen bag øret.

Da han kommer op til magistraten, ser de sure herrer straks, at han er høj i hatten. Af ærgrelse over dette præstemenneske dækker de sig bag iskold formalitet og det lykkes dem ved deres overdrevne og uigennemtrængelige høflighed at få ham bragt ud af hans muntre ligevægt. Og da han forlader Rådhuset, er han så ophidset, at han beslutter at gå en tur op over volden for at få rede på sig selv: dette er altså myndighedspersonerne i den by, hvor han ærligt og redeligt er tiltrådt et embede besjælet af ønsket om at gøre det overordentlige, således behandler byens styrelse altså ham, der opfyldt af idealistisk stræben lægger sin fulde manddoms kraft i sit embedes udførelse, ham der ikke slet og ret vil forrette sit embede, men vil sætte alt ind på

gennem sit arbejde at blive til velsignelse for denne by. Frygter de, at deres egen slendrian derigennem skal blive så meget des mere åbenbar? Men vil de krig, skal de få krig. Her har han selv af sin egen lomme betalt vokslysene til berettelsen af den norske kancelliråd. Og den flyvende engel. Af sin egen lomme, af sin sølle elendige gage.

Han vil den dag imorgen sende dem en regning på vokslysene, det er kun ret og rimeligt. Og han skal vide at få dem til at punge ud med, hvad han med rimelighed kan kræve til reparationer og istandsættelser. Når hans ildnende prækener først fylder arresthuskirken med folk fra byen, når hans nidkærhed efterhånden går op for Københavns borgere, vil hans stilling og autoritet være urokkelig, og disse sure magistratsmennesker blive slået i støvet. Herrens og kirkens fjender i støvet.

Ja, her skal renses ud, her skal kæmpes. Rothenborg blir oplivet ved sin beslutning og sætter farten op. Og da en idé pludselig slår ned i ham, går han øjeblikkelig ned fra volden og sætter kursen hjemefter: Skillerummet. Skillerummet i kirken skal bort, skillerummet der tar lys og luft bort og skæmmer guds hus. Og nathuset, der støder op til skillerummet og forpester luften i kirken, ja fylder den med en ulidelig stank.

– Få minutter efter er han hjemme og går straks op til gældsarrestanterne og befaler fem af dem at gå med sig til kirken. Bygom er ikke hjemme, men ville heller ikke kunne modsætte sig dette. Og selv om han gjorde, skulle Rothenborg vide at feje hans modstand bort. Et nathus i guds kirke! Enhver sjæl i denne by vil gi ham ret, hvilken formastelighed at ha et nathus i guds kirke. Nu har han magistraten, sådan skal de ha

det. Havde de behandlet ham lempeligt, ville han ha faret med lempe. Sætter de sig i højsædet og vil ha krig, skal de få krig. Her har han sikker grund under fødderne: hvordan vil magistraten overfor kongen og offentligheden kunne motivere en protest mod, at han lod nathuset rive ned.

Jo mere dette ord nathus rumler rundt i hans hode, jo mere gribes han af retfærdig harme over en sådan indretning i guds hus. Ikke en time længere skal denne infame blasfemi få lov at eksistere.

Da han kommer ned i kirken med sine gældsarrestanter og han har sendt karlen efter værktøj, nøler arrestanterne med at gå igang. Og karetmarsvenden sir direkte, at dette turde være et voveligt foretagende og at man vil risikere de forfærdeligste ubehageligheder. De står og kigger op og ned ad skillerummet og tør ikke rigtig gi sig i lag med arbejdet.

Rothenborg er på bristepunktet af aktionstrang, hans læber er presset hårdt sammen og der er lys i hans øjne. Kun braget af det faldende skillerum kan gi ham fred.

Gi mig øksen, – sir han til karlen.

Karlen rækker ham tøvende øksen.

Rothenborg rykker den rask fra ham, svinger den og slår det første drønende slag mod plankerne. Og han slår igen og igen, hidsigt og af fuld kraft, til den første planke løsner sig og ramler henad gulvet.

– Er I stadig bange, siger han. – Tag så fat, jeg tar ansvaret på mig.

Så tar de fat og et øjeblik efter genlyder kirkerummet af støjen.

Rothenborg går op på sit kammer. Helt herop kan han høre øksernes slag mod skillerummet.

Han er stadig ophidset og vandrer frem og tilbage over gulvet. Får pludselig øje på de to jernstænger for sit vindu, studser et øjeblik og går så sporenstregs ned og henter endnu to gældsarrestanter, tager dem med sig op på sit kammer og gir dem besked om at fjerne jernstængerne.

Jernstænger for præstens vindu!

Sjette kapitel

Da *Kjøbenhavns Post-Rytter* udkom om Fredagen, sad Bygom i et værtshus i Skovbogade, der hed den hvide svane eller noget i den retning. Og da han var den eneste gæst, fik han lov at stå og læse med i bladet over skulderen på madammen, – der forresten var en nydelig kone, pænt skabt og med et nydeligt ansigt.

De staver sig sammen gennem alt det udenrigske, alt det om Maria Antoinettes formæling og om galejslaverne i Brest, der har gjort oprør, men slap med at få ørerne skåret af, da man ellers ingen havde til at ro galejerne. Konen læser forfærdelig langsomt og lader pegefingeren følge linjerne efterhånden, hun har en pæn og rund hals lige under Bygoms næse og i halsudskæringen kan han se hendes bryst hæve og sænke sig i takt med vejrtrækningen. Kongen bor på Fredensborg, en mand er død af at have spist engelsk ost og i Paris har man måttet slippe de indesluttede tiggere løs, da tolvhundrede af dem var kreperet i fængslet og man var bange for at der skulle opstå smitsomme sygdomme. Alt det, der dog sker i verden, i Algier har den engelske flåde tvunget deyen til at klynge tohundrede pirater op, der er udbrudt kopper i København, i Frankfurt har man ved skarpretterens hånd brændt et ugudeligt skrift, og direktøren for vajsenhuslotteriet erindrer folk om at forny deres sedler.

Så kommer de til auktionerne og avertissementerne. Man kan få karper og karudser i Integade og Hemann i Store Færgestræde har igen fået nye varer, sukker fra Sct. Thomas og små, blå Martinique kaffebønner og gule levantiske. Og ny

forsyning af gule og hvide vokslys. Og hørkræmmer Holm averterer efter sine tvende bortløbne grise, hvoraf den ene havde en liden bjælde om halsen og den anden et sort bånd.

– Hva –, sir Bygom og får pludselig travlt, det var sgu da pudsigt.

Og han ofrer både den bølgende halsudskæring og resten af annoncerne, betaler for sin brændevin og går hjem for at hente grisen.

– – Da han med grisen under armen kommer hen til hørkræmmeren, er der fuldt af folk i boden. Han blir stående lige indenfor døren, og da han er en rar mand, står han og smiler for sig selv ved at forestille sig hørkræmmerens ansigt, når han får øje på grisen. Hvis det varer for længe, kan han jo daske lidt til bjælden, så skal man få at se.

Idet samme studser han. Han syntes han hørte sit navn blive nævnt. Henne ved disken er en mand ved at fortælle noget og det lader til, at det er noget der tar kegler. De fniser og morer sig og dem bagved strækker hals for at få det hele med. Bygom strækker også hals. Det er hørkræmmeren selv, der står og fortæller: jo tjenestepigen kommer jo her og handler, og hun siger at præsten og konen såmænd ikke lægger skjul på noget, men ter sig aldeles åbenlyst. Selv når pigen er i køkkenet, kan de ikke lægge skjul på deres kælenskab, de sidder som to duer og putter mad i munden på hinanden, sommetider tar konen et stykke mad i munden og så skal præsten bide af det. Den eneste, der ikke ser noget, er hr. Bygom, der sidder og drikker med fangerne fra morgen til aften og ikke har været ædru i umindelige tider. –

Der står den arme Bygom og får rødt for øjnene og klemmer om grisen, som om det var det eneste i denne verden, han ejede. Selvfølgelig har han vidst det, han har vidst det hele tiden, men at andre ved det, kommer som et slag i hodet på ham, vanæren, folks smil, *hanrej* sir de til hinanden, når de ser ham på gaden. – Det suser for hans ører og han ser hele flokken for sig som i tåge. Det er ikke så meget det med Kristine, han har vidst det hele tiden og han har båret nag til denne beskidte præst for det, men han har affundet sig med det, det var ikke godt at vide, hvad der kunne være sket, hvis han lavede ballade, måske var hun så flyttet fra ham eller havde simpelthen ignoreret ham åbenlyst, derfor har han ikke lavet ballade, han havde det godt og bekvemt og ønskede ingen forandring, og når der var gået et stykke tid, havde præsten vel fået nyt embede og så ville det hele glide i lave igen. Det er ikke det med Kristine, fanden med Kristine, det er vanæren, folk ved det, folk snakker om det, de har ligget og horet i hans eget hjem, ja i hans egen seng, han er offentlig til grin, hanrej.

Han prøver lige så stille at glide ud ad døren. Men idet han bakser med at få døren op, er han lige ved at tabe grisen og bjælden skralder sin fornøjelige klingren ud over hele boden. Alle vender sig om og midt i hele tågen ser han hørkræmmerens røde ansigt.

Der er ikke længere nogen tilbagevej. Han går frem gennem flokken med grisen i favnen og da han når frem til disken og spør om det er hans gris, kan han dårlig høre sin egen stemme. Og opfatter i det hele taget kun utydeligt, hvad der sker omkring ham, får kun fat i, at det virkelig er hørkræmmerens gris og sir mekanisk noget om, at han skal høre nærmere, baner

sig igen vej gennem den stumme og gloende flok mennesker og går som i en døs henad gaden.

Rathenborg har aldeles omgående fået den krig med magistraten, som han lagde op til, om det nu er fordi drønet af det sammenstyrtende nathus har kunnet høres helt over på rådhuset eller det er villige sjæle, der straks har draget omsorg for at nyheden kom i de rigtige ører. Allerede næste dag indfinder en mand fra magistraten sig for at tage vandalismen i øjesyn. Han ser ikke noget til præsten, der holder sig på sit kammer og arrestforvareren er efter sigende gået i byen med en gris. Manden er et tavst og indesluttet menneske, der tager rapport over det nedrevne nathus uden at mæle et ord. Arresthuskarlen og Kristine er med ham og da han efter endt gerning forlader arresthuset, efterlader han en beklemmende atmosfære, – en stilhed som før et uvejr.

En time senere kommer der bud fra magistraten til Rothenborg, der anmodes om at bevæge sig op på rådhuset og afgive forklaring om det forefaldne. Men præsten er ikke den mand, der lader sig kommandere, måske vil han gå derop imorgen, hvis han får tid, nu får vi se. Præsten er høj i ryggen og lukker sit kammers dør for næsen af magistratens bud.

Men allerede om eftermiddagen ankommer der håndværkere til arresthuset, de er sendt af magistraten og skal for Rothenborgs regning genopføre nathuset og skillerummet. De tager de nedrevne materialer i øjesyn og erklærer dem for uanvendelige, sender bud efter splinternyt tømmer og går i gang med arbejdet.

Rothenborg holder sig stadig på sit kammer. Endnu engang trænger lyde af øksehug og hamren op til ham.

Da Bygom efter at ha afleveret grisen kommer tilbage til arresthuset, er han stadig ikke kommet ud af sin døs. Han går som en søvngænger og først da han kommer ind på trappen står han stille, bliver ligesom lidt klarere over sin situation og gør sig klart at det er nødvendigt at overveje, hvilken holdning han bør indtage efter det skete. Da han omsider har truffet sin beslutning, er han som forvandlet. Han går energisk op ad trappen, åbner larmende døren og allerede i køkkenet råber han på Kristine, så det gjalder i hele huset. Da hun kommer frem i døren, har han nået at hidse sig tilstrækkeligt op til at kunne gennemføre en voldsom scene i overensstemmelse med, hvad han synes situationen forpligter ham til. Han råber og larmer og opfører sig som en hel cyklon, har både flammende øjne og knyttede hænder og alt det der.

Men Kristine betragter ham køligt og uimponeret. Hendes ro driver det ægte raseri frem i ham, den afmægtiges raseri, og han gir med en vis tilfredsstillelse efter for sin trang til at gå fuldstændigt amok, han gir sig til at knuse tallerkener og kaste med stole og da Kristine får reddet sig ind bag døren til den inderste stue, springer han til for at forhindre hende i at lukke døren. Og da hun allerede har lukket døren, gir han sig til at hamre løs på fyldningen med begge sine knyttede næver og er i alle henseender den retfærdige, der er blevet lumskeligt bedraget og nedrigt ført bag lyset.

Omsider råber han, at nu går han og at nu kan hun jo se, hvornår hun får ham at se igen. Han knalder døren voldsomt i bag efter sig og går ned ad trappen.

Mens han går ned ad trinene, blir han forbløffende hurtigt nøgtern igen. Standser op og overvejer. Foreløbig finder han at

ha handlet rigtigt, men hvad nu. Han kan jo ikke sådan forlade arresthuset. Kristine er en dygtig kone og han ønsker ingen forandring. Det er jo netop derfor, han har lavet scenen. Hvad nu? Han kan kun gå fra det hele, hvis det bevirker, at hun sender bud efter ham og ber ham om tilgivelse. Men han føler tydeligt, at han ikke skal vente sig noget i den retning På den anden side er han nødt til at gennemføre rollen, nu han er begyndt. Når han laver en scene og derefter falder til føje, blir han jo bare til grin. Han må føre rollen videre, men samtidig holde en bagdør åben, så han kan smutte tilbage igen uden at sætte sin værdighed over styr. Han egner sig dårligt til at spille rollen som opløst af sorg og derved vække hendes medlidenhed og moderlige følelser og selvom han kunne, ville det sikkert lade hende ganske kold og uanfægtet. Så beslutter han at drikke sig fuld, han vil blive i arresthuset, men han vil søle sig til i brændevin, det skal nok gøre et vist indtryk på hende. – Han kunne jo selvfølgelig også flakke op og ned ad gaderne hele natten, det er jo et modbydeligt vejr og når der var gået et par timer, ville hun sikkert få samvittighedsnag og så kunne han ud på morgenen komme hjem for at hente et eller andet og så skulle det være satans om hun ikke opfordrede ham til at falde til ro og blive. Og så ville han lade sig overtale til at blive, lidt modstræbende naturligvis, for skams skyld, han ville være nedbøjet og fåmælt, men lade sig overtale.

Men Bygom beslutter sig alligevel for brændevinen, dels er jo vejret allerhelvedes og det er ikke morsomt at trave rundt i gaderne en hel nat, og dels tiltaler det med brændevinen mere hans temperament.

Han går ned i vagtstuen og henter en dunk brændevin og begiver sig op til gældsarrestanterne, skal man drikke, må man ha selskab.

Med dunken under armen blir han hilst hjerteligt velkommen og det varer ikke længe, før den rigtige stemning er ved at komme frem. Bygom bogstavelig talt fylder brændevin i sig og da eksemplet smitter, udvikler det sig hurtigt til et veritabelt orgie. Den italienske skuespiller lægger sig på briksen og synger af fuld hals, skrædderen og Bygom kommer op at skændes og karetmarsvenden blir sendt afsted efter mere brændevin.

Imidlertid er Kristine gået op til præsten, der er jo nok at tale om, hvad Bygom angår er der vel ikke andet at gøre end at lade ham rase ud og falde til ro igen, men der er jo også det med magistraten.

– Jeg vil klage til kongen pøny, – sir Rothenborg dystert, – her er magistraten gået for vidt. Det kan ikke fejle at man vil gi mig ret, magistratens holdning er aldeles oprørende og ikke dikteret af tanken på stadens ve og vel, men ret og slet kværulanteri, tænke sig – et lokum ved herrens alter –. Magistraten vil blive den lille i denne omgang, så meget er sikkert, når de spræller og ter sig som de gør, er det fordi de allerede føler, at de har tabt slaget.

Han er stadigvæk den sejrrige og stærke, løven der går op og ned i sit bur og som man ikke ustraffet skal fortrædige.

Men Kristine er mere nøgtern, hun sidder på præstens seng og ser spekulativ ud, aner at dette vil kunne føre til farlige tilstande, der både kan berøve præsten og hende selv deres stilling ved arresthuset.

Og som præsten ser hende sidde der og se betænkelig ud, begynder hans kunstige overmod at vakle, Han går i stå, blir stående midt på gulvet og falder i staver, står og fingererer ved sin underlæbe og stirrer frem for sig: skulle han ha handlet fejl? Har han ikke modigt stræbt for at udfylde sit embede efter bedste evne? Er det måske slet ikke det, det kommer an på i denne verden? Måske kongen og kancelliet heller ikke ser på hvad der er ret og rimeligt, men bedømmer spørgsmålet udfra helt andre synspunkter, måske de ser sådan på det, at hvis magistratens kasse er for slunken, vil det før eller senere komme til at berøre statskassen. Eller lignende ting.

Tanken slår ham ned, han står midt på gulvet og slapper af, står og begynder at få ondt af sig selv, hans ene strømpe sidder i ål, hans underlæbe hænger lidt og der er i det hele taget ikke meget tilbage af det løveagtige. Sammen med mismodet indfinder en klynkende vrede sig, som et barns vrede. Og da hans sag i dette tilfælde falder sammen med retfærdighedens sag, får hans vrede en ideel karakter, hvad der stimulerer den betydeligt.

Kristine betragter ham uroligt. – Tag dig det ikke så nær – sir hun. – Det ordner sig nok altsammen. –

Men hendes beroligende ømhed tar den sidste rest af Rothenborgs selvsikkerhed, han ser sig i ånden sat fra embedet og ser mere og mere forsagt ud.

Så får Kristine en idé: hun lægger sig ned på sengen og påtar sig et træt og lidende udseende. Præsten begriber ikke et kuk. Han stirrer forbløffet på hende og spør, om hun er dårlig.

– Ja, jeg føler mig ikke rigtig rask, svarer hun med svag stemme.

Præsten forstår stadig ikke noget. Han har fuldstændig glemt sine triste spekulationer og står bare og stirrer på hende.

– Er der noget, jeg kan gøre for dig, spør han uroligt og tar hendes hånd, der ligger slapt på sengen.

– Tak, hr. Rothenborg, svarer hun og hendes stemme er nu så svag, at han dårligt kan høre den. – Jeg er lidt skidt, men det går nok over, jeg trænger bare så hårdt til noget at styrke mig på, jeg tror et glas brændevin ville gøre mig godt.

– Et glas brændevin? spør Rothenborg.

– Ja, hvisker hun, – men her er vist ikke en dråbe i huset, tjenestepigen er gået og Bygom er hos byfogeden og kommer først tilbage til henrettelsen. Jeg tror der står noget nede i vagtstuen. –

Nu endelig går det op for præsten, at hun spiller komedie, det befrier ham vældigt, han går ind på spøgen og sir bekymret, at han vil gå ned i vagtstuen og se.

Lidt efter kommer han tilbage med en flaske og et glas, sætter sig på sengekanten og lader forsætligt, som om han ikke kan skænke, ryster på hånden og spilder ned over sengetøjet.

– Lad mig, sir hun, sætter sig op i sengen, skænker med rolig hånd glasset fuldt og tømmer det uden at nyse.

De må hellere få et glas med, sir hun, – De ser så bleg ud. – Hun skænker igen og præsten tømmer glasset og føler, at det bekommer ham vel.

– Er De roligere nu, spør hun ømt og lægger sin hånd på hans nakke. Og erindringen om den ophidsende eftermiddag gør præsten hed og kåd, han presser hende til sig og bedækker hende med kys. Kysser hende på panden, på ørerne, på

munden, på halsen og på øjnene og holder først op, da hun lempeligt gør sig fri.

Hun famler med hånden ved sit bælte, løsner necessairen og holder den op for hans øjne og er i dette øjeblik så smuk og betagende som aldrig før.

– Den er af sølv, sir hun kådt – og gjort af en eller anden fransk kunstner. – Hun efteraber hans stemme og lader necessairen dingle for hans næse. På dens side ser man to nøgne mennesker ligge mellem blomster og fugle.

Og da han igen vil kaste sig over hende, skubber hun ham blidt tilbage, løsner sit bælte, løsner sit tøj og trækker det stykke for stykke af og lader det glide ned på gulvet. Og da hun omsider ligger helt nøgen, snupper hun parykken af ham, lægger sin hånd om hans nakke og trækker ham ned til sig.

Selvfølgelig har arrestanterne hørt, at magistraten laver et vældigt nummer ud af det med nathuset, de har været med til at rive ned. Og selvfølgelig venter de nu alverdens ulykker over deres hoder. Det var ellers gået så rimeligt og fornøjeligt til i den senere tid, karetmarsvendens kanariefugl gjorde gode fremskridt, ustandselig havde de trukket spilledåsen op og i det store og hele kunne det lille væsen nu melodien på egen hånd. Forøvrigt havde karetmaren store planer med den, han kunne sælge den og få en pæn sum for den, når den først kunne melodien rigtigt, – og så kunne han købe en ny, lære den op på samme måde, måske lære flere fugle op samtidig og efterhånden få en pæn fortjeneste ud af det. Og han havde en endnu større plan: hvis han kunne få fat i en hun, kunne han måske få dem til at hække og få unger, på den måde ville han få fuglene gratis, lære dem op i snesevis fra barnsben og tjene så

meget, at han kunne købe sig fri fra dette forbandede hul. Det ville være en storartet og mærkelig ting og helt nyt her i landet, endnu havde man ikke hørt at nogen havde bragt kanariefugle til at yngle i Danmark. Det ville gøre ham bekendt og han ville kunne fortsætte gesjæften, når han kom ud. Ja han ville ligefrem gøre sig fortjent af nationen ved det, for der var ved at gå mode i fuglene og det var ikke småsummer, de udenlandske fuglekræmmere hvert år slæbte ud af landet. Man kunne gøre Danmark selvforsynende med kanariefugle og spare landet for denne udgift.

Men det var ikke blot kanariefuglen, der lyste op i arrestanternes tilværelse. Skræderen kunne naturligvis ikke tåle karetmarens succes og havde fået Bygom til at skaffe sig en kattekilling. I nogle dage var den midtpunktet og tog fuldstændig interessen fra fuglen. Alle kamrets arrestanter lå på knæ rundt om den og havde kolossal sjov af at drille den og lege med den. De havde fået fat i et kulørt bånd og bundet det om dens hals i en smuk sløjfe, og når de havde fået den gjort fuldkommen kåd og fjantet, og den dansede sidelæns frem på fire stive ben med halen i vejret og hodet på skrå, kunne den arme kanariefugl slå de pragtfuldeste triller uden at der var en sjæl, der lagde mærke til den. – Da det nu efterhånden også begyndte at blive ensformigt, fandt skræderen på at tvangsfodre den med brændevin, men måtte holde op med det igen, da dyret blev aldeles vildt og djævelsk af det og fo'r fra den ene til den anden og satte kløerne i, uden at man kunne værge sig.

Sådan set havde dagene altså sine små fornøjeligheder og desuden hang Bygom jo efterhånden i deres kammer dag og nat

og de fik det brændevin, de kunne orke og lidt til. Men nu kom altså disse fortrædeligheder med den tossede præst, der ikke kunne la nathuset stå i fred, når det dog havde stået der i al den tid, arresthuset havde eksisteret.

Her ved karetmaren igen ikke bedre end at de jo må skrive til magistraten og forklare, at selv om det er dem, der rent korporligt set har revet nathuset ned, er de uden skyld, de har gjort det efter ordre, ja denne præst har endog låset dem inde i kirken og udstødt de frygteligste trusler, de havde protesteret mod denne meningsløse reformiver, ja de har med sammenfoldede hænder bønfaldet præsten om fritagelse, men forgæves.

De blir enige om at skrive, den ny arrestant Gram er den bedste til at prente og karetmaren går op og ned ad gulvet og dikterer. Der hersker en nedtrykt stemning i kamret, arrestanterne er mere eller mindre modfaldne og gnavne, kanariefuglen sidder sløv og stum i sit bur og kattekillingen ligger ved skræderens fødder og gider dårlig daske til garnenden, der svinger frem og tilbage over dens hode.

De har dårligt nok fået skrivelsen færdig, da Bygom kommer ind til dem med det sørgeligste ansigt, man kan tænke sig, og en dunk brændevin under armen. De har nok hørt nogle mærkelige lyde fra etagen ovenpå, lidt råben og knalden med døre og nogle tallerkener, der gik i gulvet og når Bygom nu møder op med den maske på og dunken under armen, har han nok haft ballade med konen. Og selvom de såmænd ikke er særlig i humør til det, kan man jo altid gøre manden den glæde at drikke med ham, når livet er gået ham imod.

Men brændevinen forbedrer hurtigt humøret og det varer ikke længe før der blir blus på, særlig blir italieneren fjantet og lægger sig på briksen så lang han er og skråler af fuld hals, karetmarsvenden blir melankolsk og Bygom og skræderen finder hurtigt noget de kan skændes om.

Da der nu efterhånden er kommet lidt liv i kludene, er det at Bygom ser skrivelsen til magistraten, der ligger på bordet og vil ha at vide, hvad det er.

– Jo, siger Gram, – det er i anledning af det med nathuset, de har bare skrevet til magistraten og fralagt sig ansvaret.

– Nathuset? spør Bygom.

– Ja, nathuset, der blev revet ned igår, og som magistraten idag har sendt folk for at genopbygge.

Men Bygom sidder bare og måber og det er tydeligt, at han ikke begriber, hvad de snakker om. Om han da ikke ved, at de igår blev sat til at rive nathuset i kirken ned?

Men selvfølgelig må en arrestforvarer vide besked med, hvad der foregår i hans hus, selvfølgelig sker der ikke noget i arresthuset uden hans vidende og samtykke, så han påtar sig en forstående mine og nikker: nåe nathuset, jo jeg gik med til at lade det rive ned, der var jo altid en forpestet stank i kirken, så man ikke kunne ånde.

Men det er ikke fri for at Bygom sidder og blir lidt hed om ørerne, hvad er det nu den forbandede præst har fundet på. Nu blir de vel sat fra bestillingen alle som en. Og hvis han nægter at ha givet sit samtykke blir det opklaret, at han ikke aner, hvad der sker i arresthuset og han kan forvente, at man lægger hele ansvaret over på ham.

– – Det blir aften efterhånden og det er så smått kun skræderen og ham selv, der holder fart i dunken. Italieneren er faldet isøvn, karetmaren er døddrukken og kan hverken sanse eller samle, Gram er blevet dårlig, er ikke rigtig vant til saften og sidder på hug ovre i det ene hjørne og gir underlige lyde fra sig.

Bygom rejser sig og vakler henover gulvet. Han kaster et blik over valpladsen, griner fjollet til skræderen og får med besvær lukket sig ud.

Han stavrer op ad trappen, holder godt fast i gelænderet og sir til sig selv, at nu skal hun få ham at se, som han ser ud, sølet til i brændevin, hun skal få at se hvad hun har på sin samvittighed. Han holder krampagtig fast i tanken og udmaler sig synet af sig selv i en sådan elendighed, at han blir bevæget og får ondt af sig selv. Det vil få hende til at angre trods al hendes hårdhed og frækhed. Men hvis hun tror hun kan overtale ham til at blive i kamret, tar hun forbandet fejl, dertil har hun behandlet ham for skændigt, dertil har hun gjort ham for megen sorg, han går kun derop for at hente noget og han har ikke isinde at så meget som veksle et ord med hende.

Han lukker sig ind i lejligheden og får efter megen besvær tændt et vokslys, går ind i det inderste kammer og gir sig til at rumstere med møblerne.

Men der kommer ikke en lyd fra alkoven. Han støjer endnu mere, rømmer sig højt og skyder dragkistens skuffe i, så det runger.

Stadig ikke en lyd.

Han tar lyset i hånden og går hen forbi alkoven, lyset falder over sengen, den er opredt og tom. Han blir stiv og halvvejs

ædru.

Hun er her ikke.

Han står længe og funderer, lyset holder han skævt, så det smeltede voks løber ned over hans hånd og drypper på hans sko. Hun er hos præsten, den mær.

Godt. Udmærket. De regner overhodet ikke med ham, men de skal komme til det. Nu ligger de vel i hinandens arme og morer sig over ham, men han skal vise dem, at de har taget fejl af ham og en anden.

Når hun kommer ned, skal hun se ham sidde der på en stol og vente på sig.

Forresten nej. Ikke alene. Han vil ikke sidde alene og vente. Det ville være at gøre for megen blæst af det tarvelige kvindemenneske og desuden kan han risikere at komme til at sidde hele natten og vente. Og måske falde i søvn.

– – Så går Bygom ned og henter skræderen, får ham rusket vågen og slæbt med op i kamret.

Syvende kapitel

Det er allerede godt ud på natten, da Bygom vågner. Foran ham sidder med arme og overkrop henover bordet skræderen og snorker. På gulvet ved Bygoms fødder ligger dunken, væltet, med resten af den gode brændevin i en pøl ud over gulvet.

Bygom sidder længe uden at røre sig. Hans glansløse øjne ser stift frem for sig. Han skønner på lydene fra gaden, at det nok ikke er så sent endnu. Men altså sent nok til, at han vist ikke skal vente Kristine i nat. Han rejser sig møjsommeligt, det svimler for ham af værk i hodet og ved bevægelsen baner et ræb sig frem. Han går hen til alkoven og konstaterer, at den stadig er tom og urørt.

Han står lidt og ser på skræderen, bukker sig så, samler dunken op og prøver at fravriste den endnu et skvæt. Men der er knapt en mundsmag, bare en fornemmelse på spidsen af tungen. Det rimeligste ville være at lempe skræderen ned i arresten og så smide sig i alkoven med tøjet på, men midt i sin brændert holder han stadig sin vedtagne holdning klar: ikke overgive sig, ikke blive til grin, måske nok la sig nøde til at blive og tilgive, hvis hun presser ham, men ikke falde til som om intet var hændt, det ville gøre hans fremtidige situation utålelig.

Han hanker op i skræderen, der tung og slap og drukken ligger hen over bordet. Han får ham op, men skræderen er som en klud af bedøvelse, hans hode triller bestandig ned på Bygoms skulder og som de står der og vakler og prøver på at holde sig stående ved at støtte sig til hinanden, går balancen sig med en

gang en tur og de triller om på gulvet, Bygom knalder hodet i gulvet og slår panden over det ene øje til blods.

Men det bringer dem til bevidsthed, de kommer på benene igen, Bygom endda i den grad, at han kan ta et vue over stuens uryddelige udseende, den væltede stol, brændevinsdunken på gulvet, glassene på bordet, og synes at det er et passende syn, der vil møde Kristine, når hun imorgen tidlig gør sin entre. For at gøre stuens udseende mere indtrængende, knalder han et par af glassene i gulvet, flår alkovens sengetøj ned på gulvet og trækker en af dragkistens skuffer ud, så den falder på gulvet og indholdet flyder ud til højre og venstre.

Skræderen, der er ved at komme til hægterne, begriber ikke meningen, men er klar over, at der skal laves ballade og får den strålende ide at lukke papegøjens bur op og slippe den løs. Da Bygom ser den farvestrålende fugl flakse om i stuen, blir han grebet af et ustyrligt had til denne genstand for Kristines ømhed, den blir til symbolet på alt det, han vil tillivs og han beslutter at dreje halsen om på det skabede dyr.

Nu er det aldrig særligt let at fange en papegøje og når man er halvt bedøvet af brændevin er det næsten umuligt. Papegøjen synes at være klar over, at dens liv er i fare og flakser fortvivlet rundt i kamret, af og til er Bygom og skræderen ved at få fingre i den, men den kommer løs og det blir bare til en håndfuld grønne fjer, der sejler rundt i luften og daler ned hvor de finder for godt. Men de to mænd gir sig ikke, denne fugl skal dø, som rasende dyr jager de fuglen fra den ene ende af stuen til den anden, falder over de væltede møbler, raver rundt i vinduesfordybningen, hvor de mange planter efterhånden ligger i et kaos på gulvet, prøver at fange den ved at smide

sengetøjet over den, så dunene flyver som snefnug i luften og er tilsidst så forpustede af træthed, at de står stille midt på gulvet, Bygom med en lang, grøn halefjer i hånden. Oppe over alkoven sidder papegøjen og stirrer forskræmt efter dem.

Det havde ikke været nødvendigt for Bygom at arrangere stuen med det for øje, at Kristine skulle få et chock, når hun indfandt sig, de knuste glas, skuffen der er trukket ud og roderiet i alkoven er latterlige og ubetydelige detaljer i det ødelæggelsens billede, stuen nu frembyder.

Kun ville det ha været rart med den døde papegøje midt på gulvet, men når dyret sætter sig i den grad til modværge, må han undvære denne effekt. Det er desuden altid noget, at den sidder der forpjusket og uden halefjer oppe over alkoven.

Da Bygom har inddrukket hele dette vederstyggelighedens billede, har han fået mod til at foretage sig yderligere sælsomme og opsigtvækkende ting, fanden med det hele. – Kom, sir han og tar skræderen under armen, – vi skal ha noget at drikke, vi går ned i Værtshuset i Læderstræde, der kan man få noget at drikke lige til solen står op.

Men skræderen er arrestant og lidt ængstelig for hvad dette kan føre til, en arrestant og arrestforvareren arm i arm på en offentlig beværtning. Og til og med i den tilstand. Og efter sengetid.

Men Bygom vil ikke høre indvendinger: Bare kom her, han tar ansvaret på sig, er skræderen bange, han som skal sidde hele sit liv for gæld alligevel.

Så gir skræderen sig og de tumler afsted.

De slipper ned i Læderstræde uden at blive set af vægterne. Beværtningen er mørk og lukket, men der er lys og lyde bag

skodderne, nattesæde er forbudt, men man lukker øjnene for overtrædelser, hvis der ikke blir for megen ballade.

Da Bygom dundrer på døren, blir de uden vrøvl lukket ind. Det er to piger, der har værtshuset, to horere, og der er kun en fire-fem mennesker i stuen, en af dem er en officer.

Nu ser Bygom ikke særlig tillidsvækkende ud, de mange timers sold og ballade har givet ham et forvorpent udseende og fra såret i hans pande er blodet løbet ned over ansigtet. Heller ikke skræderen ligner nogen lille guds engel. Alligevel skænker man for dem, men man gør det modvilligt og forbeholdent, og da Bygom er et rart og elskværdigt menneske, falder deres surhed ham for brystet. Han sidder og blir mere og mere misfornøjet og da han i sin hjertensgodhed vil tilvejebringe en bedre stemning og til det formål lægger sin arm om hofterne på pigen, da hun skænker for dem, og hun ikke påskønner hans hjertelighed men tværtimod er knibsk og sur, blir Bygom godt gal i skallen og brokker sig så forfærdeligt, at officeren ber ham om at holde sin kæft.

Men det er alligevel mere end Bygom kan bære. Han har vitterligt aldrig generet noget menneske og endda skal han ustandselig være offer for træskhed og frækhed. Men hvis det er sådan, at man vil slås, kan man jo bare sige til, han er ikke den mand der løber fra en opfordring og det skal være ham en smal sag at bukke begge ender sammen på sådan en smule drengerøv til officer, sådan en spradebasse.

I løbet af et øjeblik er slagsmålet igang. Pigerne ser ængstelige til, spektaklet kan jo høres over den halve by og man risikerer vrøvl og mulkt for nattesæde, men gæsterne kaster sig af hjertens lyst ind i hurlumhejen under påskud af at lægge sig

imellem, hele værtshuset kommer på den anden ende og der blir først ro, da Bygom og skræderen ligger blodige og forslåede ude i rendestenen.

På dette tidspunkt er et par vægtere kommet tilstede og da den ene af pigerne har genkendt Bygom som stadens arrestforvarer, forlanger officeren at både Bygom og hans ledsager blir sat fast.

Da skræderen imidlertid ikke er til at få liv i, om det nu skyldes de tæsk, han har fået eller det er brændevinen, rekvirerer vægterne en stige til at lægge ham på. Og med et fast tag i kraven på den blødende og forurettede Bygom sætter den lille procession sig igang, eskorteret af officeren.

Natten går og det blir morgen. Og et stykke op ad formiddagen er tingene så småt ved at trække sig i lave igen. Sådan hvad det ydre angår ihvertfald. Papegøjen sidder igen i sit bur, skræderen sidder på sin briks og syr, Rothenborg skriver på en klage til kongen, Kristine er med sin morgenfriske og uskyldige teint og med det forunderlige lys i sine dejlige brune øjne på vej op ad en trappe og Bygom er i vagtkamret for at ta mod en ny arrestant. Alt trækker sig i lave igen, sporene udslettes, en nats stormvejr kan rase så tosset det vil, bagefter kommer dagen med sine små billige krav og livet forlanger at blive levet videre. Sporene slettes. Ihvertfald sådan hvad det ydre angår. Noget blir der jo altid tilbage, nætterne sætter deres mærker. Papegøjen er stadig uden halefjer og sidder og ser lidt forpjusket og ynkelig ud på sin pind, et par af Kristines planter blir aldrig planter mer, Bygom har stadig sår i panden og brand i hjertet og skræderens hode dunker, så han har mest lyst til at smide nål og tråd og hele pibetøjet. Heller ikke er atmosfæren

helt iorden, natten skal jo betales og det er ikke godt at vide, hvad regningen kommer til at lyde på.

Selvfølgelig ved hele arresthuset, hvad der er hændt i løbet af natten, men som efter en stiltiende overenskomst snakkes der ikke om det. Ihvertfald ikke endnu. Men selv om der ikke snakkes om det, viser panderynken og fortænkte øjne, at der spekuleres over det, det er det der kaster det bekymrede skær over Kristines smukke ansigt, det er det der rumler rundt i hodet på skræderen, når han engang imellem standser sin syning og sidder og stirrer frem for sig, det er det der er årsag til italienerens fornøjede smil som han ligger der på briksen og stirrer op i loftet og det er det der gør at Bygom ustandselig glemmer at svare, når karlen spør ham om noget.

Og det er det, der får præsten til at fare sammen, da det ved middagstid banker på hans dør og Kristine kommer ind. Hun er i stiveste puds, har helligdagstøjet på og ser aldeles dejlig ud, det sorte hår er sat op, hun har den nye krenoline på og dufter langt væk af lavendel. Ved hendes bælte hænger necessairen.

– Men du gode gud, hvor skal du hen? spør Rothenborg og ser forbløffet på hende. Hun ser ud som om hun skulle til bal eller i audiens hos kongen.

– Du må låne mig penge til en portechaise –, sir hun. – Det bæst til Bygom har taget de penge jeg havde liggende. Jeg skal afsted i et meget vigtigt ærinde, du må ikke spørge mig ud, jeg kan kun sige, at det er noget meget vigtigt. –

Og da hun er den hun er, vover han ikke at spørge, finder bare pengene frem og blir tankefuld stående midt på gulvet, da døren har lukket sig bag hende.

I de følgende dage sker der det mærkelige, at der intet sker. Bygom har bare fået en henstilling fra magistraten om ikke at lade arrestanter færdes udenfor arresthuset. En henstilling i en venlig og fredsommelig tone. Præsten har til sin store forundring ikke modtaget nogen ny anmodning fra magistraten om at stille til forhør i anledning af det nedrevne nathus. Og når han taler om det til Kristine og peger på denne udmærkede virkning af sit brev til kongen, smiler hun bare underfundigt og ser tankefuld ud.

Og endnu mere forunderligt: Da han en dag, for at vise at han påskønner denne forsonlige holdning fra magistratens side, beslutter at gå derop på eget initiativ, blir han elskværdigt modtaget, man nævner overhovedet ikke nathuset med et ord og man indlader sig endda på en drøftelse om, hvad der kan gøres for at støtte hans bestræbelser for en mere præsentabel kirke og kirkegang. Det er aldeles overvældende, det er til at blive glad og god af med al denne forsonlighed, præsten blir veritabelt rørt og bestræber sig for at gi udtryk for, at også han kun ønsker samarbejde og fred.

Og da han omsider i opløftet sindstilstand forlader rådhuset, har magistraten givet ham tilsagn om en lille altertavle, messesærk og messehagel samt en lille klokke til at kalde sammen til gudstjeneste. Og man er gået med til at ville bekoste en forhøjelse af prækestolen, som Rothenborg pludselig kom i tanker om hang lovligt lavt, da alt andet gik så glat.

Og nu begynder i det hele taget en fredens tid. Og under indtrykket af al denne fordragelighed og rarhed, går hver især rundt og bestræber sig for at vise godmodighed og medgørlighed. Måske også fordi en variation altid er fornøjelig.

Der råder den fortræffeligste stemning, det er aldeles storartet hvor rart det er at være rar. Til en afveksling. Man taler høfligt og pænt til hinanden, man undskylder hinanden, man prøver direkte at være noget for hinanden, hvilken feststemning, hvilket modbydeligt og vammelt hykleri og hvilken forstillelse.

Det går så vidt, at Bygom en dag indfinder sig i præstens kammer for at tage mål til en ny vinduskarm under foregivende af, at den gamle vist er lidt gebrækkelig. Vinduskarmen er ikke det fjerneste gebrækkelig, men det ville jo være aldeles for galt ikke at påskønne en sådan omsorg for næsten. Til gengæld beundrer Rothenborg højlydt de træarbejder, Bygom holder af at sidde og snitte, ja han viger ikke tilbage for at anvende superlativer, der er så grove, at Bygom burde indse hykleriet i rosen. Men hvornår har en kunstner kunnet indse, at der blev smurt for tykt på i smigreriet. Selvfølgelig hævder Bygom, at rosen er overdrevet, men i sit hjerte mener han det ikke.

Kristine holder sig lidt udenfor al denne vennesælhed, ligesom hun har holdt sig udenfor kværulanteriets og fjendskabens højdepunkter. Hun er forelsket i sin præst og tar konsekvenserne af det som en selvfølgelighed, hun føler ikke sin samvittighed tynget af det, men er mærkværdigvis ikke vred på Bygom i den anledning, hvad der jo havde været menneskeligt. Men bortset fra den rolige og nøgterne Kristine går godhedstrangen som en epidemi over det ganske arresthus. Alle føler at det er en fortræffelig og anvendelig livsholdning og Rothenborg tar det som et resultat af sin prædikantvirksomhed og støtter det af al sin evne, på en faderlig og lidt overbærende måde, som han føler klær ham og støtter hans magtstilling i det

lille samfund. Karetmaren spør af og til lidt genert, om han skal hjælpe skræderen med at sy og når han omsider har fået nålen trådet, er der en så opbyggelig og broderlig stemning i arrestkamret, at det oprigtig er til at blive rørt over. Skræderens hode bulner af spekulationer over hvad han kan gøre til gengæld og da han omsider får den ide at forære karetmaren en liden nydelig sirfugl, blir han forfærdelig ophidset over denne fornyelse i sit sind og må partout ha skaffet fuglen tilveje endnu samme dag. Bygom lover at købe den til næste dag og skræderen kan næsten ikke sove af spænding over, hvordan karetmaren vil ta *den* situation. å, hvor er det fortræffeligt, man gir hinanden små gaver og smiler sgu endda til hinanden, hvis man på en eller anden måde uforsætligt kommer til at såre hinanden, man er høflige og så rare og sødladne, at det før eller senere må ende med et mægtigt knald, et kæmpemæssigt slagsmål med blå øjne og brændevin, en eksplosion af primitivitet, der nødvendigvis må skaffe sig luft.

Smitten breder sig stadig videre og når man ser bort fra arresthuskarlen, der sløv og fredsommelig går og passer sit job, og fra den nøgterne Kristine, er alle mere eller mindre i kløerne på den nye last. Og når Rothenborg om søndagene taler fra sin forhøjede prækestol over temaer, der er omhyggeligt udvalgt med den ny ånd for øje, hænder det af og til, at han direkte får tårer i øjnene over denne enorme og iøjnefaldende fromhed.

Men da denne forunderlige nye ånd ikke bestandig kan vedblive at være ny, kan det ikke undgås at det efterhånden begynder at blive lidt kedeligt. Desuden er der jo stadig forskellige forhold, der endnu ikke er afreagerede og ikke blir det ved at blive lagt på hylden. Præsten er jo stadig

ægteskabsbryder og har ikke været det i ringere grad under den ny ånds herredømme. Det ville vel også ha været for meget forlangt. Man kan bekende sine synder og vise fredsommelighed og venlighed og forære hinanden kanariefugle, men stort længere ville det sikkert også være for abnormt at drive galskaben. Mindst tre gange om ugen sover Kristine og præsten i hinandens arme og Rothenborg er i fuld gang med at udbygge en teori om, at uimodståelige naturkræfter er af gud og af det gode. At hverken han eller Kristine har nogen syndsfølelse, men tværtimod en god og sødmefyldt livsglæde ved disse vidunderlige nætter, bestyrker ham i hans teori. Det er ikke mennesker givet at forstå alt i denne verden, herrens veje er uransagelige og guds store renhed og naturens kraft kan ikke altid puttes tilrette i de snævre båse, som menneskenes moralske reglementer er, og som måske i det store og hele er fortræffelige for gennemsnitsmennesker, men må tas med det forbehold at de er menneskeværk. Desuden er deres natlige omfavnelser i overensstemmelse med moralens ånd, selvom de måske ikke er det med dens bogstav.

Men løst er divergensen jo ingenlunde, ihvertfald har Bygom en tydelig opfattelse af, at den ikke er det. Og selvom han måske gerne så den løst i overensstemmelse med den nye ånd, forudsat at det kunne la sig gøre, har han oprigtigt mere lyst til at banke både præsten og sin kone, ja drømmer af og til om endnu frygteligere foranstaltninger, der for altid ville umuliggøre en fortsættelse af disse natlige stønnerier i præstens alkove, som han ikke kan undgå at høre, hvis han om natten lister sig op ad trappen og stiller sig til at lytte ved præstens dør.

Og der er jo flere uafklarede forhold end dette, der stadig ligger og lurer i vandskorpen og en dag vil kræve at blive sat på dagsordenen. Trods messehagl og altertavle og alt det der står magistraten jo stadig fast på sit krav om at præsten skal betale hvad reparationen af nathuset har kostet. Den ikke ringe sum af 63 daler. Og ikke ringere, når man tar præstens indtægter i betragtning. Ærgerligt og kreperligt, når man tænker på, at det af de gamle materialer kunne være genopført for en halv snes daler. Hvis så magistraten endda havde trukket værdien af de kasserede materialer fra, men magistraten har ligefremt og åbent erklæret, at materialerne efter det forefaldne må siges at tilhøre præsten og at magistraten ikke har brug for dem.

Til syvende og sidst er der endnu et forhold, der uset af arresthuset er ved at trænge sig på og inden længe vil kræve at blive taget højtideligt. Måske den farligste og mest aktuelle af de farer, der har lagt sig i baghold for at få tilintetgjort de opbyggelige tilstande, der for tiden råder i og om arresthuset. Denne fare er en officers nidkærhed og stivnakkethed, en officer, der har erfaret, at hans forlangende om hæfte og arrest for to drukne sutter, der etablerer slagsmål på værtshus og ypper kiv med en af hærens befalingsmænd, ikke er blevet taget til følge.

Men selvom der altså er truende skyer i horisonten, råder idyllen dog i det store og hele endnu. Det er blevet November, men en mild og fin November, solen skinner praktisk talt hver eneste dag, det er lidt køligt, gudbevares, men det er jo langt hen på året og der er grænser for hvad man kan forlange.

Idyllen har ikke længere den samme robuste karakter, som da den var ny og mærkelig. Som alt andet trænger fromheden

også til en saltvandsindsprøjtning en gang i mellem og det mangler ikke på forsøg på at stive den af og forfriske den, men der er ikke noget der rigtigt batter. Man presser citronen for den sidste dråbe, vil ligesom gerne ha det hele med, præsten går endda så vidt, at han en eftermiddag indfinder sig i vagtkamret med en flaske spansk vin under armen og sætter sig til at drikke med Bygom og karlen for at underbygge og udbygge det gode forhold. Men der kommer kun noget underligt krampagtigt og mat ud af det, det er tydeligt at det koster Bygom en kæmpeanstrengelse at prøve på at være underholdende, og det lyder fjollet og forceret, når præsten ler støjende over arrestforvarerens grove vitser, som han ler særlig højt af, når han ikke forstår dem. Og istedetfor at vinen skulle skabe en festlig og fornøjelig stemning, gir den hovedpine og døsighed. Og da karlen, som dog ellers skulle føle sig beæret og taknemmelig over at være bedt med i selskabet under et eller andet fremmumlet påskud rejser sig og går, falder Rothenborg hen i melankoli, sidder og ved ikke noget at sige og må omsider døje den tort at opleve, at også Bygom rejser sig og siger, at nu må han vist se at få ordnet de regnskaber.

Så sidder præsten alene og modfalden der i vagtkamret med den halvtømte flaske og sine redelige hensigter og stirrer frem for sig, af og til skænker han en sjat i sit glas, men gider dårligt drikke det, han støtter hodet i den ene hånd og sidder og småleger med den tanke, at han skulle ha været noget andet, at han er kommet på den forkerte hylde på denne jord. – For eksempel postrytter. Et jævnt og almindeligt lille menneske uden ansvar og høje mål.

– Ude fra torvet trænger lydene svagt ind i arresthusets vagtkammer, en pindevogns rumlen over brostenene, en hunds gøen, en kvindes høje latter. Folk er glade og fornøjede og tar ikke det hele så højtideligt. De er tilfredse, når de har føden og lidt brændevin og en lun alkove med en kvinde i, der venter på dem.

Andre mennesker ler og er glade og gifter sig og får børn, mens han trasker rundt her i et skummelt fængsel og vil flytte bjerge. Tænk ikke at ha noget at spekulere på, tænk at være fisker, være et med sin båd og naturen, med de blanke sild i nettet, slås med grønne bølger istedetfor med nedrighed og smålighed og ondskab, sidde i en båd ude i sundet og føle trækket af årerne i sine armmuskler, derinde på land, syd for skoven ligger byen med al sit kævl og vrøvl og henrettelser og drukkenskab. Hejse en stump sejl og lade båden gå for medbør i lange bløde duv, ikke høre andet end bølgernes småsnadren mod båden og ikke se andet end de drivende skyer og de sejlende måger.

Eller postrytter.

Ja postrytter, tænk at være postrytter. De folk ved ikke, hvor godt de har det. Hvilken herlig tilværelse. Få udleveret posten, hænge tasken over skulderen, springe på hesten og bare ha til opgave at ride henad vejen til en by, springe af hesten og aflevere taskens indhold. Leve sit liv der på de frie veje mellem marker og skove, kærtegne den gode hests bløde mule og ikke ha andet om sig end frisk luft og himmel. Og derhjemme har han en kone der længes efter ham og et par smårollinger, som han aldrig blir træt af at se på og som er så henrivende pudsige, at man ustandselig må le af dem.

– Men han kan ikke blive hængende der i vagtkamret med sin halvtømte flaske og sit mismod og sidde og være til grin. Han vil gå op på sit kammer. Han står lidt og spekulerer på, om han skal ta flasken med sig eller lade den blive stående.

Så tar han den med sig og går op ad trappen.

Ottende kapitel

Det er ved at blive koldt. Nattefrost og rim på de røde tage, rokokokongen afholder jagtudflugter og på herregårdene og i borgerhjemmene begynder man at hygge sig i den indendørs varme, småfolk begynder at fryse lidt og skovene stråler i de skrappeste kulører i den kolde luft, havet er ved at blive koldgrønt og når fiskeren i de mørke morgener stamper gennem klitternes sand til sin båd er det uvist om han føler sin tilværelse så herlig som Rothenborg forestiller sig det. Under opsigt af ridefogeden samles bønderne for at sprede herremandens møg over hans marker og blandt hovedstadens fattige begynder kampen for tilværelsen at antage en hårdere og bitrere form, tiggeriet blir mere pågående, gadehandelen mere agressiv, prostitutionen mere skamløs, om nætterne trykker man sig sammen i de kældere og mærkelige huller, som tilværelsen anviser en, elendige fugtige huler med strålejer, der jo altså også dækkes af de pæne røde tage og indrammes af de solide grønne volde. Mestermandens travle tid begynder, arresthuset er ved at få fuldt hus og på kagpælen hænger snart fuldt af afhuggede fingre, afskåret kvindehår og afskårne ører og fortæller om forvorpenhedens tiltagen, der trofast følger temperaturens dalen og armodens vækst.

For i den retning adskiller rokokotiden sig ikke fra tiderne, der var før den og ikke fra tiderne, der kom efter. Under den pudsige kransekageagtige rokokooverflade skjuler elendigheden og nøden sig, bønderne drives til trællearbejde på adelens udstrakte jorder og det spirende borgerskabs sikre instinkt holder arbejderne nede i armod og uvidenhed. Under

den nydelige patinerede overflade med sine pudrede parykker og sit kunstigt falmede guldbrokade, sin smag for brækkede søjler og forfald, sine unge elegante udhalere af det gode selskab, der pudrer ansigtet og ser trætte ud for at ligne forlevede vellystninge, – under hele denne blide og umoralske overflade tumler det levende folkets liv sig hårdt og brutalt og blodigt. Det er Casanovas tid, fordomsfri og kynisk, hyklerisk og dekadent, Madame Pompadours tid, Voltaires og Rousseaus tid. I Preussen samler Frederik den Store et beundrende hof om sig, i Polen sidder Kong Stanislaus, i Rom sidder Pave Clemens den trettende, noget nyt er ved at bane sig vej, men middelalderens luft hænger endnu over Europa, det er eventyrernes og svindlernes tid, falskspilleres og guldmageres og kabbalisters tid, de diplomatiske agenter baner vej for deres regeringers rænkespil, gesandterne spionerer, der er ting i gære.

Det er ved at blive koldt og tørvebønderne råber ikke forgæves på deres snirklede handelsrute gennem Københavns gyder og stræder, også kartoffelvognene har afsætning og pølsekonerne må vel også sælge en pølse i ny og næ ellers sad de der vel ikke. Ved Gammel Strand hvirvler fiskekonerne deres eder og ukvemsord ud i luften og på hjørnet af Naboløs falbyder en gennemtrængende gammelkonestemme æbler og pærer, den skarpe lugt af fisk og den søde duft af frugt hænger i den lette luft. Der er et mylder og en råben og en falbyden på torve og gader, en sekstenårig pige falbyder viser, hun er spinkel og fattigt klædt, hun maser sig ikke på, men har øjne og ører med sig. Synes nok så meget at falbyde sig selv, man skal jo leve og det er ikke alverden, viserne smider af sig. Når alt kommer til

alt er viserne vel kun et påskud, en dæksmantel for utugt, hendes øjne flakker over de forbipasserendes ansigter og hendes slidte kjole, der er for lille til hende, afslører måske mere af hendes krops linjer, end det er nødvendigt for at sælge viser. Så er der mere klem på visekællingerne, hendes ældre kolleger, de annoncerer visernes titler og indhold, så gaderne kan høre det: visen om manden der malede æslet på sin kones mave, visen om det naturlige vand i skræderens lomme, visen om gamle Erik, der på grummeste vis blev ihjelslået, til advarsel og opbyggelse forfattet under den melodi: Kommer til mig sagde guds søn. Og visen om musketeren Johan Kineser, der blev henrettet ved radbrækning og lagt på hjul og stejle og synges som: Nu velan vær frisk til mode.

Der er et leben i denne nordiske hovedstad, dette kræmmercentrum, denne kongeby, denne kloak for to rigers samfundsudstødte elendighed, et leben af godtfolk og pak, fede borgere og magre lærde, fattige soldater i pjaltede uniformer og med reb om livet til tegn på, at de tilbyder at bære de sværeste byrder, piskebåndsjøder og tysktalende galanterikræmmere, fruentimmere hvis hår og ører dingler for vinden på kagpælen, tyve med afhuggede fingre, ægteskabsbrydersker med brændemærke på kinden. Der henover torvet kommer to vægtere med morgenstjernerne over skulderen, imellem sig har de en arme synder i spansk kappe, der må slæbe sig byen rundt til skræk og advarsel for ligesindede. På tønden er fastgjort en seddel, på hvilken man kan læse, hvormed han har forbrudt sig, herregud det er jo manden med grisen, hørkræmmer Holms gris med den lille bjælde om halsen. Billigt sluppet for at ha neglet en gris. Hvis han da har neglet den. Men under alle

omstændigheder har han jo dog tirret byfogeden og er skyld i, at Bygom fik at vide at han var hanrej.

For det er jo ikke sådan, at den ting er ude af verden. Livet leves videre, solen står op og den går ned, verden går jo ikke i stå fordi Bygom erfarer at han er hanrej, men der er sat en brand i ham. Der er sat en drift i ham, der kræver afløb. Og desuden var grisehistorien jo sådan set årsagen til balladenatten, solderiet og slagsmålet med officeren i værtshuset i Læderstræde. Og selvom Bygom takket være Kristines lille udflugt foreløbig slap med en mild reprimande fra magistraten, er det jo ikke så helt sikkert at sagen er ude af verden.

Der ligger arresthuset på sit torv og ser pænt og rart og nybygget ud og kan i sin tillidsfulde og nye fromhed ikke ane, at i dette øjeblik raser skrivelserne frem og tilbage mellem magistraten og Københavns kommandant i anledning af en episode på et værtshus, ved hvilken lejlighed stadens arrestforvarer og en arrestant har lagt hånd på en hærens befalingsmand. Og at kommandanten på hærens vegne ingenlunde vil slå sig til tåls med at Bygom har fået en reprimande, selvom magistraten kalder den en skarp irettesættelse og iøvrigt deler kommandantens harme og iøvrigt agter at afskedige Bygom for den ringeste gentagelse. Kommandanten kræver omgående afskedigelse og hvis magistraten ikke vil makke ret, er der jo noget der hedder kancelliet.

Og magistraten hader stridigheder med kancelliet, der uvægerligt og altid ender med bitre og prestigeødelæggende nederlag for magistraten. Men på den anden side er

magistraten ikke utilfreds med Bygom, der er en mand, der forstår at holde udgifterne nede. Og stadens kasse er magistratens kælebarn, stadens tomme kasse. Og magistraten er tvivlrådig og fortsætter brevvekslingen med kommandanten, dels af gammel vane og dels fordi det af og til har vist sig at være en nyttig taktik at trække en sag i langdrag, der kan jo ske så meget og det er ikke første gang, man ad den vej har fået en sag til at løbe ud i sandet.

En dag er en af byens toogtredve mænd på rådhuset. De toogtredve mænd er en institution, der blev oprettet, da staden i sin tid fik sine privilegier som tak for byens indsats under Københavns forsvar. Privilegierne skulle være evige, men da der atter var fred og ingen fare, syntes majestæten, at privilegierne havde været nok så flot en gave og forbløffende hurtigt var der ikke andet tilbage af privilegierne end de toogtredve mænd, der skinsygt vogtede over deres tildelte ret til at overvåge stadens anliggender. Da dette ikke kunne genere synderligt, særlig hvis man undlod at ta hensyn til deres skriverier og henstillinger, fik institutionen lov til at bestå, et rudiment hvis formelle rettigheder man stadig anerkendte for ikke at få vrøvl med borgerne.

Disse toogtredve mænd følte sig som magistratens overordnede og holdt sig nøje ajour med alt, der angik staden. En dag var altså en af dem på rådhuset og blandt meget andet nævner han, at der går det rygte i byen, at der hersker de mærkværdigste forhold i arresthuset, særlig har man heftet sig ved at arrestanterne efter sigende holder både hunde og katte og kanariefugle og at flere af dem er set promenere uden ledsagelse på byens gader.

Magistraten lader overrasket og tvivlende, men lover at undersøge sagen og da Bygom et par dage senere indfinder sig i et tilfældigt ærinde, spør man ham rent ud om det er sandt at arrestanterne holder husdyr, hvilket Bygom til sin egen overraskelse øjeblikkelig og prompte besvarer med en blank løgn: han har aldrig så meget som set skyggen af en kanariefugl eller en kat. For slet ikke at tale om en hund.

Magistraten ånder lettet op og da den er overbevist om Bygoms sandfærdighed, foreslår den ham en inspektion. En inspektion er jo nemlig en storartet ting, når man har rent mel i posen eller man i forvejen er averteret om dens ankomst. Hvis rygtet skulle brede sig videre og der blev vrøvl har man et stykke papir, man kan lægge på bordet og sige værsgod, magistraten har orden i tingene.

Men da Bygom går fra rådhuset er han bekymret. Ved aftensmaden drøfter man sagen indgående og Kristine foreslår, at fuglene og katteungen kan være på Rothenborgs kammer, sålænge inspektionen står på, da man antagelig ikke vil så meget som stikke næsen indenfor præstens dør.

Så går man iøvrigt arresthuset igennem for at se, om der er noget der kan falde inspektionen for brystet. Bygoms vældige lager af øl og brændevin, der til daglig står i rummet bag vagtkamret, henter man op og stuver ind under Kristines alkove, fangerne blir instrueret om inspektionen, man gir delinkventerne rent halm og sørger iøvrigt for at der ser pænt og ryddeligt ud.

Næste eftermiddag gør inspektionen sin entre. Den består af fire byrådsmedlemmer og bliver modtaget på trappen af Bygom og Kristine. Alt er parat. Efter at ha drukket et glas brændevin i

vagtkamret, går man kamrene igennem et for et, begynder med de dødsdømte i kælderen, stikker lige næsen indenfor hos de sindssyge i det lille kammer ved kirken, går op til gældsarrestanterne, spør dem lidt ud for et syns skyld og kigger ind i delinkventstuen, der også gør fyldest som ligrum, kigger lidt på de halvtopløste lig, der igår blev fisket op i kanalen, går et slag over i kirken, hvor man smiler lidt over det splinternye skillerum og nathus og begir sig op til Bygoms for at få lidt til føden og skrive rapport. I den anledning kigger man instruksen igennem og kommer i tanker om, at man jo også skal se ind til præsten, der efter sigende skal ha taget jernstængerne fra sine vinduer.

Lidt efter forlader Kristine selskabet og hun og præsten hjælpes ad med at transportere fuglene og katten ned i gældsarrestanternes kammer. Og da hele selskabet maser op ad trappen og banker på præstens dør kan han åbne frejdig og frimodig, når man da ser bort fra det med jernstængerne.

Man sludrer lidt frem og tilbage om de stænger, skriver elskværdigt i rapporten efter præstens diktat, som han forlanger det og bumler igen ned ad trappen.

Men da selskabet, fulgt af præsten, Kristine og Bygom, passerer gældsarrestanternes kammer, trænger en jublende og kvidrende glad fugletrille ud gennem den svære dør.

Man studser og ser på hinanden. Der blir en lille pause, fugletrillen er ophørt lige så brat som den begyndte, men der rumsteres så besynderligt bag den lukkede dør og man hører tydeligt en forskræmt pippen og hviskende stemmer.

Et af byrådsmedlemmerne rømmer sig omsider og anmoder om at få døren åbnet.

Og da Bygom åbner døren ser fangerne forskræmte og overrumplede på de mange ansigter i døråbningen. Skræderen sidder med killingen på skødet og midt på gulvet står fugleburet. Der er lagt en trøje over det.

Byrådsmedlemmet tar trøjen væk og de to kanariefugle flakser forvildede rundt i buret.

Er det Deres fugle, spør han arrestanten Gram, der står nærmest og ingen trøje har på.

Gram ryster bare på hodet og ser ud somom det var et underligt spørgsmål.

Hvor kommer de fugle fra, spør manden videre. Gram peger på præsten og Kristine: de to kom med dem for lidt siden.

Men nu griber Kristine ind: det er rigtigt, sir hun, men pastoren kender intet til dette her, fuglene har fået lov til at stå på hans kammer og han hjalp til med at bære dem herned, men ellers ved præsten intet om det.

Jamen, hvor er fuglene da kommet fra, spør manden der nu er godt på vej til at blive irriteret. – Hvis er fuglene, råber han og ser sig om i kredsen.

Fuglene er mine, svarer karetmaren, der hele tiden har stået henne i vinduet og set melankolsk ud.

Hvor har De da fået dem fra, brøler manden.

Karetmaren peger på Bygom: Arrestforvareren har købt dem til mig for at jeg skulle lære dem at synge og tjene et par skilling på dem, så der kunne blive solgt lidt mere brændevin.

Det var dog som selve den lede pokker, sir manden heftigt og ser på Bygom, der er blårød i hodet og ikke kan få et ord frem.

– Det var meningen, jeg skulle prøve på at få dem til at hække, så de kunne få unger, fortsætter karetmaren uanfægtet,

jeg skulle tjene penge og skillingerne skulle vandre i hr. Bygoms brændevinskasse. Jeg har ikke turdet protestere; hvis man her i huset ikke retter sig efter hr. Bygom, får man en ilde behandling.

Byrådsmedlemmerne er blevet iskolde og formelle.

Hvor kattekillingen er kommet fra?

Nåe pjevset her, svarer skræderen og slipper den ned på gulvet, – den har Bygom købt, han elsker katte men må ikke ha den oppe hos sig selv for sin kone, da den ikke kan la papegøjen være i fred.

Samtlige arrestanter ser forargede og forurettede ud: godt at der omsider er kommet inspektion og der blir ryddet lidt op, så de kan blive fri for de satans dyr på deres kammer.

Byrådsmedlemmerne mener, at dette er tilstrækkeligt. Om de kan gå ovenpå igen og låne pen og blæk for at supplere rapporten. Kristine følger dem op.

I samme øjeblik de er udenfor hørevidde, får Bygom mælet igen og kaster sig over karetmaren, dit lede svin, – hvæser han og tar ham i struben. Men skræderen og præsten farer til og lidt efter er hele kammeret et eneste forrygende slagsmål.

Besind Dem dog, besind Dem dog, stønner Rothenborg, der har grebet om Bygom bagfra og slider for at holde det rasende menneske fast. Men Bygom er gået amok og ikke ti mand kan holde ham, gang på gang vrider han sig løs, slår om sig i blinde og råber de skrappeste ukvemsord fra sin sømandstid.

Ved den voldsomme larm er byrådsmedlemmerne og Kristine vendt om og står nu i døren som forbløffede tilskuere. Da Bygom pludselig triller overende og i faldet slår hodet mod briksen, blir der en lille pause, som Kristine benytter til at gå

frem mod Bygom og kommandere ham til at rejse sig op og te sig som et normalt menneske.

Men synet af hende gør Bygom fuldstændig perpleks: Du –, råber han, – din infame horekælling, skrup op med dig og hor med din præst, din beskidte møgmær, din lede ludder.

Og da han mærker effekten, blir han vildere og skriger som en besat, at hun er en ludder og at præsten er en horebuk, – ustandselig skriger han det ind i de forskrækkede ansigter, til præsten og karetmaren omsider kaster sig over ham og får lukket munden på ham, armene vrider de om på ham og da de har fået gjort ham tam, sætter skræderen sig overtværs på ham og dasker ham i ansigtet, hver gang han gør mine til at ville ytre sig.

Men dette blir alligevel byrådsmedlemmerne for stærkt, de gir ordre til at slippe Bygom og da det arme menneske pludselig ser sig fri og ser sig beskuet af samtlige øjne, ved han ikke bedre at gøre end at lægge sig på briksen med hodet i armene.

Kristine er den eneste, der har holdt hodet køligt, hun ser situationen klart og gør et sidste forsøg på at redde den ved at invitere inspektionen ovenpå igen for at få lejlighed til at udrede trådene og præge rapporten, der ellers så sikkert som amen i kirken vil føre dem alle i fordærv.

Men byrådsmedlemmerne har oplevet tilstrækkeligt og mener tidspunktet inde til at forlade arresthuset. Kristine følger dem ned ad trappen, men uden at få lejlighed til at komme med forklaringer.

Og da døren lukker sig bag de fire formelle og afmålte herrer, står det hende klart, at dette blir en vanskelig historie at få reddet i land.

Niende kapitel

Da byrådsmedlemmerne er godt og vel ude ad døren, får Bygom et nyt raserianfald og da de langt om længe får ham overmandet og Kristine har sendt hans bevidsthed på flugt ved at knalde ham oven i hodet med det svære nøgleknippe, beslutter de at anbringe ham i det mørke ruin i kælderen hvor han kan rase ud i ro og fred, mens de drøfter hvorledes tingene kan bringes i lave igen.

Og da de næste morgen lukker ham ud af hullet, viser det sig, at han er blevet sagtmodig og til at tale til. Ja da han er blevet vasket og har fået sig lidt morgendrikke, er det endda kommet så vidt, at de kan tale fornuftigt om, hvad der bør gøres. Hvilket i praksis vil sige, at Kristine meddeler sin mening og støttes af Rothenborg. Bygom skal gå den tunge gang til rådhuset, være angergiven og ydmyg og forklare at sådan og sådan hænger det sammen.

Bygom indser at det er den eneste mulighed for at kunne blive i embedet og efter middag sjokker han af.

På rådhuset tar man overrasket og afmålt imod ham, men hører forøvrigt villigt på ham. Ser på det ligesom han, at det var rarest om han kunne beholde embedet, man tar rapport af hans forklaring og gør den så pyntelig, det under disse omstændigheder kan lade sig gøre, ja hjælper ham endda godmodigt tilrette, når han indvikler sig i modsigelser. Omsider ser det tilforladeligt ud: Han har ikke kunnet bringe over sit hjerte at nægte arrestanterne den smule opmuntring at ha fuglene hos sig, katteungen har han aldrig set, den må de ha holdt skjult for ham. Da de nu så sig opdagede blev de angst at

det skulle gå ud over dem og i deres træskhed finder de på den uhyrlighed at forklare, som de gjorde. Når han havde nægtet at fangerne holdt dyr, var det fordi han i øjeblikket rent havde glemt fuglene og han havde desuden ved sin hjemkomst øjeblikkelig forlangt fuglene fjernet, men på en eller anden måde havde de altså lavet et nummer bag ryggen af ham og fået fuglene sat op hos præsten under inspektionen, præsten var gået med til det uden iøvrigt at kende noget til historien.

Da nu fangerne havde vist ham en sådan utak og træskhed for hans godmodighed, var han blevet fuldstændig rasende og havde ikke vidst, hvad han gjorde eller sagde.

– Og da magistraten spør ham, hvordan det da forholdt sig med hans beskyldninger mod præsten og hans kone, ser Bygom uforstående på dem og kan intet erindre. Da de forklarer ham at han har beskyldt præsten for utugt, spiller han den i høj grad forbløffede og stempler det som noget pure nonsens, han i sit forfærdelige raseri har slynget af sig, da de lagde hånd på ham. Ja han driver det så vidt, at han ler højt og støjende over dette besynderlige påfund, Kristine og Rothenborg, haha, den tanke er dog for komisk. Magistraten gør ham den tjeneste at le med og finde at det er forfærdelig pudsigt, hvad man sådan kan finde på, når man er i det hjørne.

Så blir Bygom alvorlig igen, står og spiller den tankefulde og nedtrykte og sir en hel del om, hvor vanskeligt det er at bestride denne post, daglige vanskeligheder med fangerne, der finder på de mærkeligste ting i deres afsondrethed. Og med kun een arresthuskarl til at hjælpe sig. Særlig er det galt, når de dødsdømte skal berettes, folk stormer kirken af sensationstrang, om der endda kunne blive råd til at få nogle

vægtere til hjælp ved den slags lejligheder. I det hele taget er der det med at få det til at løbe rundt økonomisk, det kræver daglig de største spekulationer og det er måske ikke noget under, at man pludselig kan gå amok.

Her sætter Bygom fingeren på det ømme punkt, magistraten ler ikke mere og finder det bedst overhodet ikke at omtale beskyldningen mod ham for at animere fangerne til at drikke. Man lover at Bygoms forklaring skal blive taget i betragtning, men kan naturligvis intet sige om udfaldet. Når alt kommer til alt er det jo ikke den første klage. Særlig er der jo den sag med officeren, der finder det anstødeligt, at Bygom går i byen med en arrestant og i drukkenskab ypper klammeri med godtfolk, den sag er stadig genstand for skriverier og man kan endnu ikke se, hvad det vil ende med. Under alle omstændigheder ville det jo tjene Bygoms sag bedst, hvis man i fremtiden ikke hørte noget ufordelagtigt om arresthuset.

Med den slutreplik i ørerne går Bygom hjem. Lidt modfalden, lidt usikker på, hvad alt dette skal ende med. Han går ikke lige hjem, trænger til at få lidt luft, bulen i nakken efter Kristines nøgleknippe værker som bare pokker og luften er kølig og god og hvis han drysser gennem et par gader, gør en lille omvej, kan han ligesom samle sig lidt og spekulere over tingene.

Det er lige på den tid af dagen, hvor spradebasserne er ude og lufte deres stads, særlig på Østergade er der en promeneren af lapse og udstafferede fruentimmere, så det næsten ikke er til at komme frem. De svanser afsted med deres parykker, hilser skabagtigt til højre og venstre og standser pludselig op lige foran en, så man er lige ved at buse ind i ryggen på dem. Et

gammelt fjols med allongeparyk og sølvbeslået stok skaber sig næsten værre end de unge og bevæger sig henover fortovet med en sådan elegance, at alle forsøg på at komme forbi ham er forgæves. Han bærer sirligt den trehornede hat under armen for at alle kan få lejlighed til at beundre hans paryk og for at undgå gadesnavs på sine fine lyse strømper tripper han forsigtigt afsted, der står en sky af orangepomade efter ham og han uddeler nådige smil og nik til kvindekønnet, der med deres fiskebensskørter praktisk talt spærrer gaden uden at føle sig det ringeste generet af det. Bygom gør adskillige forsøg på at komme forbi den gamle pyntedukke, men når der synes at blive plads til højre for ham og Bygom ved et par hurtige skridt vil smutte forbi, går pyntedukken uvægerligt lidt mere til højre, så passagen spærres og Bygom må blive hvor han er. Og når der synes at være mulighed for at komme forbi ham til venstre, træder den gamle idiot gudhjælpemig til venstre og tvinger Bygom til at holde sig bag ham og nyde pomadestanken. Hvis han så endda ikke bevægede sig så langsomt som en skildpadde. Prøver Bygom på at træde ud på gaden, er der øjeblikkelig et modgående fiskebensskørt eller en portechaise, å dette forbandede Østergade, gud ved hvad de mennesker egentlig bestiller, siden de har tid til at gå og svanse her midt på dagen.

Og da den gamle kvindebedårer pludselig møder en bekendt og uden at ta hensyn standser op og spærrer fortovet totalt, mister Bygom sin krampagtige godmodighed, blir med en gang brutal og arrig og skaffer sig vej frem ved et solidt puf til det gamle stativ. Bag sig hører han forargede udbrud, men gal og stram i ansigtet baner han sig vej videre frem, hvis de driverter

ikke tar hensyn til folk der har travlt, tar han heller ikke hensyn til dem. Og for at understrege, at han har travlt forcerer han sin gang og drejer af ved Integade, hvor der igen er til at være og hvor han kommer i tanker om, at han jo forresten ikke har særlig travlt. Men trøster sig med, at han kunne ha haft travlt, og at de mennesker i hvert fald ikke kunne vide om han havde travlt eller ej.

Da han drejer om hjørnet til Nikolajgade og kommer forbi værtshuset Bjørnen, synes han at høre en stemme derindefra, der forekommer ham bekendt, og da han stikker hodet indenfor døren, er det gud straffe ham skræderen, der sidder der døddrukken og holder foredrag. Bygom blir blå i hodet og er ved at få et anfald, dette her er sgu aldeles for morsomt, nu er potten fuld. Han springer til og griber rasende fat i skræderen, der i forbløffelse vælter ned af stolen og fuldstændig glemmer at gøre indvendinger, da Bygom slæber af med ham, fuldstændig glemmer at Bygom selv har givet ham lov at færdes i byen, når han da ellers havde et ærinde.

Da de kommer hjem og Bygom har fået åbnet døren til arrestkamret sender han med et vældigt puf skræderen på hodet ind i kamret og smækker døren efter ham med et brag. Nu skal det være løgn med al den blødsødenhed, de satans arrestanter tror efterhånden, at dette her er en gæstgivergård. Og da Bygom er kommet et stykke op ad trappen, vender han pludselig om, raser igen ned ad trappen, åbner larmende døren og farer lige ind gennem klyngen af arrestanter, griber kattekillingen, der ligger på briksen, snubber med et rasende tag fugleburet til sig og smækker igen døren i for næsen af de måbende fanger. Nu skal det være løgn, nu skal de få at mærke,

hvad det fører til at lønne ham på den måde for hans godmodighed.

Men her er Bygom nu alligevel gået for langt. Ikke sådan, at der er noget at sige til, at han midlertidigt forbyder dem at holde dyr og gå tur i byen, men det er *måden*. Hvad ligner det at blamere skræderen på den måde. Offentlig, mens folk ser på det. Hvad ligner det at komme farende her og slæbe af med dyrene på den måde. Og smække med dørene. Han kunne pænt og ordentligt ha sagt til dem at se nu var den jo gal med inspektionen og alt det der, de kunne ha talt fredsommeligt om tingene og fangerne ville ikke ha indvendt det fjerneste mod, at man for en tid gik lidt stille med dørene. Men istedetfor kommer manden farende her og opfører sig som en vanvittig.

Arrestanterne frygter, at de går hårde tider imøde og karetmaren foreslår lige rent ud, at de skal flygte fra arresthuset. – Her er ikke værd at være, sir han. Hans forslag vækker almindelig tilslutning, skræderen mener, at det kun er ret og rimeligt at de stikker af, når de blir behandlet på den måde, selvfølgelig blir de nok taget igen, men et stykke tid kan de vel holde sig på fri fod og oprigtig talt trænger man jo til at få lidt luft under vingerne.

Hvordan de skal flygte, er ikke noget problem. Gram, der hjælper til med rengøringen, har hver middagsstund nøglerne til kamrene, han lukker dem ud og fra loftslugen kan de som ingen ting fire sig ned ad et tov til Sluttergade, hvor der aldrig er et menneske på den tid af dagen. Et tov kan de sagtens skaffe, hvis der ikke ligefrem ligger et på loftet fra sidste gang, en fange stak af, ligger der en del stumper bag nathuset i kirken, som håndværkerne har efterladt.

De blir enige om at fastsætte afrejsen til næste dags middag. Karetmaren kaster et sentimentalt blik rundt i kamret og sir: jajada, så skal vi altså herfra, fra dette hyggelige sted, hvor vi har haft så mange fornøjelige stunder. Skræderen blir også lidt rørt, men trøster sig med, at man jo altid kan komme tilbage.

Efter at Bygom har aflagt rapport for Rothenborg og Kristine om sit besøg på rådhuset, blir man enige om, at det trods alt ser lidt tvivlsomt ud, om Bygom klarer den. Måske det ikke var af vejen, hvis Rothenborg skrev til magistraten og sådan for egen regning og Bygom uafvidende bekræftede Bygoms fremstilling af affæren og iøvrigt roste Bygoms evner som arrestforvarer og understregede de mange vanskeligheder, der var forbundet med denne stilling. Bygom finder at det er en god idé. Og når de så passer nøje på i den nærmeste fremtid, at der ikke blir grund til klage, skal det hele nok gå i sin mor igen. Drikkeriet og slagsmålene på kamrene må holdes nede, selvom indtægterne midlertidigt vil lide under det, fangerne må på ingen måde færdes udenfor arresthuset og ved næste henrettelse vil man bestræbe sig for at få en forsoning istand med byfogeden, hvad der nok skal vise sig ikke at være uklogt, selvom delinkventen så må forlade denne verden uden sang.

Om aftenen skriver Rothenborg brevet og næste morgen går han selv på rådhuset med det. Da han skal gå, træffer han i en af gangene byfogeden, det kunne ikke være bedre, han hilser overvældende høfligt på ham og da det ser ud til at falde i god jord, sir han nogle forbindtlige ting om vejret og hvad man ellers sådan kan finde på i farten. De følges ad ud på torvet og byfogeden det brave menneske besvarer den venskabelige holdning med den robuste hjertelighed, der passer til hans

væsen. Hvor herligt det er at komme på talefod, når der har været fjendskab, selv ikke det varmeste venskab kan afstedkomme så hjertelige følelser. De lader sig begge rive med af denne forsoning, går ind et sted og drikker et glas sammen, ja går endda tur op over volden. Intet er lettere end forsoning, tænker præsten, hvor jammerligt at mennesker dag ud og dag ind går og nærer et småligt had til hinanden, når det er så simpelt og så hjertevarmende at forvandle fjendskab til venskab. Han kommer i det vidunderligste humør af det og tænker rent sagligt, at her er stof til en præken på næste søndag, ja her er et budskab til menneskene, der vil blive hørt og vil bringe glæde og velsignelse. Ved tanken om en sådan prækens resultater blir han rørt og får hjertebanken, måske har han berørt det tema før, men først nu hvor han har oplevet velsignelsen selv, vil han kunne præke over det, så det gir genlyd, – han ser i ånden kirkegængerne efter gudstjenesten opsøge deres fjender, ser dem med tårevædede blikke falde i hinandens arme og erfare tilgivelsens glæde.

Et nyt venskab, der afløser et fjendskab, er blankt og strålende, og præsten tar med glæde mod en invitation om at spise til middag hos byfogeden. Og da det viser sig, at byfogeden om en og anden ting mener det samme som præsten, finder Rothenborg, at byfogeden er et begavet menneske.

I sin elskelighed sidder byfogeden og spekulerer over, hvorledes han skal motivere, at også han, trods alle misforståelser, finder at henrettelser bør foregå i en vis højtidelighed, men straks han berører emnet, blir præsten iskold. Og da byfogeden i sin robuste naturlighed intet mærker,

men godmodigt gir sig til at spøge lidt med præstens iltre holdning, da sangkoret blev splittet, blir præsten i et nu et bål af had til dette plumpe menneske, der agter et nyt venskab så ringe, at han øjeblikkelig vil benytte det til at retfærdiggøre sin egen holdning istedetfor at be Rothenborg om tilgivelse for den mangel på forståelse, han den dag udviste.

Han rejser sig og slynger den forbløffede byfoged i ansigtet, at de vist desværre har taget fejl af hinanden og at det er klart de intet har tilfælles.

Situationen går meget langsomt op for byfogeden, han føler at han på en eller anden fordægtig måde må ha stødt præsten og prøver forlegent at glatte det ud: Jeg har vist stødt Dem, det var ikke min hensigt.

Men Rothenborg står iskold og fjendtlig bag sin stol, at denne plumpe byfoged ikke engang ejer finfølelse nok til at vide, hvormed han har såret ham: Lad os ikke diskutere det, jeg ber Dem blot om at lukke mig ud.

Men nu blir byfogeden sgu gal: Nu blir De minsandten et nummer for morsom, min gode præst, hvis ikke jeg mente der var noget galt med Deres hode, skulle jeg ikke alene lukke Dem ud, men kaste Dem på hodet ned ad trapperne.

Og da Rothenborg stadig står der bag stolen og nidstirrer ham, farer han pludselig op og brøler: Se at komme afsted, ud af mit hus og det på minuttet.

Og da det virkelig ser ud til, at manden kan fare i hodet på ham, hvad øjeblik det skal være, blir Rothenborg lidt skræmt og fortrækker baglæns ud af stuen og er lige ved at falde over husbestyrerinden, der har stået udenfor døren og lyttet.

Da Rothenborg kommer hjem, er arresthuset på den anden ende: fire arrestanter er flygtet. Fra loftslugen hænger et hampereb og svajer for vinden og et af kamrene er tomt. Skræderen er væk, italieneren er væk, karetmaren og Gram er væk. Netop de fanger der fik den lempeligste behandling, dem der gik her og havde deres kronede dage. Til gengæld også dem, der så ud til at skulle tilbringe resten af deres liv her.

Arresthuskarlen er sendt for at underrette politiet. Det slipper man jo desværre ikke for. Bygom sidder i vagtkamret og er sunket sammen som en klud og da Rothenborg kommer op på anden sal står Kristine og kæler for papegøjen. Hun vender sig ikke om, da han kommer ind og da han går hen til hende, ser hun bare sørgmodigt og tankefuldt på ham og sir stille, at denne gang klarer de den ikke. Og som de står der overfor hinanden og det begynder at gå op for dem, hvad det betyder, er det Rothenborg det er ved at bryde sammen for. Han står og blir sløret for øjnene og får en klump i halsen og da hun gir sig til at stryge ham over håret og hvisker hans kælenavne, kan han ikke klare den længere, men gir sig over, lægger sit hode mod hendes skulder og presser hende til sig.

Lidt efter er der bulder på trappen, det er politiet, der anmassende og støjende gør deres entre og ikke er fri for at nyde situationen lidt, ved den slags lejligheder får ens myndighed og betydning sin rette baggrund. De lægger beslag på det store bord i Bygoms kammer og sætter sig til at optage rapport, overtager så at sige magten i arresthuset og tar sig selv forfærdeligt højtideligt. Da Bygom har afgivet forklaring, sender de bud til rådhuset og da han kommer tilbage, får Bygom besked på, at han er arresteret og må finde sig i at to

betjente ledsager ham til det tomme kammer og slår døren i lås bag ham. Kristine vil øjeblikkelig over på rådhuset, men politiet holder hende tilbage og end ikke Rothenborg får lov til at forlade arresthuset. Da byfogeden lidt senere ankommer, drejer Rothenborg om på hælen og går op på sit kammer.

Næste morgen er det officielt, at Bygom er suspenderet og midlertidigt under arrest. Til konstitueret arrestforvarer er udnævnt en politibetjent ved navn Barmeyer, der ankommer endnu samme formiddag og overtar regimet.

Tiende kapitel

Og nu går det slag i slag. Kristine tar igen det fine tøj på og drager af gårde, hun er væk et par timer, men da hun kommer tilbage ser hun nedtrykt og modfalden ud, så hvem det nu end er, hun har aflagt et besøg, har vedkommende ikke kunnet gi hende håb om at sagen dennegang stod til at redde. Men da hun ikke hører til dem, der gir op, tilbringer hun og Rothenborg en hel lang aften med at skrive et langt og hjertegribende brev til kongen og anråbe om langmodighed. Præsten er jo en mand, der forstår at forme sproget og han sparer ikke på krudtet. Alligevel synes Kristine ikke at ha megen tiltro til en redning, i de følgende dage blir hun mere og mere tavs og kort for hodet, hun kommer ikke mere op på Rothenborgs kammer og når han er nede for at spise, er hun adspredt og svarer ham dårlig nok, når han taler til hende.

Stemningen i arresthuset er i det hele taget mat og trøstesløs. Barmeyer er endnu en fremmed, han er barsk og fåmælt og tillader ikke den ringeste afvigelse fra reglementet. Han er flyttet ind i delinkventstuen, der til det formål er ryddet og man har uden videre parlamenteren beslaglagt den ene af præstens stuer, adskilt den fra de øvrige med tømmer og jern og indrettet den til ligstue og delinkventrum. Bygom sidder stadig under arrest og må end ikke modtage besøg af hverken sin kone eller præsten. De flygtede fanger er som opslugt af jorden og endda besvarer man ikke et tilbud fra Bygom om egenhændig at opspore dem og føre dem tilbage, hvis man vil sætte ham på fri fod.

En aften, da Rothenborg mismodig er på vej op ad trappen, studser han idet han går forbi døren til Bygoms lejlighed ved at høre stemmer derindefra. Han blir stående og lytter og lidt efter skelner han Kristines røst og en mandsstemme. Han blir aldeles stiv, får den voldsomste hjertebanken og kan ikke flytte en fod. Mandsstemmen er Barmeyers, hans dybe stemme er ikke til at ta fejl af. Præsten lytter, lytter anspændt, om der dog ikke skulle være en tredje stemme, men der er kun de to. Hans strube snører sig sammen, han er ved at kvæles, hvad har Barmeyer at gøre hos Kristine. Når der af og til blir stille derinde, blir Rothenborg som is, han presser øret mod nøglehullet og glemmer aldeles sin præsteværdighed.

Et øjeblik overvejer han at banke på døren og gå rask derind. Hvad mærkeligt ville der være i det, det ville jo kun være, hvad han så ofte har gjort. Men alligevel opgir han det igen og går omsider mismodig og nedslået op til sig selv, glemmer helt at stirre vredt på den ny delinkventstuedør, lukker sig bare træt og kraftesløs ind og sætter sig på sin seng.

Næste dag beslutter han at være kold og formel ved middagsmåltidet, men glemmer det fuldstændig ved at erfare, at det er blevet ordnet sådan, at Barmeyer skal spise sammen med dem. Under hele måltidet er det ham knap muligt at få en bid ned og da Kristine tildeler Barmeyer et bedre stykke kød end det han selv får, føler han sin frygtelige mistanke gjort til vished og rejser sig og går under påskud af ingen appetit at ha. Han går igen op på sit kammer og prøver at sætte sig ved bordet og arbejde på sin søndagspræken, men det er ham umuligt at samle sine tanker. Det er jo ikke bare det med Kristine, når alt kommer til alt er det såmænd også bare noget han bilder sig

ind, overfølsom som han er efter al den modgang. Hun er selvfølgelig oprevet og mærkelig over hele denne affære med Bygom, det går over igen. Og hvis det ikke går over igen, kan det jo også være så nogenlunde ligegyldigt, deres forhold har været en storartet og opløftende ting, men sådan noget kan jo alligevel ikke vare evigt og skal heller ikke gøre det. Når han overhovedet hefter sig ved det, er det fordi forholdene iøvrigt er så utålelige, hans embede er ved at blive ham forhadt, alle hans anstrengelser, hans uegennyttige anstrengelser, blir enten slået ned eller misforstået. Kommer han redeligt og ærligt til en fjende og tilgiver ham, ødelægges det ved plumphed og grovhed, vil han løfte henrettelserne op i et højere plan, slås han ned af nag og nid, vil han dække over Bygoms naragtigheder og gemme fugle og katte og gud ved hvad på sit kammer, takker den rå fyr ham med slagsmål og nedrige beskyldninger i øvrighedens påhør. Vil han gøre kirken til et anstændigt guds hus, straffer myndighederne ham med en udgift på 63 rigsdaler. Han har givet sin kærlighed til Kristine, der var ensom og ulykkelig i sit ægteskab, og såsnart der optræder et nyt mandfolk i huset, ovenikøbet en så latterlig person som Barmeyer, blir hun optaget af det og glemmer endda at påse om pigen passer hans planter og gør ordentlig rent hos ham. Se bare der på det gamle testament, tommetykt støv. Se bare på sengen, sjusket og uordentligt redt. Om det så er det snavsede glas fra i forgårs står det stadig på bordet.

Nogle dage senere kommer Bygom på fri fod, ja han ikke alene kommer på fri fod, men erholder endda tilladelse til at blive boende i arresthuset, sålænge sagen står på. Om det nu er fordi han ikke kan tåle at gå og se en anden rode med hans

embede eller det er af andre grunde, er han imidlertid aldrig hjemme fra den dag han blev løsladt, knapt nok om natten. Måske går han virkelig rundt i byen og bilder sig ind, at han kan fange flygtningene, måske render han fra Herodes til Pilatus for at redde sin stilling. Mest sandsynligt er det vel, at han bare sidder og pimper den rundt om på værtshusene, der er såmænd nok af tidligere arrestanter, der vil gi en genstand på ham sålænge skandalen om ham er frisk. Hvad skulle han desuden derhjemme, gå rundt i arresthuset og ærgre sig eller måske sidde i sin stue og holde Kristine i hånden. Det sidste overlader han så hjertensgerne til Rothenborg. Eller til Barmeyer, hvis det i mellemtiden skulle være blevet ham, det liderlige kvindemenneske har kastet sine øjne på. Ihvertfald er Bygom inderlig overbevist om, at nu hvor han ikke har nogen stilling mere, har hun mistet ethvert gran af interesse for ham, så lad bare mosjø Rothenborg more sig. Eller mosjø Barmeyer. Eller dem begge to.

I virkeligheden ser det ud til, at Bygom har ret i sin mistanke. Det fejlagtige i hans opfattelse ligger måske kun i, at han ikke kan se det ophøjede og selvfølgelige i, at en kvinde foretrækker den mand, der kan byde hende de betingelser hun sætter pris på. Kristine sætter pris på livet i arresthuset og det er for hende en ganske selvfølgelig ting at gå til Rothenborg og be ham være hende behjælpelig med en skrivelse til magistraten, i hvilken hun vil ansøge om tilladelse til at bestride embedet i kompagniskab med Barmeyer.

– Hvad –, sir Rothenborg og stirrer fortabt på hende. Hun misforstår hans overraskelse og forklarer ham, at det slet ikke er så usandsynligt, at det kan la sig gøre. Dels vil magistraten

derved spare en eventuel pension, dels er hun bedre end nogen anden inde i arresthusets forhold og vil kunne bidrage til at det hele i fremtiden vil kunne gå glattere end hidtil. Og dels ville det være en smuk handling af magistraten, da hun jo ingen andel har i de misligheder der har fundet sted og nu uforskyldt vil komme i den forfærdeligste nød, hvis Bygom blir afskediget.

Der sidder den arme præst og prøver på at skjule, hvad der foregår i ham. Og da han omsider løfter hodet og betragter hende med et alvorligt og forskende blik, sidder hun der og ser så uskyldig og dejlig ud, at han ikke kan forlige dette ansigt og dette sind og med glæde tar mod den tanke, at hele denne søforklaring er noget hun kommer med, fordi hun er for undselig til at sige lige rent ud, at hun gerne vil blive i arresthuset for fortsat at kunne være i nærheden af ham. Han vover dog ikke at spørge hende direkte, han klynger sig til dette spinkle håb og tør ikke udsætte det for tilintetgørelse, aner måske inderst inde det usandsynlige i denne forklaring, men vil tro den. Vil med djævelens vold og magt tro den, da jo ellers alt om ham vil synke i grus.

Så skriver Rothenborg ansøgningen og som det hæderlige menneske han er lægger han al sin kraft og overtalelsesevne i den. Og da han er færdig og har læst den højt og indkasseret den anerkendelse, han fortjener, spør han hende, hvad hun da egentlig har tænkt sig med Bygom. For selv om Bygom er et elendigt skvat og uden karakter og kraft, har Rothenborg ondt af ham, føler for ham i hans nuværende situation og står ham gerne bi på en eller anden måde.

Kristine forklarer, at hun ikke længere kan leve sammen med Bygom og ber endda Rothenborg om at være sig behjælpelig ved

delingen af fællesboet. Det er vanskeligt at få ordnet, da Bygom aldrig er hjemme, men måske kan de stoppe ham en morgen inden han stikker af.

Det er lige ved at flyve Rothenborg af munden, hvorfor hun ikke ber Barmeyer om det, men han behersker sig og lover at assistere, når delingen af boet skal finde sted.

Da Rothenborg næste dag går på rådhuset for at hente sin løn, har de infame mennesker trukket de 63 daler fra. Det kommer som et slag for ham, hans økonomiske forhold står på de svageste fødder og han kan på ingen måde klare sig med det, der blir tilovers. Han anmoder om da ihvertfald at måtte betale disse ulyksalige penge i rater, men magistraten er ubøjelig og vil end ikke diskutere sagen.

Da han er kommet ned på gaden, står han og sunder sig lidt og tar så en rask beslutning og går derop igen. Han prøver dennegang at være en kende ydmyg i holdningen, at appellere til deres forståelse, de må jo kunne indse det, med disse penge kan han ikke klare sine udgifter, hvis han blot kan få henstand med halvdelen, kan han klare den og og vil være dem tak skyldig.

Men magistraten er ubøjelig hvad disse penge angår, de blir ganske vist mildere i tonen ved at se hans ydmyghed og siger nogen pæne ting om at man jo ikke bærer nag til ham for hans person men kun for hans opførsel, men disse penge er nu engang trukket fra og derved blir det, det er ikke magistraten, der har pådraget ham denne udgift, men ham selv.

Hvis nu Rothenborg havde haft råd til det, ville han ha bruset op og vist dem sin foragt over, at de lønner hans ydmyghed ved at spille faderlige. Men Rothenborg har ikke råd til det, han går

endda den modsatte vej og blir mere ydmyg og anmoder i en underdanig tone om et forskud på næste lønudbetaling. Men selvom magistratens langmodighed er uendelig og man ved lidt smiger og, underdanighed kan få dem til næsten alt i denne verden, stiller sagen sig jo anderledes, når det er penge der er tale om.

Også dette afslag tar Rothenborg fromt og i ydmyghed. Han står der på kontoret og gør sig bevidst så lille, som det er muligt, kun besjælet af den tanke, at han må ha de penge og at ydmyghed er det eneste der kan føre ham til målet. Han står der og sir ikke noget, smide ham ud kan de jo dårligt og før eller senere må de dog gi efter.

Der opstår en pause. Præsten står der og drejer sin hat mellem hænderne og gør ikke mine til at ville gå. Men hvis han ikke vil gå, så lad ham blive stående, magistratsmenneskene melerer sig ikke deri, hvis han har lyst til at blive stående, så lad ham for guds skyld blive stående til juleaften, hvis han finder behag i det. Sagen er afgjort og de sætter sig så småt til at arbejde igen med deres skriverier.

Da Rothenborg indser, at hans taktik er forfejlet, rømmer han sig, at han jo må ha de penge om han ellers skal kunne bestride sit embede.

Man trækker bare på skuldrene og skriver videre.

Så får præsten en idé og spør om de da vil gi ham en måneds forskud hvis han sætter pant for pengene, to sølvdåser og nogle værdifulde medaljer.

Men kæmneren bare ser på ham uden at svare.

– Og gulddopperne i min præstekrave, fortsætter Rothenborg, der nu er på fortvivlelsens rand.

Men nu blir det alligevel kæmneren for broget, han rejser sig fra skriveriet og holder en forfærdelig dundertale til præsten og slutter med at sige, at han ikke alene ikke kan få forskud, men at man for fremtiden endda ikke længere vil finde det rigtigt at udbetale ham hans løn månedsvis, når han i den grad mangler evne til at administrere.

Så brister det for Rothenborg. Han blir aldeles ude af sig selv, rasende over at ha ydmyget sig til ingen verdens nytte vælter han de værste skældsord af sig, som han erindrer, og lader skinne igennem, at det sidste ord ikke er sagt i denne sag, kommer med forblommede trusler og hentydninger til, at også kæmneren har overordnede og at han skal komme til at erfare at her er han alligevel gået for vidt.

Og med denne salut sætter han sin hat på hodet og forlader kontoret.

Da han kommer hjem og sidder på sit kammer og igen er faldet til ro, står det ham klart, at han vil blive uhjælpelig til grin, om han ikke mægter at gøre alvor af sin trussel. Det falder ham straks ind at skrive til kongen, dels af gammel vane og dels fordi det nu altså er den højeste myndighed. Og så måske fordi en reprimande fra kancelliet er en af de få ting på jorden, magistraten har respekt for. Men midlet er brugt for tit og tilsyneladende har kancelliet endnu ikke reageret på en eneste af de mange skrivelser, han i tidens løb har sendt dem.

Og da han nøjere har overvejet tingen, beslutter han at klage til generalkirkeinspektionskollegiet, nye sværd bider bedst og desuden kan kollegiet se med friske øjne på sagen og vil blive forbløffede over at erfare, hvad man har vovet at byde en kirkens tjener.

Det blir en klage med næb og klør, særlig lægger han vægt på det forargelige forhold, at et lokum står ved herrens alter, han skriver det ordret og sætter tre streger under det. Og da han omsider er færdig og læser den igennem, blir han end mere oprørt ved at se, hvor frygtelige disse anklager ser ud på papiret, hans forargelse blir stærkere ved at læse det med en udenforståendes øjne og han gentar atter og atter for sig selv, hvor fuldkommen oprørende forholdene, omkring hans embede er. Denne skrivelse vil ikke forfejle sin virkning, mere forstokket er verden vel ikke end at hårene vil rejse sig på kollegiets hode ved at erfare disse forhold.

Han blir helt vel tilmode, tingene vil afgjort efter dette komme i orden og han vil få den oprejsning, der tilkommer ham. Til syvende og sidst er der vel også en slags retfærdighed her på jorden. For de store kanoner i toppen har vel selv brug for en slags retfærdighed. Selv de rige har vel brug for en slags retfærdighed. Hvordan skulle man ellers kunne beskytte sine ejendele, hvordan skulle man kunne holde sammen på et samfund, hvis tingene ikke gik efter nogenlunde rimelige regler.

– I dette øjeblik trænger en klingende kvindelatter op gennem huset. Det er Kristines latter og ind imellem hører han Barmeyers dybe røst, de er åbenbart på vej op ad trappen. Det lader til at de morer sig. Han gennemrystes af jalousi og had, sidder og kommer til at ryste og blir ved at gentage for sig selv, hvad i alverden det egentlig kommer ham ved. Han gider end ikke tænke på hende, det latterlige kvindemenneske, der smider sig selv til højre og venstre til hvem der bare gider. Han for sin part ihvertfald har fået tilstrækkeligt, engang troede han

i sin naivitet på hende, men han har fået øjnene åbnet og ser hende klart som hun er. Hun er forelsket i arresthuset og i sin papegøje og i sig selv. Hendes handlemåde har vist ham, hvor kynisk og beregnende hun er og han for sin part vil ihvertfald ikke ha mere med hende at gøre. Så meget er sikkert. Så kan hun gøre sig alle de anstrengelser, hun vil, han er ubøjelig.

Han hører de lukker sig ind i lejligheden. Han sidder stille og forpint og lytter. Lytter med hele sin krop. Hvor vidt er det kommet mellem dem? Han ser hende for sig sammen med Barmeyer, hendes øjne er glansfulde, hendes øjnes forunderlige lys stråler. – Præstens underlæbe dirrer, han sidder og kradser i bordet med papirkniven, vil ryste det af sig, hvordan var det nu, hans præken, han må tænke på sin præken. – Men det er umuligt, hvor han end ser hen, ser han hendes ansigt. Han rejser sig heftigt, går frem og tilbage over gulvet, spotter sig selv og vil, *vil* tænke på sin præken. Men han klarer det ikke, hendes ansigt er ham ganske nær og det er forunderligere og dejligere end nogensinde før. Han gør en kraftanstrengelse for at komme fri, taler højt til sig selv: nå min gode Rothenborg, det var den præken, – men bryder pludselig sammen, sætter sig på sengen, presser hænderne mod sit ansigt og kæmper mod den bevægelse, der er ved at overmande ham, borer sit hode ned i sengetøjet og kan ikke længere stå imod, der går som krampetrækninger igennem ham, han gennemrystes af lidelse og presser sine knyttede hænder mod sine øjne.

Og da det blir tid at spise til aften, ligger han endnu på sengen. Og da pigen banker på hans dør og siger at de skal spise, svarer han uden at rejse sig, at han ikke kommer. Måske vil Kristine komme op og spørge om grunden. Men tiden går og

der kommer ingen. Han skønner, at de forlængst er færdig med måltidet og lader de plagsomme tanker strømme ind over sig uden kraft til at stå imod.

Da det er et stykke ud på aftnen og bælgmørkt i rummet, rejser han sig fra sengen, tænder et vokslys og prøver at stramme sig op. Han tænder en pibe, tar en bog og prøver mismodigt at komme igang igen efter det lille anfald af pip, der jo er forståeligt efter alt hvad han i den senere tid har været ude for, naturligvis slider disse vanvittige forhold i dette arresthus på ham, der er grænser for hvad et menneske kan holde til og der er intet mærkeligt i, at han bukker under, overanstrengt og træt som han er.

Men der er ingen kraft i hans hykleri. Lidt senere rejser han sig, tar sin slåbrok på og lister sig ned ad trappen. Arresthuset er ikke helt faldet til ro, der er endnu lidt murren i det, smålyde og pusleri rundt om i bygningen og først da han har stået et stykke tid ved døren og anstrengt sin hørelse, kan han skelne stemmerne. De taler ikke særlig højt og somme tider er der længe imellem de taler. Men han blir klar over, at der kun er de to. Bygom er ikke hjemme.

Rothenborg står længe der på trappen. Hvor længe ved han ikke selv. Måske en time. Måske to. Der er koldt og trods sin slåbrok ryster han af kulde, men han mærker det ikke, hele hans væsen, hele hans opfatteevne er inde bag den dør. Lydene rundt om i huset begynder at dø bort, nattens stilhed lægger sig over det og han står der stadig. Af og til strejfer den tanke ham, at han bør gå op, men det er kun altfor let at blive tanken kvit.

Efterhånden lytter han ikke længere, men bare står der. Stivnet af kulde og ufølsomhed står han lænet op ad væggen og

lader tiden passere uden længere at ha nogen forestilling om hvorfor han står der. Han tænker ikke længere, føler ikke længere, er på en måde gået istå. Han er ikke længere jaloux, alle lidenskaber i ham er døde, hans sjæl er kold og tom. Hans øre modtar lyden af vægterens sang nede på torvet, men det trænger ikke ind i hans bevidsthed eller det er ham ligegyldigt.

Pludselig blir der støj inde bag døren. Det rykker til i ham, han vågner op, han er stiv i alle lemmer og kan næsten ikke bevæge sig. Støjen blir stærkere, de er kommet ud i køkkenet. Chocket gør ham fuldstændig klar, han tumler ned ad trapperne og standser ikke før han er på afsatsen nedenunder.

Der blir han stående. Han er igen ophidset, hans hjerte hamrer så det gør ondt, selv i håndleddene kan han føle pulsens voldsomme slag.

Men døren deroppe forbliver lukket. Han står i en unaturlig stilling med den ene fod oppe på trappen og med hånden på gelænderet, foroverbøjet og lyttende.

Så! Nu skramler det ved døren. Å, de har haft slåen for. Opdagelsen går som is igennem ham og han må åbne munden for at få vejret. De kommer ud på trappen, begge to kommer de ud. Deres stemmer hvisker, men de er så tydelige, som var de her ved siden af ham.

Så går Barmeyer op ad trappen. Lidt efter standser han og hun må ved en bevægelse ha giet udtryk for noget, for han hører tydeligt Barmeyer hviske: Sludder og vrøvl, kom du bare.

Og lidt efter hører Rothenborg Kristine lukke døren og følge efter Barmeyer op ad trappen.

Elvte kapitel

En morgen er byen hvid af sne. De store lette tøfnug ligger i et tykt lag over tagene, hænger i store flager på træerne og ligger som et blødt, hvidt tæppe på torvene. Men hvor en vogn har sat sine hjulspor i gaderne og hvor et menneske har sat sin fod, blir sneen øjeblikkelig til vand og sjap og et stykke opad formiddagen er gaderne ufremkommelige af ælte og pløre. Gadedrengesværmene har vældigt sjov af sneen, selv tøsne kan man få en slags snebolde ud af, man presser en kugle godt sammen og svinger den rundt med armen, så vandet går fra og den blir ishård.

I sin nye hvide dragt tar byen sig storartet ud, der er julestemning over de snelagte tage og det myldrende liv i de sølede gyder, men for den, der tvinges til at være på gaderne i det utålelige sjap er der måde med begejstringen. En nydelig ung borgerdatter, der åbner vinduet og overrasket blændes af alt det hvide, blir begejstret og råber at mama endelig må komme og se, og på Ulfeldtsplads skutter en visekælling sig og bander over alt det skidteri, vorherre i nattens løb har sendt ned over byen.

Også Rothenborg åbner sit vindu og står og stirrer ud, lægger knapt mærke til, at der er faldet sne i nattens løb. Han står holdningsløs og træt i det åbne vindu og falder i staver. I etagen under ham er der en råben og et skænderi af den anden verden, men han synes knapt at opfatte det, han binder mekanisk sin halsklud og går mekanisk hen foran spejlet og purrer op i parykken. Som han gør det hver morgen.

Sløv og ligegyldig åbner han døren og går ned ad trappen. Det er inde hos Bygoms de skændes, han står lidt stille på afsatsen og hører, at det er stueuret, de skændes om. Han hører Barmeyers dybe stemme og Bygoms hidsige protesteren. De er altså ved delingen af fællesboet og Barmeyer har overtaget hans hverv som beskytter af Kristines rettigheder. Af og til skærer Kristines stemme gennem larmen, hendes stemme er uskøn og simpel i sin arrighed.

Det trænger knapt ind i præstens bevidsthed, hans sløve ufølsomhed er et panser mod yderligere sindsbevægelser, han går videre ned ad trappen i en apatisk og sløv forundring over de berusende og heftige følelser, han har kunnet nære for et menneske, der er ham fremmed og ligegyldig.

Da han kommer ned til vagtkamret, åbner han skabet, finder en dunk brændevin frem, fylder et glas og tømmer det i et langt drag. Fylder det pånyog tømmer det. I eftermiddag har han en henrettelse, en kvinde der er dømt til at miste huden og til knibning fem gange inden hun får lov til at forlade denne jammerdal. Men henrettelserne gør ikke længere indtryk på ham, liv efter liv forlader jorderig på skafottet i en meningsløs og trættende ensformighed. Det værste der kunne hænde Rothenborg er hændt ham, han er overmandet af tvivlen om sin egen berettigelse, der synes ikke at være brug for ham, fangerne kan dø uden hans hjælp, det plus han mente at være i en kvindes tilværelse er han under alle omstændigheder ikke mere, hvis han da nogensinde har været det, måske var det sig selv hun tilbad under deres natlige udskejelser, embedet synes at kunne være ham foruden, ja det ser endda nærmest ud til at magistraten vil ånde lettet op ved at vide ham fjernet. – Og for

ikke at se tvivlen i øjnene har han klynget sig til kampen for den ligegyldige detalje, gjort den til en skanse, han måtte holde, han er blevet kværulant. Og for ikke at blive overmandet af tvivlen, har han klynget sig til følelsen af sin egen livskraft og forstærket den, tilbedt den, gjort den til et bærende princip, kaldt den guds levende kraft. Tilbedt den i hendes øjnes forunderlige lys og gjort horeriet til en hellig handling. Og uden denne følelse af levende liv, der strømmer i ham, har hans eksistens ingen berettigelse. Brændevinen varmer ned igennem ham og gir følelse af liv. Han ville forbedre og reformere, men denne varme ned igennem ham er den eneste sikre realitet i verden. Denne by og dette embede! Dette evige skafot, disse trillende hoder, disse brustne øjne og blodige forpiskede kvinderygge, disse elendige der klynger sig til kagpælen for at stå de sidste frygtelige lidelser igennem. Denne bøddel, der hudstryger disse jamrende kvinder, disse prostituerede, som han har tjent penge på ved at gi dem smørekure mod den frygtelige sygdom, der æder deres kød, – og som han efter piskningen igen vil gi smørekure.

Rothenborg går videre ned ad trappen, går over i kirken, hvor han igen går istå og i uendelig lang tid står og stirrer ud over det øde kirkerum, bænkerækkerne, den forhøjede prækestol, det nyopførte skillerum, nathuset og den flyvende engel, vokslysene, der forlængst er nedbrændte og ikke siden er blevet erstattet af nye.

Og da han omsider træt og modløs igen går op ad trappen, går han igen ind i vagtkamret for at skænke sig et glas. Men netop som han sætter glasset til munden, lyder der skridt

udenfor og Barmeyer kommer ind og studser ved at se præsten stå der med glasset i hånden.

– Nåe –, sir Barmeyer og er lidt overrumplet af situationen.

Rothenborg forklarer sagtmodigt, at han var lidt træt og sløj, trængte til noget at styrke sig på, men ikke havde noget på sit kammer og kom i tanker om, at der vist stod noget her i vagtkamret. Han vil selvfølgelig betale, hvad han har drukket. Det finder Barmeyer er rimeligt og vil gerne ha betalingen med det samme.

– Jeg har vist ingen på mig, sir præsten og føler rødmen stige op i kinderne, står lidt og er utilpas over situationen og går så tvært forbi arrestforvareren og op til sig selv.

Lidt efter sender han pigen i byen efter en dunk. Hele dagen viser han sig ikke udenfor sit kammer.

Da pigen hen under aften banker på, ber han om at få maden bragt op. Det er Kristine selv, der kommer med den. Det gir et chock i ham, han ligger på sengen, han har slåbrokken på, hans paryk ligger på natbordet og alt i stuen er et eneste roderi.

– Hvad fejler du, spør hun, mens hun rydder bordet og dækker op.

– Intet –, svarer han og stirrer stift op i loftet. Han undrer sig over det bløde og fredsommelige i sit tonefald og finder sig selv svag og naragtig.

Og da hun spør, om hun skal rykke bordet hen til alkoven, svarer han overhodet ikke, men ligger med rynkede bryn og er fast besluttet på at la hende forstå, at han ikke regner hende for det skidt, han træder på.

Men da det ikke synes at gå op for hende og hun endda går så vidt, at hun sætter sig på sengekanten og ser på ham, rejser han

sig i sin forstilte fjendtlighed fra sengen og vil gå hen til vinduet. Men han har ikke regnet med sin beruselse, han kan ikke støtte på benene, hele stuen sejler for ham, han vakler, griber fat i bordet og står der og svajer.

Men da hun vil støtte ham, blir han komplet rasende og støder hende brutalt fra sig.

– Men herregud, menneske, sir hun, – hvad går der af dig.

– Af mig –, råber han rasende, – af mig? Hidsigheden og hadet er ved at gøre det af med ham, han vil ta fat i hende, men hun viger ængstelig tilbage. Så slår en idé pludselig ned i hans omtågede hjerne: Gi mig necessairen igen, sir han. De har ingen ret til den længere.

– Necessairen –, sir hun og blir med en gang nøgtern og praktisk anlagt. – Necessairen er min, du har giet mig den og det er min.

Gi mig necessairen, – gentar han og ser ud som vil han kaste sig over hende.

Hun viger forsigtigt hen mod døren: Aldrig i evighed, – sir hun.

Og da han gør mine til at ville gå efter hende, åbner hun rask døren og forsvinder.

Hen på aftnen, da arresthuset er ved at gå til ro, ramler han ned ad trappen. Han kan dårlig støtte på benene og klamrer sig til gelænderet. Da han når afsatsen nedenunder, gir han sig til at dundre på døren ind til Bygoms. Og da ingen åbner, dundrer han hårdere og tar tilsidst i klinken for at åbne den og gå ind. Men døren er lukket og der er ikke en lyd bag den.

Han står lidt og stirrer på den lukkede dør, dundrer endnu engang og gir sig så igen på vej op ad trappen. Da han er udfor

den gamle delinkventstue, hører han stemmer, standser, står lidt og lytter. Nå her er altså de kælne duer søgt op, han skelner tydeligt Kristines stemme og Barmeyers dybe røst.

Han dundrer på døren. Og da der ikke øjeblikkeligt svares, dundrer han igen.

Lidt efter spør Barmeyer gennem døren, hvem det er.

Han råber, at det er ham og at han vil tale med Kristine.

Barmeyer svarer, at hun ikke er der.

Og da Rothenborg råber igen, blir der ikke svaret. Så dundrer han påny på døren. Dundrer uden ophør, til man hører slåen rasende blive skudt tilside og Barmeyers hode stikker frem: Er De blevet aldeles skør, De hører jo hvad jeg sir, hun er ikke her.

Men i det samme lyder Kristines stemme: Hvad vil De.

Hahae –, sir Rothenborg, så duen var der alligevel. Hvad jeg vil, jeg vil ha den necessaire og det lige på stedet.

– Luk døren –, sir Kristine. Og døren lukker sig igen for ham og alt hvad han dundrer forblir den lukket.

Nu blir den gode præst aldeles ude af sig selv, han ramler ned ad trappen, ned i vagtstuen, tar øksen, der står i hjørnet, farer igen op ad trappen og gir sig uden varsel til at hamre løs på døren som en gal.

Så går slåen fra igen og Barmeyer hvirvler ud i hodet på ham. Men præsten er et vidunder til at værge sig, beruselsen og hadet har givet ham en afsindig styrke, det lykkes ham at få Barmeyer væltet over ende, og da arrestforvareren kommer på benene igen, klamrer de sig til hinanden til de mister balancen og trimler ned ad trappen. Ved foden af trappen får Barmeyer overtaget og med et vældigt slag ud i mørket får han slået præsten bevidstløs.

De begivenheder, der vil bringe afslutning på en af de mest bevægede perioder i arresthusets historie, er ved at nærme sig. Om nogle dage er det jul, der raser en snestorm over byen og det er ikke vejr at være ude i. Sneen hober sig op i driver ved gadehjørnerne, de handlendes jernskilte skriger og klaprer for stormen, fra udliggerne i gavlene hænger istapper og foran byens porte har man hver morgen et værre mas med at skovle og skuffe driverne væk for at gøre farbart for bøndernes vogne, hvor kuskene sidder og kryber sammen i mægtige kavajer og klaprer tænder af kulde. Det er årets sureste og ondeste tid, det er mørkt til langt op på dagen og hvis ikke arresthuset i denne tid var et helvede af had og sammenstød, ville man tilbringe så mange af døgnets timer som muligt i alkoverne og gravet ned i briksenes strå og sløve sig igennem de sure dage. Men arresthuset har aldrig være mere vågent end nu. Barmeyer har sendt en lang klage over præsten til magistraten og præsten har sendt en lang klage over Barmeyer til magistraten, generalkirkeinspektionskollegiet har haft en kommission på arresthuset for at sætte sig ind i forholdene, kancelliet har fordret en redegørelse af magistraten og magistraten har klaget til kancelliet over Rothenborg.

– Se –, forklarer Barmeyer i sin skrivelse, – årsagen til hele postyret er denne præst, der ved nattetid hamrer løs på kammerdørene med en økse, der raver rundt i beruselse fra morgen til aften og overfalder arrestforvareren, hvor han træffer ham, som nøder fangerne til at invitere sig på brændevin, da han ingen penge har, ja som end ikke viger tilbage fra at stjæle fra Barmeyers depot af brændevin og iøvrigt presser penge af fangerne for at kunne sende pigen i byen efter

nye forsyninger for at holde sin beruselse vedlige, i Fredags har pigen således tre gange været i byen efter brændevin trods Barmeyers forbud, da det er rimeligt, at den brændevin der drikkes indenfor arresthuset, også købes indenfor arresthuset, såsom det jo er magistraten bekendt, at en vigtig del af arrestforvarerens indtægter stammer fra salget af brændevin og arrestforvareren ikke vil kunne bestride sine udgifter, hvis salget unddrages ham. Og hvad præstens klager over det gudsbespottelige i at ha et nathus i kirken angår, kan man vist i dette som i andre spørgsmål ikke tage Rothenborg alvorligt, da han i umindelige tider har haft en natpotte stående i skriftestolen, der dog er betydeligt nærmere ved altret.

– Siden Barmeyer blev konstitueret, har der ikke været et roligt minut i arresthuset, – hævder Rothenborg, – dette menneske er faret frem med et magtbegær og en råhed uden lige, således har han gentagne gange overfaldet Rothenborg voldeligt, blandt andet en aften da han bankede på for at bede om en af sine ejendele, der uretmæssigt blev forholdt ham. Barmeyer har omdannet arresthuset til et veritabelt værtshus for at tjene penge på det, han animerer fangerne til at drikke, drikker selv med dem og holder endda værtshus for folk fra byen. Han har uden videre beslaglagt en af præstens stuer til delinkventstue og favoriserer dem af fangerne, der kan bestikke ham, således har han bevisligt af arrestanten Egholm modtaget i snesevis af ænder og kyllinger og deltaget i gilder, denne arrestant arrangerede og hvor man frådsede i østers, vin og alle mulige delikatesser. Som tak havde denne Egholm fået tildelt det største og bedste kammer, mens andre arrestanter pakkedes tre-fire sammen i de mindste og usleste kamre,

nemlig de arrestanter der intet havde at bestikke med. Barmeyer havde desuden chikaneret gudstjenesten ved at overtale fangerne til ikke at deltage og han havde direkte opfordret sin tjenestepige til at forstyrre præstens præken med tilråb. Han havde i ondskab frataget præsten nøglen til arresthusdøren, således at præsten ikke kunne forlade arresthuset uden at be om tilladelse. Siden Barmeyers ankomst fortjente arresthuset ikke længere at bære navn af arresthus, fra morgen til aften genlød kamrene af sang og druk og det var en kendt sag i hele byen, at de mandlige og kvindelige arrestanter stod i forhold til hinanden, arresthuset var under Barmeyers herredømme udartet til et horehus og en drikke- og spillebule, hvad enhver kunne overbevise sig om. –

Klager og modklager hvirvler over Nytorv. Også fangerne begynder at sende klager, nogle klager over Rothenborg, nogle over Barmeyer. Arresthuset er ved at koge over af ophidselse, daglige slagsmål og ballade. Og imens fyger sneen over byen, kulden lammer alt udendørsliv og rundt om under de spidse tage er man ved at forberede juleaften.

Så en morgen kommer den overraskende meddelelse, at Bygom er blevet udnævnt til inspektør ved renovationsvæsenet og inden aften er Bygom og Kristine blevet forsonet og drager af gårde med papegøje og planter og bohave og hele skidtet. Endnu samme dag. Præsten står i sit vindu og ser dem drage af og Kristine, der vender sig for at kaste et afskedsblik på huset, får øje på ham, smiler og vinker og da han fortsat ser koldt og stift efter dem, løfter hun necessairen i vejret og dingler skælmsk med den.

Tilbage er Rothenborg og Barmeyer og fangerne og klagerne og hadet. Allerede næste dag flytter Barmeyer ind i Bygoms lejlighed, og da Rothenborg erfarer dette, mener han sig berettiget til at få sin stue tilbage og gir egenmægtig arresthuskarlen besked om igen at flytte delinkventstuen. Og da karlen lidt senere kommer tilbage og siger, at Barmeyer har nægtet ham tilladelse til at udføre dette arbejde, da der på denne årstid er brug for alle kamre, sender præsten en ny spruttende klage til magistraten, der denne gang ikke lægger sig til at sove på klagen, men øjeblikkelig sender bud med besked, at det bør være som Barmeyer har sagt.

Fredag morgen har præsten og arrestforvareren et forrygende, men tavst slagsmål i kirken og Fredag eftermiddag er præsten så bedøvet af brændevin, at han glemmer en henrettelse og i stedet ramler rundt i sneen oppe på volden ved Vesterport og snakker højt med sig selv. Da kulden og hans elendighed efterhånden er ved at gøre ham klar igen, går han ned i byen og da han kommer til Nytorv og ser de mange mennesker, står det ham pludselig klart at der jo var henrettelse i eftermiddag og at han rent har forglemt det. Det går som en iskold fornemmelse gennem ham, at dette får han svært ved at klare, og han er allerede i fuld gang med i tankerne at bygge en redegørelse op i hvilken han forklarer, at han blev overfaldet af et ildebefindende under en spadseretur og at sygdom jo er hver mands herre, da det falder ham ind, at der er noget ejendommeligt i, at folk ikke forlader torvet nu efter henrettelsen, men blir stående i klynger og at der er en egen alvorlig stemning over det hele. Og pludselig trænger det ind i

hodet på ham, at kirkeklokkerne ringer, ja fra hver eneste kirke i byen ringer de og folk står med blottede hoder.

Han nærmer sig en mand og spør.

Uden at vende sig svarer manden, at kongen er død.

Arresthuskirken er fyldt til sidste plads, rundt om i kirken og ved altret er der tændt vokslys, Barmeyer sidder i sit fineste puds på forreste bænk og en højtidelig og sørgmodig stemning ligger over kirkerummet. Der skal være sørgegudstjeneste for højsalig kong Frederik den femte. Folk hvisker sagte sammen, klokkeringningen får murene til at dirre og degnen tripper nervøs og højtidelig foran altret.

Så slutter klokkeringningen, klokkeknebelen slår endnu et par slag, så dør de rungende toner bort, der blir dødsstille i kirken: Gudstjenesten skal begynde.

Der går som et suk gennem kirkerummet, det er somom menigheden på en gang trækker vejret og gør sig parat til at lytte til indledningsbønnen. Men der sker intet.

Degnen tripper stadig nervøst foran altret, men der sker intet.

Folk sidder tavse og andægtige, minutterne går, men der sker intet.

Degnen tripper stadig, han knuger bønnebogen i sin hånd og hans øjne søger bestandig mod indgangsdøren. Det er tydeligt, at der er noget galt.

Minutterne går og der sker stadig intet.

Det begynder at hviske sagte i bænkerækkerne, folk er ved at komme ud af den anspændte andægtighed, flere og flere drejer hoderne og efterhånden går det op for menigheden: Præsten er ikke kommet.

Degnen åbner døren til skriftestolen og kigger ind, lukker sagte døren igen, ser på Barmeyer og ryster diskret på hodet. Lidt efter rejser Barmeyer sig, går hen til degnen og hvisker til ham om at begynde.

Så stiller degnen sig i positur foran altret, rømmer sig og menigheden samler igen sin opmærksomhed om højtideligheden.

Degnen læser indgangsbønnen.

Men han får læst den til ende uden at præsten har vist sig.

Der blir igen en kort konference mellem Barmeyer og degnen, man sender arresthuskarlen afsted for at søge efter præsten og beslutter at gi sig i lag med den første salme.

Det er en salme med mange og lange vers. Degnen synger for og sangen fylder brusende rummet, alle synger med, Barmeyers dybe stemme kan høres gennem det hele, fangerne synger med, det stemmer sindet godt at sidde her renvaskede og højtidelige og føle sig udenfor hverdagsatmosfæren.

Men sidste vers sidste strofer dør bort uden at præsten har vist sig.

Efter en lang pause og endnu en konference mellem Barmeyer og degnen begynder man på salme nummer to.

Men også den går til ende og Rothenborg er stadig ikke kommet.

Degnen er nu ved at blive fortvivlet. Han tripper frem og tilbage, kigger mod indgangsdøren, kigger ind i skriftestolen og konfererer med Barmeyer med alvorlige blikke.

Man synger den tredje salme.

Der er nu gået mere end en halv time og præsten er stadig ikke kommet. Man sender endnu tre mand ud at lede efter ham

og begynder efter en utålelig lang pause på fjerde salme.

Efter fjerde salme ved man ikke længere, hvad man skal gribe til. Der går ti minutter og folk begynder at blive urolige på bænkene.

Så pludselig blir der støj nede ved indgangsdøren og alle hoderne drejer sig.

Der kommer Rothenborg.

Han står lidt stille i indgangsdøren, med den ene hånd støtter han sig til dørkarmen. Bag ham ser man arresthuskarlens røde ansigt.

Så går Rothenborg ned ad midtergangen. Men han går mærkværdigt. Som en syg mand. Hvert øjeblik er han ved at støde mod bænkene og hvert øjeblik standser han og står lidt, inden han igen begir sig i gang, af og til vakler han, men retter sig op igen og fortsætter. Han er døddrukken.

Først går han op mod altret, men vender så om, går til prækestolen og stiger op ad trappen, åndeløst fulgt af menighedens stirrende øjne.

Halvvejs oppe ad trappen falder han, men han kommer op igen og på forunderlig måde lykkes det ham at komme helt op, hvor han står og klamrer sig til prækestolens kant og svajer frem og tilbage.

Han står længe og roder efter noget indenfor præstekjolen og finder så nogle papirer frem, blader i dem, virrer lidt med hodet og begynder så pludselig sin præken:

– I navn faders og søns og den hellig årid. Ak vort kronede hode er faldet, thi vi haver syndet, ak ve os vi haver syndet. Du tog ifra os vor salige konge, Frederik den femte, vores store monark og vores tilhængere, nu idag forsamles vi her på dette

sted og hører vor konge Frederik den femte, konge af Danmark og Norge, hertug til Holsten, vor konge er død, ak vor konge er død. –

Så går Rothenborg istå, han klamrer sig fast til prækestolen, det svimler for ham, han er igen ved at falde, men tar sig så pludselig voldsomt sammen, støtter sig op mod væggen og fortsætter energisk:

Alt hvad jeg kan se, er det, I ere konger, I ere guder på jorden, I skal dø, og I ere mennesker og ligesom andre mennesker skal I dø, ak elendige død, ak vor konge er død, ak vort kronede hode er faldet har sat mennesker i forvirrelse og nu er Christian konge, vi have netop set så meget, vi have netop alt intet. –

Rothenborgs rødsprængte øjne flakker over menigheden og med en gang udstøder han: Vil I se noget? Har I noget at sige? – Han prøver igen at samle sig om papirerne og mumler hen for sig: Spør ham ud, spør ham ud, spør ham ud! Så er det forklaret i foregående vers, at vor konge er død, Frederik den femte. –

Han gør en kraftanstrengelse og fortsætter: For det første, han siger: Her er den.

For det andet: Udaf verden, at ikke bede forgæves.

For det tredje: At bede; ak vor konge er død, han er død, Kong Christian, ak – –

At den ringeste skulle glæde sig med den største, og at mange forandringer, man skal gå igennem; ak vi haver syndet, vort krone hode er faldet, når vi i disse dage lader vores ønsker, vores sukke frembære, vi ere usle kreaturer allesammen. Vi må ikke være som børn, men som gamle mennesker, at mange tusinde kongers hoder lader regne over os, når vi skal så sige, når det behager gud, nu i Jesu navn, i Jesu navn – – –

I dette øjeblik mister Rothenborg balancen, han står nogle sekunder og vakler, griber så frem for sig men går bagover og styrter baglæns ned ad prækestolen.

Hele menigheden har rejst sig og stimler sammen foran prækestolen. På stengulvet med armene bredt ud ligger præsten.

Degnen trænger sig vej frem gennem kirkegængerne, knæler ned og løfter Rothenborgs hode, hans øjne er brustne og fra et hul i tindingen driver blodet ned over præstekjolen.

Også Barmeyer kommer nu til og knæler ned ved siden af præsten, undersøger ham længe, knapper hans kjole op, føler på hans håndled og lukker omsider hans øjne til og rejser sig: Han er død.

Over prækestolen svæver den flyvende engel.

Om "Ballade på Nytorv"

Forfatter: Mogens Klitgaard (1906-1945).

Org.udgave: *Mogens Klitgaard: Ballade paa Nytorv.* Povl Branner – Nørregade. København MCMXL. 1. oplag nov. 1940. Denne udgave er baseret på førsteudgavens 2. oplag, december 1940.

Udgiverens note: *Retskrivningen i nærværende udgave er nænsomt ændret mod det nutidige (aa til å, kunde/skulde/vilde til kunne/skulle/ville samt enkelte andre tidsbundne stavemåder tilrettet), tydelige stavefejl og inkonsekvenser i stavemåder er rettet, men i øvrigt er forfatterens særegne retskrivning respekteret.*

Redigeret af: Kim N. Jensen.

Forside: Kobberstik efter Johan Jacob Bruhn (1715-1789): *Nytorv 1758 med rådhuset og byens kag*.

ISBN 978-87-7628-305-6

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-445-0 (Ølstykke 2016).

© 2026 eBibliotek 1800

www.ebib1800.dk